

Ideakilpailu Lapuan torialueesta ja sen ympäristöstä

Arkkitehtuurikilpailu torialueen suunnittelusta

Heidi Yliluoma

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2022

Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma

YLILUOMA, HEIDI:

Ideakilpailu Lapuan torialueesta ja sen ympäristöstä
Arkkitehtuurikilpailu torialueen suunnittelusta

Opinnäytetyö 103 sivua, joista liitteitä 45 sivua
Marraskuu 2022

Opinnäytetyö tehtiin Lapuan kaupungin palveluksessa vuonna 2022. Opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia Lapuan torialueesta ja sen ympäristöstä arkkitehtuurikilpailu, joka tuottaisi paljon erilaisia ideoita ja vaihtoehtoja alueen jatkosuunnitteluun sekä Lapuan keskustan kehittämiseen. Arkkitehtuurikilpailu toteutettiin aatetasoisena eli ideakilpailuna ja kilpailu suunnattiin alan opiskelijoille.

Työn tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa arkkitehtuurikilpailu, joka toimii ohjeena ja esimerkkinä alan opiskelijoille suunnattujen arkkitehtuurikilpailujen järjestäjille. Tavoitteena oli myös lisätä tietoa korkeakoulu yhteistyöstä ja esitellä kunnallishallinnoille arkkitehtuurikilpailujen mahdollisuuksista järjestää kilpailuja hyödyntäen alan korkeakouluopiskelijoita.

Opinnäytetyössä tutkitaan arkkitehtuurikilpailujen ominaisuuksia ja historiaa sekä tarkastellaan torialueiden ja aukioiden suunnittelun ominaisuuksia. Opinnäytetyössä esitetään arkkitehtuurikilpailun vaiheita sen suunnittelusta ja toteutuksesta sekä Lapuan torialueen ja sen ympäristön ideakilpailun vaiheita kilpailun valmistelusta sen toteutukseen ja tuloksiin.

Arkkitehtuurikilpailun järjestämisen tuloksena saatiin 14 erilaista suunnitelmaehdotusta Lapuan torialueesta ja sen ympäristöstä. Ehdotukset sisälsivät hyviä oivalluksia ja ideoita alueen jatkosuunnitteluun sekä Lapuan keskustan kehittämiseen.

Asiasanat: arkkitehtuurikilpailu, ideakilpailu, torialue, suunnittelu

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme of Construction Architecture

YLILUOMA, HEIDI:

Architecture Competition for the Market Square and the Surrounding Areas in Lapua

Architecture Competition: Planning a Market Square

Bachelor's thesis 103 pages, appendices 45 pages

November 2022

In spring 2022 the city of Lapua organized a student architecture competition for its market square and the surrounding areas. The planning area has been in the need of improvement for a long time.

The purpose of this thesis was to devise an architecture competition, which would generate many different options for the further planning of the market square and the surrounding areas in Lapua. The objective was also to create an architecture competition, which in the future would act as a guide for student competition organizers and present an example to municipal administrations of organizing an architecture competition by cooperating with a university of applied sciences.

The theoretical section explores the features and history of architecture competitions and examines the features of planning market squares. The stages of architecture competitions are presented from planning to execution.

The result of the thesis was a successful architecture competition that produced 14 different planning propositions for the market square and the surrounding areas in Lapua. The planning propositions contained good ideas for the further planning of the area and the development of Lapua city centre.

Key words: architecture competition, market square, planning

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	ARKKITEHTUURIKILPAILUN TEORIAA	7
2.1	Arkkitehtuurikilpailu	7
2.1.1	Arkkitehtuurikilpailun suunnittelukohde ja toimeksiantaja	8
2.1.2	Kilpailun luonne ja muoto	9
2.1.3	Kilpailun kesto ja palkintolautakunta	11
2.2	Arkkitehtuurikilpailujen historiaa	12
2.2.1	Prix de Rome - kilpailu	12
2.2.2	Suomen ensimmäinen arkkitehtuurikilpailu ja arkkitehtiklubi	13
3	TORIALUEEN SUUNNITTELUN TEORIAA	14
3.1	Torit ja aukiot	14
3.1.1	Torialueiden historiaa	15
3.1.2	Kaupunki- ja torikulttuuri	17
3.1.3	Torialueiden ja aukoiden arkkitehtuuri	18
3.2	Mittakaavojen merkitys toreilla ja aukioilla	19
3.2.1	Ihmisen havainnointi näköaistin avulla	20
3.2.2	Vuorovaikutus ja etäisyys toreilla ja aukioilla	21
3.2.3	Rakennusten ja rakenteiden mittakaava aukiolla	22
3.3	Torin imagon muodostuminen	23
3.3.1	Elävä ja laadukas tori	24
3.3.2	Turvallisuuden tunne ja liikkuminen kaupunkitilassa	26
3.3.3	Erottautuminen ja omaleimaisuus kaupunkitilassa	26
3.4	Käyttäjäystävällinen ja viihtyisä kaupunkiympäristö	28
3.4.1	Kulkureitit ja pintamateriaalit aukiolla ja toreilla	29
3.4.2	Yksityiskohdat ja istumapaikat osana aukiota ja toritilaa	30
3.4.3	Kasvillisuus ja taide kaupunkitilassa	31
4	ARKKITEHTUURIKILPAILU TORIALUEEN SUUNNITTELUSTA	33
4.1	Arkkitehtuurikilpailun suunnittelu	33
4.1.1	Suunnittelukohteen lähtötiedot ja aikataulu	34
4.1.2	Kilpailuohjelma, verkkosivut ja kilpailun kieli	34
4.1.3	Kustannukset, palkinnot ja palkintolautakunta	35
4.2	Arkkitehtuurikilpailun toteutus	36
4.2.1	Kilpailun julkistaminen, tiedottaminen ja markkinointi	37
4.2.2	Kilpailun päätyminen ja kilpailuehdotusten arvostelu	37
4.2.3	Kilpailun tuloksen julkistaminen	38

5	IDEAKILPAILU LAPUAN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ	39
5.1	Lapua	39
5.1.1	Lapuan historiaa	40
5.1.2	Lapuan kaupunkikeskus	41
5.1.3	Lapuan kaupungintalo ja torialue.....	42
5.2	Lapuan torialueen ja sen ympäristön kehittäminen	43
5.2.1	Lähtökohdat.....	44
5.2.2	Tavoitteet.....	46
5.3	Ideakilpailun valmistelu ja julkistaminen	47
5.3.1	Lapualaisten osallistaminen	48
5.3.2	Aineistot ja asiakirjat.....	49
5.3.3	Kilpailuaika, verkkosivut ja tiedottaminen	50
5.4	Ideakilpailun tulos.....	51
5.4.1	Yleisöäänestys ja palaute.....	52
5.4.2	Palkintolautakunta ja päätöksen teko	52
5.4.3	Tuloksen julkistaminen	53
6	POHDINTA	55
	LÄHTEET	57
	LIITTEET	59
	Liite 1. Lapuan torialueen tyytyväisyyskysely.....	60
	Liite 2. Ideakilpailu Lapuan torialue ja sen ympäristö: kilpailuohjelma	65
	Liite 3. Ideakilpailu Lapuan torialue ja sen ympäristö: arvostelupöytäkirja	77
	Liite 4. Kilpailuehdotus Lakeus	87
	Liite 5. Kilpailuehdotus Lapuan sydän ja bulevardi	90
	Liite 6. Kilpailuehdotus Lapuan raitti	93
	Liite 7. Kilpailuehdotus Viivakoodi.....	96
	Liite 8. Kilpailuehdotus Loop	98
	Liite 9. Kilpailuehdotus Varrella virran.....	101

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö tehtiin Lapuan kaupungin palveluksessa. Tämän opinnäytetyön tekijä oli kesällä 2021 työharjoittelussa Lapuan kaupungin maankäyttö- ja kiinteistöasastolla. Hän esitti esimiehelleen ehdotuksen arkkitehtuurikilpailun järjestämisestä opinnäytetyönä.

Keskustan kehittämiseksi päätettiin järjestää ideatasoinen arkkitehtuurikilpailu arkkitehti- ja rakennusarkkitehtiopiskelijoille. Kilpailualueeksi valittiin Lapuan tori-alue ja sen ympäristö, joka oli ollut pitkään muutoksen tarpeessa.

Kilpailu toteutettiin vuonna 2022. Kilpailuohjelma ja -aineisto laadittiin helmi-maaliskuussa ja kolme kuukautta kestävä suunnittelu-aika päättyi kesäkuussa. Kilpailu tuotti 14 kilpailuehdotusta. Kilpailun palkintolautakunta koostui kymmenestä jäsenestä. Palkintolautakunta päätti kilpailun tuloksesta syys-lokakuun aikana ja tulokset julkaistiin 31.10.2022.

Opinnäytetyössä esitetään arkkitehtuurikilpailujen ominaisuuksia ja käsitellään arkkitehtuurikilpailun vaiheita. Perehdytään Lapuan torialueen ja sen ympäristön ideakilpailun sisältöön kilpailun suunnittelusta sen toteutukseen ja tuloksiin. Lisäksi opinnäytetyössä käsitellään toriaukioiden ja kaupunkitilojen tärkeitä tekijöitä, joita tulisi huomioida suunnittelussa. On merkittävää, miten monet asiat vaikuttavat siihen, minkä ihminen kokee miellyttävänä kaupunkitilana.

Tämän opinnäytetyön tekijä suunnitteli ja laati Lapuan torialueen ja sen ympäristön ideakilpailun. Opinnäytetyön tarkoituksena on esittää kunnallishallinnoille arkkitehtuurikilpailujen mahdollisuuksista järjestää kilpailuja hyödyntäen alan työharjoittelijoita ja korkeakoulu yhteistyötä. Lisäksi opinnäytetyön tarkoitus on toimia ohjeena ja esimerkkinä arkkitehti- ja rakennusarkkitehtiopiskelijoille suunnattujen ideakilpailujen järjestäjille sekä laatijoille.

2 ARKKITEHTUURIKILPAILUN TEORIAA

2.1 Arkkitehtuurikilpailu

Arkkitehtuurikilpailu on keino löytää useita laadukkaita ja erilaisia ratkaisuja sekä ideoita alueiden suunnitteluun ja rakentamiseen. Merkittävimmät alueet ja rakennukset Suomessa ja maailmalla ovat suurimmilta osin syntyneet arkkitehtuurikilpailujen avulla.

Kilpailujen avulla syntyneitä mestariteoksia löytyy useita esimerkiksi pääkaupunkiseudulta. Helsingin päärautatieaseman suunnittelusta järjestettiin arkkitehtuurikilpailu, jonka voitti arkkitehti Eliel Saarinen vuonna 1904. Monumentaalinen rakennus (KUVA 1) valmistui vuonna 1919 ja se on Suomessa merkittävä kansainvälinen nähtävyys. (Museovirasto. RKY. 2009)

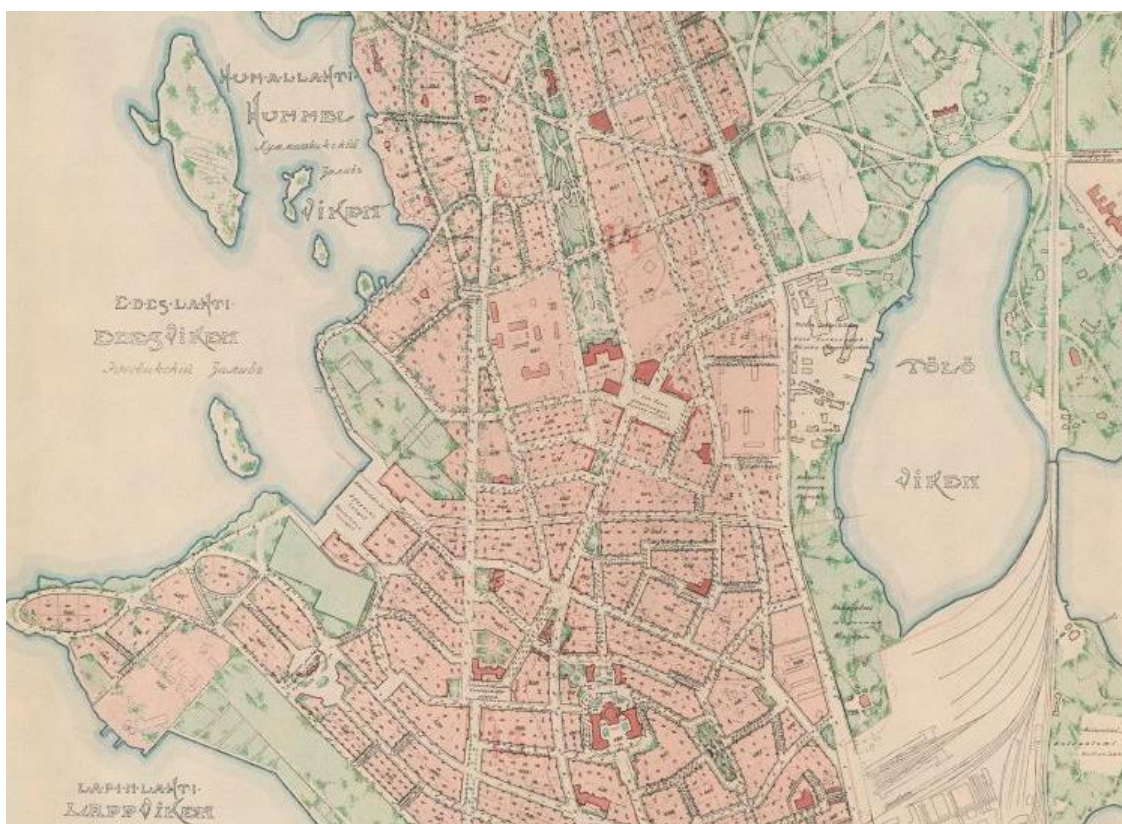

KUVA 1. Helsingin päärautatieasema (Eric Sundström, CC0)

2.1.1 Arkkitehtuurikilpailun suunnittelukohte ja toimeksiantaja

Arkkitehtuurikilpailun suunnittelukohteina ovat usein julkiset rakennukset, kuten koulut ja päiväkodit tai isot palvelun ja asumisen keskuskeskukset sekä alueet ja asemakaavat. Korjausrakentaminen kuuluu osaksi tämän päivän suunnittelukilpailujen kohderyhmää. Kilpailuja järjestetään myös pienien rakennelmien, kuten esimerkiksi laavujen ja esiintymislavojen suunnittelusta.

Toimeksiantajana voi toimia julkinen tai yksityinen sektori. Kunnat ja kaupungit järjestävät tyypillisesti arkkitehtuurikilpailuja. Esimerkiksi Helsingin kaupunki järjesti Suomessa ensimmäisen asemakaavakilpailun vuonna 1898. Kohteena oli Töölön kaupunginosa ja kilpailu tuotti 11 ehdotusta. Helsingin kaupungin valtuusto päätti pyytää voittaja kolmikolta jatkoehdotukset erilaisilla kokoonpanoilla ja lopulta arkkitehti kaksikko Lars Sonck ja Gustaf Nyström laativat yhdessä Töölön asemakaavan vuoteen 1902 mennessä (KUVA 2). (Helminen, M. 2006, 82-85)

KUVA 2. Ote Töölön asemakaavasta (Helsingin kaupunginarkisto)

2.1.2 Kilpailun luonne ja muoto

Arkkitehtuurikilpailu voi olla luonteeltaan suunnittelukilpailu, jolla haetaan ratkaisua kohteen jatkosuunnitteluun tai ideakilpailu, jolla etsitään kohteeseen erilaisia ratkaisuja. Kilpailun luonne voi olla yleinen eli avoin- tai kutsukilpailu. Kilpailun muoto voi olla yksi tai kaksivaiheinen. (Kaipiainen, M. 2006, 16) Kilpailun luonteen ja muodon valintaan vaikuttaa suunnittelukohteen laajuus, laatuksiteerit ja kustannustavoitteet.

Suunnittelumahdollisuutta tarjotaan kaikille arkkitehtuurin ammatinharjoittajille kilpailumuodon ollessa yleinen. Esimerkiksi Helsingin kaupungin järjestämä Töölön asemakaavakilpailu sai jatkoa, kun alueelle järjestettiin yleinen arkkitehtuurikilpailu, jonka suunnittelukohteenä oli Suomen kansallismuseo. Arkkitehdit Herman Geselius, Armas Lindgren ja Eliel Saarinen voittivat kilpailun vuonna 1902. Kansallismuseo (KUVA 3) valmistui vuonna 1910 ja kuusi vuotta myöhemmin se avattiin yleisölle. (Museovirasto. RKY. 2009)

KUVA 3. Suomen kansallismuseo (Schohin Wladimir. Historian kuvakokoelma, Alexander Savialoffin kokoelma. Museovirasto)

Arkkitehtuurikilpailuissa osallistumisoikeus on kaikilla EU:n hankintalainsäädännön piiriin kuuluvien maiden arkkitehdeilla, joilla on oikeus harjoittaa ammattiaan omassa maassaan. (Kaipiainen, M. 2006, 16). Lisäksi määritellään kilpailijoiden osanotto-oikeus. Esimerkiksi kilpailun voi kohdistaa ammattilaisille, opiskelijoille tai molemmille ja kilpailijoista voidaan esittää vähimmäisvaatimuksia koskien koulutusta ja työkokemusta. (SAFA. Kilpailusäännöt. 2021)

Arkkitehtuurikilpailusta tiedotetaan julkisesti valitulle kohderyhmälle kilpailumuodon ollessa kutsukilpailu. Kilpailijat hakevat osanotto-oikeutta kilpailun järjestäjältä. Kilpailun järjestäjä valitsee tavallisesti alle kymmenen toimijaa ilmoittautuneiden joukosta, jotka täyttävät valintakriteerit. Kutsukilpailussa järjestäjä voi valita suunnittelijat myös etukäteen. Valituille kilpailijoille maksetaan palkkio työn suorittamisesta. Kutsukilpailussa ilmoitetaan usein enemmän vaatimuksia kilpailijoiden pätevyysistä kuin yleisessä kilpailussa. (SAFA. Eri kilpailumuodot)

Yksivaiheisessa arkkitehtuurikilpailussa kilpailun järjestäjä julkaisee kilpailuaineiston, jonka mukaan kilpailijat suunnittelevat ja toimittavat valmiit kilpailuehdotukset kilpailun järjestäjälle. Kilpailun palkintolautakunta arvostelee kilpailuehdotukset ja päättää kilpailun tuloksen. (SAFA. Eri kilpailumuodot)

Kaksivaiheisessa kilpailussa toistuu edellä mainitun kaavan lisäksi uusi suunnitteluvaihe, jatkosuunnittelu. Kilpailijat kehittävät suunnitelmiaan kilpailuohjelman ja annetun palautteen mukaisesti. Toinen vaihe voidaan järjestää kaikkien kesken tai valituille, jotka ovat saaneet työstään parhaat arvostelut. Jatkosuunnittelusta maksetaan jokaiselle palkkio. (SAFA. Eri kilpailumuodot)

Vuonna 2019 järjestettiin yleinen arkkitehtuurikilpailu nimeltä "Uusi Kansallinen". Suunnittelukohteena oli lisärakennus Kansallismuseon viereen. Kilpailu tuotti 180 ehdotusta, joista parhaimmisto pääsi jatkosuunnitteluun. Kaksivaiheisen arkkitehtuurikilpailun voitti lopulta JKMM arkkitehtien suunnitelma "Atlas" (KUVA 4). (Museovirasto. Uusi Kansallinen arkkitehtuurikilpailu)

KUVA 4. Uusi Kansallinen-arkkitehtuurikilpailun voittaja. (JKMM Arkkitehdit Oy)

2.1.3 Kilpailun kesto ja palkintolautakunta

Kilpailun keston vaikuttavat suunnittelukohteen laajuus ja tavoitteet. Kilpailun suunnittelu ja järjestäminen voi kestää ajallisesti useita kuukausia. Kilpailuaika, eli osallistujien työajan kesto on huomattavasti lyhytaikaisempi. Suomen arkkitehtiliitto SAFA:n mukaan yleisen sekä kutsukilpailun järjestämiseen kuluu aikaa keskimäärin 8 kuukautta ja kilpailu-aikaan 3 kuukautta. (SAFA. Eri kilpailumuodot)

Palkintolautakunta koostuu alan ammattilaisista ja asianosaisista. Palkintolautakunnan päätehtävänä on arvostella kaikki kilpailuehdotukset ja ratkaista kilpailun tulos. Palkintolautakunnan nimeää järjestäjä. Järjestäjän lisäksi palkintolautakunta koostuu maanomistajista, alan ammattilaisista ja mahdollisesti puolueettomista asiantuntijoista. Suomen arkkitehtiliiton ollessa kilpailun järjestäjän konsultti, tulee palkintolautakuntaan kuulua lisäksi konsultin nimeämiä jäseniä. Enemmistön jäsenistä nimeää kuitenkin kilpailun järjestäjä. Kilpailuun ei saa osallistua henkilö, jolla on etulyöntiasema: esimerkiksi kilpailun laatijat ja palkintolautakunnan jäsenet ovat esteellisiä. (SAFA. Kilpailusäännöt. 2021)

2.2 Arkkitehtuurikilpailujen historiaa

Arkkitehtuurikilpailuja on järjestetty maailmalla monta vuosisataa. Ensimmäinen kilpailu järjestettiin Ateenassa 2500 vuotta sitten Akropoliitan kaunistamiseksi. Keskiajalla kilpailuja käytiin katedraalien suunnittelusta. Suomessa ensimmäinen arkkitehtuurikilpailu järjestettiin Venäjän vallan alla vuonna 1876. (Kaipiainen, M. 2006, 7)

2.2.1 Prix de Rome - kilpailu

Ranskan kuningas Louis XIV rahoitti neljäksi vuodeksi lupaavien taiteilijoiden opintomatkoja Roomaan vuodesta 1666. Opiskelijat valittiin kilpailun avulla. Käytäntö alkoi vähitellen nostaa päätään ympäri Eurooppaa. Kyseessä oli kilpailu nimeltään "Prix de Rome". (Beerman, M. Prix de Rome) Ranskasta lähti taiteenopiskelijoita naapurivaltioon Italiaan, samoin kuin Italiasta saapui taiteilijoita Ranskaan. Barokkityylin mahtipontisuus ajoi arkkitehtuurin ahtaalle, jonka seurauksena perustettiin Ranskan kuninkaallinen arkkitehtuuri akatemia vuonna 1671. (Pevsner, N. 1968, 317-319)

Prix de Rome arkkitehtuurikilpailuja alettiin järjestää vuosittain vuodesta 1720. Ranskan kuninkaallisen arkkitehtuuriakatemian professori Jacques Blondei esitti lisäksi kuukausittain järjestettäviä kilpailuja. Opiskelijoiden kykyjä arvosteltiin kilpailujen avulla ja ne jäivät osaksi opintokokonaisuutta. (Rousteau-Chambon, H. 2016. 53-59) Arkkitehtuurikilpailuja järjestettiin ainoastaan elitistien akatemioiden keskuudessa, kunnes 1700-luvun loppu puolen valistuksen ja vapauden aikaan alettiin kyseenalaistamaan käytäntöä. Sen seurauksena syntyivät avoimet arkkitehtuurikilpailut, jossa osapuolina toimivat toimeksiantaja ja vapaat ammattinharjoittajat. (Kaipiainen, M. 2006, 7)

Ranskan kuninkaallinen akatemian toiminta tukahdutettiin vallankumouksen aikana, mutta se perustettiin hyvin nopeasti uudelleen. Uudestisyntynyt Ranskan akatemia on toiminut vuodesta 1803 uudessa paikassa, Villa Medici palatsissa Roomassa. Prix de Rome kilpailuja järjestetään edelleen vuosittain ja osanottajia on ympäri maailmaa. (Villa Medicis Academia de France a Rome)

Esimerkiksi Alankomaissa on järjestetty Prix de Rome kuvataide- sekä arkkitehtuurikilpailuja vuodesta 1808. Kilpailut ovat vuosien varrella muuttuneet, mutta edelleen päätavoitteena on löytää lahjakkaita taiteilijoita ja edistää heidän kehitystä urallaan (Prix de Rome. Historia. Mirjam Beerman). Suomalainen kuvataiteilija Pilvi Takala voitti Alankomaissa kuvataiteen Prix de Rome kilpailun vuonna 2011. (Prix de Rome. Beeldende kunst, 2011)

2.2.2 Suomen ensimmäinen arkkitehtuurikilpailu ja arkkitehtiklubi

Ranskan vaikutus avointen kilpailujen käytännöstä kulkeutui Ruotsiin 1700-luvun lopulla ja vähitellen myös Suomeen. Vuonna 1876 järjestettiin Suomessa ensimmäinen arkkitehtuurikilpailu, joka johti toteutukseen. Suunnittelukohteena oli Suomen Pankin rakennus. Kilpailu oli kansainvälinen ja sen voitti saksalainen Ludwig Bohnstedt. (Kaipiainen, M. 2006, 7-8)

Suomessa toimi insinöörien ja arkkitehtien yhdistys nimeltä Tekniska föreningen i Finland. Se perustettiin vuonna 1880 ja 12 vuotta myöhemmin perustettiin arkkitehdeille oma alaosasto, Arkkitehtiklubi, jonka toimesta vuonna 1893 laadittiin ensimmäiset säännöt yleisiin- sekä kutsukilpailuihin. Jäsenet päättivät irrottautua Tekniska föreningenistä omaksi järjestökseen vuonna 1919. Syntyi arkkitehtien oma yhdistys, nimeltään Suomen Arkkitehtiliitto – Finlands Arkitektförbund, SAFA. Yhdistys vastaa edelleen Suomen arkkitehtuurikilpailujen sääntöjen laadimisesta ja toimii kilpailujen asiantuntijana. (Kaipiainen, M. 2006, 8-11)

Vuoteen 2004 asti SAFA rajoitti omia jäseniään osallistumasta muihin kuin SAFAn järjestämiin kilpailuihin. Kilpailuvirasto velvoitti lopulta SAFAA purkamaan tämän monopolin, mikä on mahdollistanut pienempien ja kevyemmällä organisoitujen kilpailujen järjestämisen. (Tapana, E. 2004. Turun Sanomat)

3 TORIALUEEN SUUNNITTELUN TEORIAA

3.1 Torit ja aukiot

Torit ja aukiot ovat avoimia julkisia tiloja, jotka muodostuvat säännöllisesti ja epä-säännöllisesti rakennusten, katujen ja puistojen rajaamille alueille. Aukiot ja torit sijoittuvat keskeisille paikoille kaupunkien keskuksiin ja niiden kaupunkikuvallinen ja toiminnallinen merkitys on suuri. Usein tilakokonaisuudessa on jokin keskus-aihe, kuten tyypillisesti vesiallas ja suihkulähde. (Junttila, U. 1995, 77)

Roomassa useat Piazzat eli aukiot ovat kansainvälisiä nähtävyyksiä. Pitkänmalista Navona aukiota (Kuva 5) reunustavat historialliset arvorakennukset ja keskusaiheina ovat kauniit patsaat ja suihkulähteet.

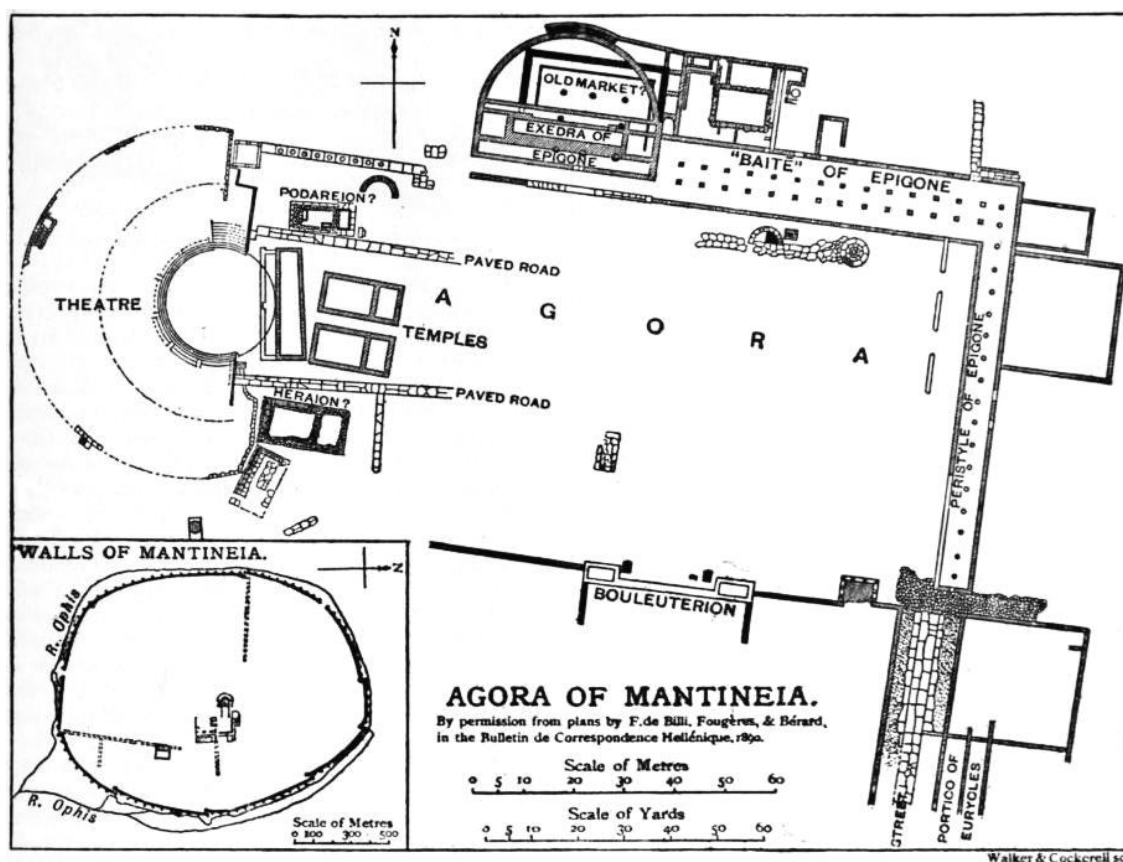

KUVA 5. Piazza Navona, Rooma. (Natyss med, CC0)

Aukiot ja torit ovat toimineet läpi historiansa ihmisille kaupp- ja kohtaamispaikkoina. Markkinapaikkana tunnetut torit ja aukiot ovat myös paljon muuta, ne toimivat erilaisten tapahtumien, vapaa-ajan ja ulkoilun paikkana. Niissä heijastuvat kaupungin identiteetti sekä kulttuuri. (Memluk, M. 2013)

3.1.1 Torialueiden historiaa

Torialueita ja aukioita on ollut tuhansia vuosia. Antiikin aikoina ihmiset kokoontuivat "Agoraan" (KUVA 6) eli torille taloudellisten, poliittisten ja sosiaalisten toimintojen vuoksi. Rooman valtakunnan romahdettua elämä rakentui vähitellen kirkkojen ympärille. Keskiajalla kirkot ja katedraalit olivat kaupunkien ja kylien keskipiste. Avoimia julkisia tiloja muodostui kirkkojen edustalle, jossa harjoitettiin uskonnollisten seremonioiden lisäksi kaupallista toimintaa. (Memluk, M. 2013)

KUVA 6. Antiikin aikaisen agoran pohjapiirros (Walker & Cockerell, CC0)

Renesanssiaikaan symmetrian ja järjestyksen lisäksi toriaukioiden estetiikkaa korostettiin suihkulähteiden ja monumenttien avulla. Barokkiaikaan 1600-luvulla tärkeimmät suunnitteluperiaatteet olivat aksiaalinen järjestys, tasapaino ja hierarkia. Varhaista keskusaukion barokkityyliä on aistittavissa Piazza del Campidogliolla (KUVA 7) Italian Roomassa. Kokonaisuus on Michelangelon suunnittelema. (Memluk, M. 2013)

KUVA 7. Piazza del Campidoglio. (Jensens. CC0)

Klassistisen kaupunkirakennustaitteen kehittyessä arkkitehtoniseen suunnitteluun alettiin kiinnittää erityistä huomiota 1800-luvulla ja torien sekä aukoiden koko kasvoi. Aukiot ja torit muuttuivat suurelta osin liikenteen solmukohtiksi ja pysäköintipaikoiksi 1900-luvun puolivälin taitteessa, joka vaikutti kaupunkikuvalliseen merkitykseen huomattavasti. Kaupunkikuvallinen merkitys torialueilla ja aukioilla tuotiin uudestaan esille 1900-luvun lopulla ja vuosisadan taitteessa. Vanhoja toreja on palautettu arvoiseensa asemaan sekä nykyisin asetetaan yhä selkeämmäksi torien ja aukoiden laadulliset sekä kaupunkikuvalliset tavoitteet. (Junttila, U. 1995, 77)

Torien ja aukoiden käyttö markkinapaikkana on kokenut huomattavan laskun kauppakeskusten sekä virtuaalisen kaupankäynnin ja seurustelun tultua osaksi jokapäiväistä elämäämme. Lisäksi toimintojen hajauttaminen taajama-alueen ulkopuolelle vaikeuttaa ihmisten toimintojen keskittämistä kaupunkitilaan. (Memluk, M. 2013)

3.1.2 Kaupunki- ja torikulttuuri

Kaupunkikulttuuri on havaittavissa kaupunkimaisessa rakennetussa ympäristössä. Jatkuva kehitys tuo muutoksia henkisiin sekä fyysisiin olomuotoihin. Rakennettu ympäristö muuttuu trendien muuttuessa ja tarpeiden mukaan. Jokaisella kaupungilla on oma menneisyys ja perinteet, jota rakennettu ympäristö ilmentää (KUVA 8). Mikään ei säily muuttumattomana, mutta kaupunkien kehittyessä on kuitenkin tärkeää muistaa omat arvot ja lähtökohdat, sillä jokaisen kaupungin voimavarat ovat sen juurissa. (Junttila, U. 1995, 26-30)

KUVA 8. Turun kauppatori 1900-luvun alussa (CC0)

Torikulttuurin perinne on säilynyt huolimatta siitä, että ihmiset asioivat paljon kauppakeskuksissa ja internet on avannut mahdollisuuden niin virtuaaliselle kaupankäynnille kuin seurustelulle. Ihmisille on kuitenkin tärkeää tavata ja toimia vuorovaikutteisesti. Nykyisin huomattavaa lisäarvoa tuo myös osto suoraan tuottajalta.

3.1.3 Torialueiden ja aukoiden arkkitehtuuri

Arkkitehtuuri on vahvimmillaan vanhoilla aukioilla ja toreilla. Jokainen tunnistaa ja aistii ympäristössä vanhaa henkeä ja arvokasta kaupunkirakennetta. Suomessa harvinaisimpia arkkitehtuurin arvokohteita ovat puukaupungeista säilyneet rakennukset ja alueet, jotka ovat kansainvälisiä nähtävyyksiä. Puurakentaminen on ollut kansamme perinne. (Helander, V. 1993, 36-39) Vanhoja puukaupunkeja Suomessa sijaitsee esimerkiksi Raumalla (KUVA 9) Naantalissa ja Porvoossa.

KUVA 9. Unescon maailmanperintökohde Vanha Rauma

Torialueiden ja aukoiden rakennukset koostuvat suurilta osin kivrakennuksista. Kivirakentaminen yleistyi Suomessa 1900-luvun taitteessa. Omaksuttiin vähitellen ajalle tyypilliset trendit ja kivirakentamisen kestävyys suhteessa puurakentamiseen. Puutalot ovat olleet alttiita tuhoille sotien ja tulipalojen myötä ja ovat helposti purettavissa, siksi niiden näkyminen kaupunkikuvassa on ollut katoavaista. Torialueet ja aukiot ovat tiloja, joissa rakennusajankohta tyypillisesti määrittelee suunnan arkkitehtonisille muodoille, ryhmittelyille ja mittasuhteille. (Helander, V. 1993, 39-40)

3.2 Mittakaavojen merkitys toreilla ja aukioilla

Mittakaavoilla on suuri merkitys, kun ihminen tekee havaintoja ympäristössä. Toriaukion koon lisäksi rakennusten ja rakenteiden mitoilla sekä niiden jäsentelyllä voidaan vaikuttaa tilakokemukseen. Ihmiset kokoontuvat ja kerääntyvät paikkoihin, jotka koetaan miellyttäväksi. Ihmisillä on myös paljon kulttuurillisia eroja. Osa viihtyy hyvin tiivistunnelmallisissa basaareissa (KUVA 10) ja toiset taas väljemmillä toreilla.

KUVA 10. Basaari elämää Turkin länsikaupungissa Cesmessä.

Julkiset aukiot ja torit näyttäytyvät usein suurina ja ajatellaan, että niiden tulee olla suuria. Aukion koko tulisi määritellä sijainnin, toimintojen, ympäristön, käyttötarkoituksen ja ennen kaikkea käyttäjämäärän mukaan. Suuri toriaukio ilman käyttäjiä on autio ja liian pienellä aukiota toimintojen mahdollisuudet vähenevät. (Memluk, M. 2013)

3.2.1 Ihmisen havainnointi näköaistin avulla

”Ihmisen näköaisti on kehittynyt havaitsemaan mitä samassa tasossa tapahtuu. Jos ihmisiä ja tapahtumia katselee alhaalta tai ylhäältä päin, olennaista informaatiota on vaikea havaita.” (Gehl, J. 2018, 37). Ihmisen näköaistin toiminnan merkittävimmät rajapyykit ovat 25 metristä 100 metriin. 100 metrin etäisyydellä ihminen pystyy seuraamaan kokonaistilannetta. Välimatkan pienentyessä yksityiskohdat hahmottuvat ja 25 metrin jälkeen ihminen tunnistaa toisten ihmisten kasvoja, ilmeitä ja tunnetiloja. (Gehl, J. 2018, 34-35)

Ihmisen näköaisti on huomioitu suunnittelussa jo pitkään. Vanhoilla keskustureilla, kuten esimerkiksi Unescon maailmanperintökohteessa Varsovan linnanaukiolla (KUVA 11) toiminnot mahtuvat edellä mainittuihin mittoihin. Torin tai aukion laidalla pystyy saada yleiskäsityksen tapahtumista ja ihmisiä alkaa tunnistamaan ottamalla muutaman askeleen keskeemmälle. Ihmisille on tärkeää aistia ja havainnoida mitä ympärillä tapahtuu. (Gehl, J. 2018, 38)

KUVA 11. Varsovan linnanaukio (Rakoon, CC0)

3.2.2 Vuorovaikutus ja etäisyys toreilla ja aukioilla

Ihmiset luonnollisesti ottavat etäisyyttä toisiinsa, mutta mitä tutumpi ihminen toiselle on, sitä lähemmäs hän pääsee. Kun tarkastelee ihmisiä ympärillään ja itseään, huomaa välimatkan muihin olevan vähintään käsivarren mitan pituinen. Jokaisella ihmisellä on yksityinen tila, jota kunnioitetaan. Tämän aistii ja näkee helposti siellä, missä ihmiset liikkuvat, kuten esimerkiksi julkisilla istumapaikoilla. Penkit ja istuimet ovat sijoitettu lähelle toisiaan ja niiden käyttäjät sijoittuvat joka toiseen penkkiin (KUVA 12). Vieläkin helpompi esimerkki on tuntemattoman kanssa hississä oleminen, tilanteesta ei pysty perääntyä ja tämä koetaan usein epämiellyttäväksi. (Gehl, J. 2018, 49)

KUVA 12. Istumapaikkoja Jyväskylän kirkkokuistossa

Vuorovaikutus ihmisten välillä vaatii riittävästi tilaa. Torit ja aukiot ovat ihmisten kohtaamispaikkoja ja usein näiden koko on tarkkaan suunniteltu alueen käyttäjille. Tavoitteena on, että jokainen tuntisi olonsa turvalliseksi ja miellyttäväksi kaupunkitilassa. (Gehl, J. 2018, 49)

3.2.3 Rakennusten ja rakenteiden mittakaava aukiolla

Rakennuksilla ja rakenteilla luodaan mittakaavan vaikutelmat. Suunnittelun lähtökohtana tulisi aina olla ihmisen mittakaava. *”Perinteinen mittakaavan ja mittasuhteiden tuntemus on vähitellen hukattu, ja sen seurauksena uudet kaupunkialueet ovat usein kaukana ihmisten mukavaksi ja mielekkääksi kokemasta mittakaavasta.”* (Gehl, J. 2018, 55)

Hyvin suuret ja pitkät yhtenäiset rakennukset ja rakenteet koetaan usein epämiellyttävinä, koska ihmisen aistit eivät havaitse koko tilaa (KUVA 13). Aukiot, joita ympäröi korkeat ja tiheät rakennukset näyttävät pienemmiltä kuin todellisuudessa ovat. Visuaalinen havainto ympäristöstä syntyy rakennusten korkeuden ja tilan leveyden suhteesta toisiinsa. Tutkijat ovat yrittäneet selvittää toriaukion ihanteellista kokoa, mutta lopputuloksena on useita mittasuhteita. (Memluk, M. 2013)

KUVA 13. Lyndon Baines Johnson Federal Building, Washington, D.C (Carol M. Highsmith, CC0)

3.3 Torin imagon muodostuminen

Imago eli mielikuva muodostuu vastaanottajalle kokemuksesta. Imago voi muodostua seudun historiasta, leimallisesta ominaisuudesta, toiminnoista tai jostain muusta jonka ihminen kokee joko mielekkäänä tai huonona. Profiloituminen eli mielikuvan muodostuminen rakentuu ajan saatossa. Tärkeimmät tekijät ovat tilan ominaisuudet, palvelut ja erottautuminen. Hyväksi luotu imago vaatii paljon työtä, kokemusta, tuntemusta ja osaamista (Sotarauta, M. Mustillamäki, N. 2001, 156-157)

Tampereella sijaitseva Tammelan tori muistuttaa ulkonäöltään 60-luvun lähiötä. Arkkitehtonisesti alue ei ole kovin miellyttävä. (KUVA 14) Tammelan torilla hyvä mielikuva on muodostunut alueen houkuttelevasta ja runsaasta torikaupan tarjonnasta, joka on syntynyt ajan saatossa.

KUVA 14. Tammelan tori (Brylie Oxley, CC0)

Torilla paikan imago voi muodostua kasvillisuudesta, toiminnasta, tarjonnasta, asiakaspalvelusta, tilaelementeistä, ihmisistä, arkkitehtuurista, väreistä, eli siitä kaikesta mitä näet, kuulet, tunnet ja haistat ympärillä. Tulkinta kaikesta paikan koettavuudesta tapahtuu aina yksilön tajunnassa muodostaen tietynlaisen mielikuvan.

3.3.1 Elävä ja laadukas tori

Elävä tori kutsuu ohikulkijaa ystävällisesti ja viestii mahdollisesta vuorovaikutuksesta toisten ihmisten kanssa. Ihmisten määrästä voi havaita minne kannattaa mennä. Elävällä torilla on paljon ihmisiä kun taas vastakohtaisesti elottomalla vähän. Laadukas tori tarjoaa hyvät olosuhteet kävelijälle, seisoskelijalle, istujalle, katselijalle, kuuntelijalle ja keskustelijalle. Ihmiset käyttävät oleskeluun ja liikkumiseen enemmän laadukkaita kaupunkitiloja kuin huonolaatuisia. (Gehl, J. 2018, 63-65)

”Roomassa on silmänpistävä, kuinka moni ihminen seisoskelee tai istuskelee aukioilla mieluummin kuin kävelee. (KUVA 15) Kyse ei ole pakosta vaan kutsuvasta kaupunkitilasta.” (Gehl, J. 2018, 98)

KUVA 15. Piazza di Spagna, Rooma (Mike McBey, CC BY 2.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by/2.0/>>, CC0)

Ilman toimintaa ei saavuteta ihmisten läsnäoloa. Ihmiset kokoontuvat sinne missä tapahtuu (KUVA 16). *”Jos mitään ei tapahdu, mitään ei tapahdu. Hyvin käyttönsä soveltuva tila ja kriittinen massa ihmisiä yhdistettynä kiinnostavaan toimintaan ja arkiliikkumiseen ovat edellytyksiä sille, että myös pienillä tapahtumilla on tilaisuus kukoistaa.”* (Gehl, J. 2018, 65)

KUVA 16. Katuesiintyjä raatihuoneentorilla Tallinnan vanhassa kaupungissa

Elävän torin tunnelma voi epäonnistua suunnittelemalla liian suuri julkinen tila käyttäjämääränsä nähden. Se ei kuitenkaan tarkoita, että tiivis tori olisi aina elävä. Tiiveys tulisi yhdistää laatuun. Korkeat rakennukset estävät valon tulon, liian suurissa tiloissa ihminen ei havaitse kaikkea mitä ympärillä tapahtuu ja vähäiset toiminnot tarkoittavat ettei mitään tapahdu. Nämä kaikki ovat psykologisia esteitä, joita ihminen välttää jopa tiedostamattaan. (Gehl, J. 2018, 65-69)

Kaupunkien kehittämisen kannalta toriaukiot ovat välttämättömiä yhteisöllisyyden luomisessa. Torit ja aukiot ovat muutakin kuin fyysisiä tiloja, niillä on symbolista merkitystä ihmisille. Yleensä tilaa ei suunnitella palvelemaan vain yhtä toimintoa vaan mahdollisuuksia erilaisiin aktiviteetteihin vuodenajasta riippumatta. Päätehtävänä kaupunkien aukioilla ja toreilla on koota ihmisiä yhteen eri syistä ja toiminnoista, lisätä yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia sekä yhteenkuuluvuutta. (Memluk, M. 2013)

3.3.2 Turvallisuuden tunne ja liikkuminen kaupunkitilassa

Keskeinen laatutekijä on myös turvallisuuden tunne, johon vaikuttavat ensisijaisesti liikenne, sosiaaliset tekijät ja valaistus. Elävyys, muiden ihmisten läsnäolo, avoimet ja valoisat tilat ovat edellytyksiä turvallisuuden tunteelle. *”Mitattu ja koettu turvallisuus paranevat lähes aina, kun kaupunkielämää vahvistetaan niin, että julkisessa tilassa kävelijöiden ja viipylijöiden määrä kasvaa.”* (Gehl, J. 2018, 98)

Suunnittelussa ei tulisi asettaa yhtä liikkumismuotoa ylitse muiden, tärkeintä on liikennejärjestelyjen jäsentäminen turvalliseksi ja toimiviksi kaikille liikkumismuodoille ja osapuolille. Yleisesti kaupunkisuunnittelussa varataan autoliikenteelle ja pysäköinnille yhä entistä enemmän tilaa. Jalankulun ja pyöräliikenteen osuus on heikentynyt huomattavasti. Kävely- sekä pyöräteihin tulisi investoida, siellä missä se on etäisyyksien puolesta järkevää. Torien ja aukoiden suunnittelun määräävänä tekijänä tulisi olla aina jalankulkijoiden koettu ja toteutunut turvallisuus. (Gehl, J. 2018, 91-93)

Valaistus mahdollistaa kaupunkitilojen käytön kaikkina vuorokauden ja vuoden aikoina. Valaisimet ohjaavat ja informoivat käyttäjän toimintaa. Pimeään aikaan havainnointi ympäristöstä on tärkeä turvallisuus tekijä, lisäksi valaistus luo tunnelmaa ja sillä voidaan korostaa tilojen ominaispiirteitä, kuten muotoja ja merkityksiä. Turvallisuutta lisää myös alueiden kameravalvonta, mikä estää rikollisen toiminnan mahdollisuutta. (Junttila, U. 1995, 56-59)

3.3.3 Erottautuminen ja omaleimaisuus kaupunkitilassa

Kutsuva tila ei aina riipu ihmisten määrästä tai tilan koosta. Kutsuva vaikutelma voi syntyä myös merkityksellisistä yksityiskohdista ja paikan historiasta. Tilallisia kokemuksia voidaan käyttää hyväksi, kun pohditaan kaupunkikuvan kehittämistä. Jokaisella ihmisellä on elämänhistoriansa ja tärkeimmät paikat ovat syntyneet muistoista. Kirjailija Willy Kyrklundin mukaan *”Ilman muistoja olen kuka tahansa, joku toinen solukeräymä biosfäärissä. Muistoihimme kuuluvat arvostuksemme,*

jotka tekee erityisen tärkeäksi niihin asiasisällön ja mahdollisten järkeenkäypien perusteiden lisäksi kuuluva tunnelataus.” (Haapala, A. Kaukio, V. 2008, 18)

Jokaisella kaupungilla on myös historiansa ja menneisyyden tarinaa voidaan aistia rakennetusta ympäristöstä. Kaikki saavat tiedostettua ja tiedostamatonta tietoa ympäristöstä ja täten se toimii eräänlaisena yhteisön muistina. Tärkeimmiksi todetut kaupunkitilat ovat usein niitä vanhimpia, joita ylläpidetään rakennusten ja rakenteiden kunnossapidon tarpeiden mukaan.

Entinen Valtion patruunatehdas Lapualla toimii nykyään kulttuurikeskuksena (KUVA 17). Patruunatehtaalla on traaginen historia, jonka aistii edelleen paikallisissa ihmisissä sekä entisen tehdasalueen ympäristössä. Paikasta on kuitenkin muodostunut kaupunkilaisten olohuone, jota kelpaa esitellä muualta saapuneille tutuille.

KUVA 17. Kulttuurikeskus Vanha Paukku

3.4 Käyttäjätavallinen ja viihtyisä kaupunkiympäristö

Torialueen suunnittelussa on tarkasteltava kaiken ikäisten, kokoisten ja liikunta-rajotteisten toiminnallisia, fyysisiä ja psykologisia tekijöitä. Ihmiset viihtyvät paikoissa joissa on huomioitu käyttäjien tarpeet. Onnistuneen toriympäristön avaintekijä on saumaton yhteys toiminnallisen ja visuaalisen suunnittelun välillä.

Ihmisen kokemukset perustuvat aistihavaintoihin. Estetiikalla on suuri merkitys miellyttävään kokemukseen. Kokonaiskuvaan sopivilla materiaaleilla, väreillä, mittasuhteilla ja yksityiskohdilla voidaan rikastaa viihtyisää toriympäristöä. *”Visuaalista vaikutusta voidaan vahvistaa muille aisteille suunnatuilla elementeillä, esimerkiksi tippuvan veden, sumun, höyryn, tuoksujen ja äänimaisemien avulla.”* (Gehl, J. 2018, 178). Kuumalla säällä miellyttäviä aistikokemuksia tarjoavat viilentävät vesielementit. Englannissa Hullin kaupungissa kuningatar Victorian aukiolla sijaitsee virkistys-elementti, *tanssivat suihkulähteet* (KUVA 18). Paikasta on tullut suosittu niin paikallisten kuin myös turistien keskuudessa (Campbell, J. 2019)

KUVA 18. Tanssia suihkulähteillä (Hull Daily Mail)

3.4.1 Kulkureitit ja pintamateriaalit aukiolla ja toreilla

Kulkijan reittivalinta on psykologiaa. Kulkija etsii kiinnostavaa ja lyhintä reittiä matkatakseen paikasta A paikkaan B. Ihmisillä on tarve säästää energiaa kävellessään. Katukuvassa on usein havaittavissa kulkeminen luiskalla portaiden sijasta, koska ihmiset välttävät vaikeita reittejä, esteitä, askelmia ja portaita. Ihmisillä on myös tapana ylittää katu sieltä mistä se käy helpoiten ja täten muodostaen lyhimmän kulkureitin. (Gehl, J. 2018, 130-131)

Osa ihmisistä kävelee mielellään pidempiä matkoja, kun taas vanhempi väki, lapset ja liikuntarajoitteiset väsyvät nopeammin. Reitin ominaisuuksilla on kuitenkin huomattavia vaikutuksia mielekkääseen kävelyyn. Jos reitin varrella on yksityiskohtia, kuten esimerkiksi taidetta, istumapaikkoja tai toimintoja ja muita ihmisiä voi tällöin vanhempi ihminen jaksaa kävellä pidemmän matkan, koska ympäristö tarjoaa mukavuuksia. Mielekkääseen kävelyyn vaikuttavat myös huomattavasti kadun ja aukion pintamateriaalit. Laadukkaat pinta- ja päällystemateriaalit ovat erityisen tärkeitä tulevaisuuden suunnittelussa. (Gehl, J. 2018, 127-129)

Mukulakivet ovat vanhojen katujen ja aukoiden tunnusomaisia piirteitä ja visuaalisesti hyvin näyttäviä. Kulkeminen mukula- tai noppakivipäällysteisillä paikoilla on monelle ikäihmiselle ja liikuntaesteisille hyvin hankalaa ja jopa vaarallista. Nykyaikana vaatimukset eivät helposti salli epätasaisia päällystekiviä julkisiin katu- ja ulkotiloihin. Tasaiset ja luistamattomat pinnat ovat kävelijälle, pyörätuolilla tai pyörällä liikkuvalla nuorella tai iäkkäämmälle ihmiselle helpoin ja turvallisin vaihtoehto. (Gehl, J. 2018, 132-133)

Päällystemateriaalilla voidaan rajata tilaa tai tehdä siitä jatkuva. Mielenkiintoisia yksityiskohtia (KUVA 19) voidaan luoda kaupunkitilaan päällystemateriaalien väreillä, jäsentelyllä, koolla ja muodoilla. On tärkeää myös huomioida auringon valon ja energian vaikutus eli lämmön varautuminen ja varautuneen lämmön säteily sekä valon säteily pois materiaalista. (Memluk, M. 2013)

KUVA 19. Plaza de Espana (Daderot, CC0)

3.4.2 Yksityiskohdat ja istumapaikat osana aukiota ja toritilaa

Ympäristössä olevat yksityiskohdat herättävät mielenkiinnon ja tarjoavat tukikohtia oleskelulle. Ihmiset tyypillisesti pysähtyessään hakeutuvat paikkoihin jossa on selkeä tilan raja esimerkiksi pylväs, syvennys, huonekalu tai mikä tahansa kiinteä elementti. Ihmiset etsivät kaupunkitilan reunoilta (KUVA 20) sopivaa paikkaa kun pysähdys on pidempiaikainen. Tämä luo turvallisuuden tunteen, kun on selkeästi "oma paikka", josta voi tarkkailla ympäristöä. Turvallisuuden tunnetta lisää myös kun kukaan ei pääse yllättämään selustasta eikä ole muiden tiellä. (Gehl, J. 2018, 137-139)

Ilman istumapaikkoja kaupunkitilat eivät ole kutsuvia. Ihmisellä on luontainen tarve levähtää ja hakeutua paikkaan, jossa voi viettää aikaa istuskelemalla ja mitä pidempään oleskelu kestää, sitä huolellisemmin istumapaikka etsitään. Sijainti ja näkyvyys ovat avain tekijät istumapaikan valinnassa, myös arkkitehtuuri, taide ja luonnonläheisyys kaupunkitilassa ovat suuressa roolissa. (Gehl, J. 2018, 140)

KUVA 20. (--Xocolatl, CC0)

Nuoret istuvat melkein missä vain, mutta vanhempi väki valitsee mukavan istuimen. Selkä-, käsinojat ja istuimen muoto vaikuttavat valintaan, myös materiaalilla on oma merkityksensä istuinmukavuudessa, kivistä tehty istuinpaikka koetaan usein kylmäksi ja puu lämpimäksi. (Gehl, J. 2018, 141, 143)

3.4.3 Kasvillisuus ja taide kaupunkitilassa

Kasvillisuus keskellä kaupunkia viestii kauneudesta, rauhoittumisesta, virkistymisestä, kestävydestä sekä luonnon monimuotoisuudesta. Puut puhdistavat ilmaa sekä toimivat ympäristössä tilaa rajaavina elementteinä, suojaavat sateelta ja tarjoavat varjoisan paikan kesällä. Kaupunkitilaa voidaan korostaa puiden avulla. Näyttävillä kukkaistutuksilla sekä muulla kasvillisuudella voidaan myös rajata kaupunkitiloja sekä korostaa tärkeitä paikkoja. (Gehl, J. 2018, 179-180)

Kaupunkitilassa olevaa taidetta voi esiintyä pienessä tai isossa mittakaavassa. Taide jakaa ihmisissä vilkkaasti mielipiteitä ja kantaa otetaan usein muista kuin

taiteellisista syistä. Kaupunkiympäristössä taidetta on ollut kautta historian ja sillä on merkittävä asema. Taide voi ilmaista ja muistuttaa historian tapahtumista esimerkiksi muistomonumenttina tai patsaana. (Erik Kruskopf. 2000, 7)

Toreilla ja puistoissa taide ei rajoitu pelkästään patsaisiin. Ympärillä olevien rakennusten muoto ja yksityiskohdat julkisivuissa ovat myös oma taiteenlajinsa. Taiteella on oma merkityksensä myös kiinto- ja suunnistuspisteinä, jotkut teokset toimivat lisäksi eräänlaisina maamerkkeinä. Ihmiset saattavat tavata ja sopia tapaamisensa esimerkiksi jollekin patsaalle. (Erik Kruskopf. 2000, 11)

Visuaalisesta näkökulmasta kauneuden ja monumentaalisuuden lisäksi taidetta esitetään myös tarjoten elämyksiä ja yllätyksiä. Esimerkiksi valotaide on hyvin suosittu taiteenmuoto kaupunkikuvassa. Suomessa valotaidetta näkyy vuosi vuodelta enemmän. Tampereen keskustorille on sijoitettu syys- talviaikaan valotaideteoksia (KUVA 21). Usein valotaideteoksissa esiintyy musiikki. Valotaidetta esitetään myös vesielementeissä, kuten suihkulähteissä.

KUVA 21. Tampereen keskustorin aukiolla jugend-rakennuksien julkisivuja koristaa valotaide. (Minna Nyström-Järvinen)

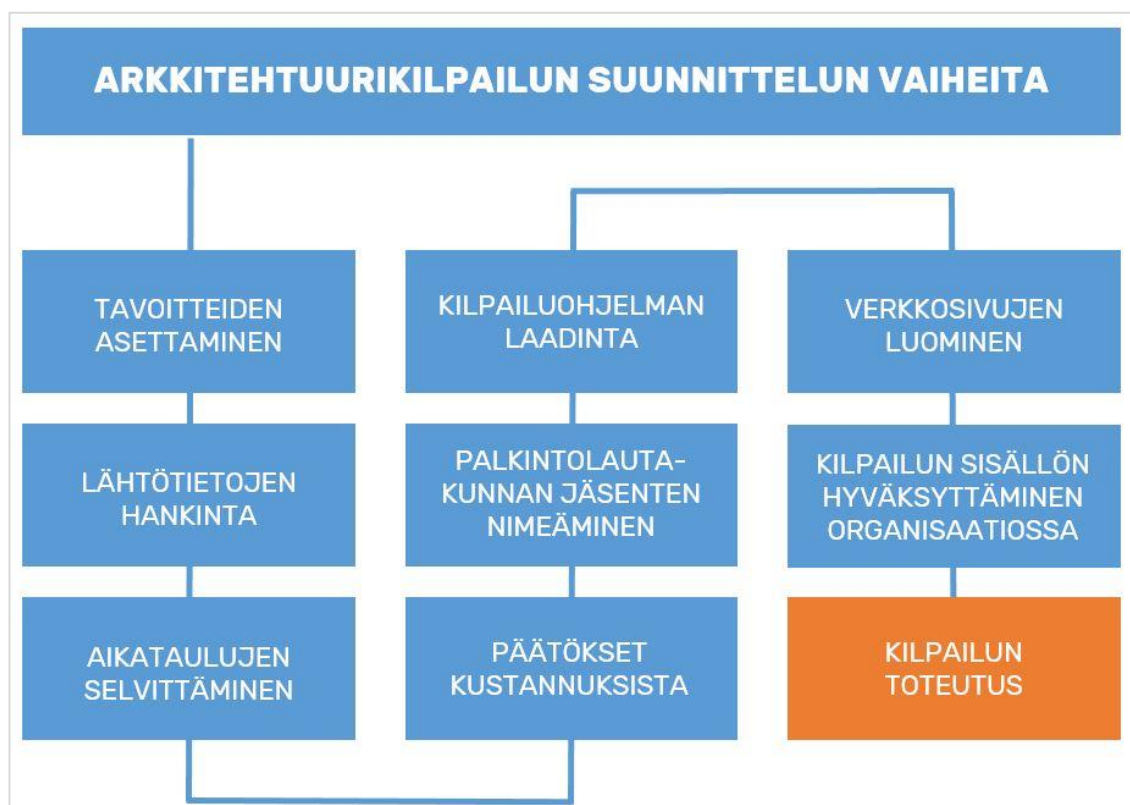

4 ARKKITEHTUURIKILPAILU TORIALUEEN SUUNNITTELUSTA

4.1 Arkkitehtuurikilpailun suunnittelu

Arkkitehtuurikilpailun suunnittelussa on tärkeintä selvittää perusteellisesti kilpailun tavoitteet ja hankkia tarvittavat lähtötiedot. Tavoitteiden perusteella kilpailijoille laaditaan suunnitteluohjeet ja asiakirjat, jotka toimivat kilpailijan käsikirjana onnistuneen suunnitelman luomisessa.

Suunnittelukohde, palkintojen suuruus ja aikataulu määrittelevät kilpailun kiinnostavuuden ja vaikuttavat huomattavasti kilpailuehdotusten määrään, siihen montako suunnitelmaehdotusta kilpailu tuottaa järjestäjälleen. Onnistumisen mahdollisuudet kasvavat, kun aikaa varataan riittävästi kilpailun suunnitteluun.

KUVIO 1. Arkkitehtuurikilpailun suunnittelun vaiheita

4.1.1 Suunnittelukohteen lähtötiedot ja aikataulu

Suunnittelukohteen lähtötiedot ovat kaiken perusta. Arkkitehtuurikilpailun suunnittelu ja toteutus voi vaatia kuukausia tai jopa vuosia aikaa. Aikatauluun vaikuttavat suurimmilta osin kohteen laajuus, lähtötietojen hankinta, järjestäjän asiantuntemus ja kilpailun tavoitteet.

Järjestetään kilpailu idea- tai suunnittelutasolla, on kilpailuun osallistuville tarjottava kattavat lähtöaineistot. Tarvittavia asiakirjoja ovat esimerkiksi maaperä- ja pohjatutkimus, perustamistapaselvitys, luontoselvitys, rakennushistoriaselvitys, kulttuuriympäristöselvitys, liikenneselvitys, maisemaselvitys/-tarkastelu, rakennuspiirustukset, asemakaava ja määräykset sekä asemakaavaselostus, teknisten verkostojen sijainnit, pohjakartta, leikkaukset, julkisivut, kilpailualueen rajaus, valokuvat ja, ilmakuvat.

Kunnat ja kaupungit laativat selvityksiä kaavoituksen ja rakentamisen yhteydessä. Selvityksiä on usein ladattavissa ilmaiseksi tai maksua vastaan kunnan tai kaupungin verkkosivuilta. Lähtöaineistojen hankkiminen kaupungilta voi kestää useita kuukausia.

Kilpailijoille on varattava kohtuullisesti aikaa suunnitelmien tekemiseen. Kilpailuajan pituuden määrittää suunnittelukohteen laajuus ja päättää arkkitehtuurikilpailun järjestäjä. Tavallisesti kilpailuajan pituus on kahdesta neljään kuukauteen kohteesta riippuen.

4.1.2 Kilpailuohjelma, verkkosivut ja kilpailun kieli

Kilpailuohjelma on suunnittelijan tärkein asiakirja. Kilpailuohjelma sisältää kaikki kilpailua koskevat tiedot, säännöt, kohteen tiedot ja tarkat suunnitteluohjeet. Kilpailuohjelman tulee olla helppolukuinen ja selkeä. Kilpailuohjelma ja tarvittavat asiakirjat tulee olla kilpailijan saatavissa vaivattomasti koko kilpailun ajan.

Kilpailua varten tulee olla verkkoalusta tai verkkosivut, jossa asiakirjojen lataaminen, kilpailuehdotusten ja tekijätietojen palauttaminen sekä kilpailuun liittyvistä

asioista tiedottaminen suoritetaan. Asiakirjojen tiedostot ovat suuria, jonka vuoksi kilpailuasiakirjojen lähettäminen sähköpostin välityksellä ei ole suotavaa. Kilpailun tiedot ja tiedottaminen tulee olla julkisesti kilpailuun osallistuvan saatavilla. Kilpailusta tiedottamisen voi organisoida konsultille tai sen voi järjestää itse. Suunnatessa kilpailun alan ammattilaisille on kilpailusta tiedottamisen luotettavin tapa toimia yhteistyössä Suomen arkkitehtiliiton kanssa. Alan opiskelijoille suunnatuissa kilpailuissa tulee olla yhteydessä yliopistoihin ja korkeakouluihin.

Kilpailu voidaan järjestää Suomalaisena tai kansainvälisenä. Suomalaisissa kilpailuissa toinen mahdollinen kieli, jolla ehdotuksen voi laatia, voisi olla joko ruotsi tai englanti. Jos tavoitteena on saada kansainvälisiä ehdotuksia ja laatia kilpailu kansainvälisenä, kilpailun dokumentit voidaan laatia myös kokonaan englanninkielisenä. Asiakirjat sekä verkkosivut tulee olla saatavilla asianmukaisilla kieliversioilla.

4.1.3 Kustannukset, palkinnot ja palkintolautakunta

Kustannukset kilpailun järjestämisessä muodostuvat palkintosummista sekä mahdollisista palkintolautakunnan palkkioista ja konsultointipalveluista. Lisäksi kustannuksia voi kertyä selvityksien hankkimisesta tai kilpailun markkinoinnista. Alan opiskelijoille suunnatuissa kilpailuissa kustannukset ovat huomattavasti maltillisempia ammattilaisten kilpailuihin verrattuna. Opiskelijakilpailujen kustannukset ovat usein tuhansia euroja ja ammattilaisten kilpailuissa kymmeniä, jopa satoja tuhansia euroja.

Palkintoja jaetaan arkkitehtuurikilpailuissa tavallisesti kolmen parhaan kesken. Kilpailussa voidaan myös lunastaa kilpailuehdotuksia ja jakaa kunniainintoja. Lunastuksilla tarkoitetaan, että kilpailun järjestäjä ostaa kilpailuehdotuksen käyttöoikeuden. Kunniainintoja jaetaan usein merkittävien kohteiden suunnittelusta kilpailun tavoitteiden ollessa korkeat. Palkintosummilla on merkittävä vaikutus kilpailun kiinnostavuuteen.

Kilpailun tuloksesta eli palkintojen jaosta päättää palkintolautakunta, johon nimitetään jäseniksi asiantuntijoita ja maanomistajat. Palkintolautakunnan jäsenet tulee

olla selvillä ennen kilpailun julkistamista. Palkintolautakunnassa on suositeltavaa olla vähintään yksi organisaation ulkopuolinen jäsen. Palkintolautakunnan jäsenille voidaan maksaa palkkio. Palkintolautakunnan päätöksenteossa on huomioitava kilpailuehdotusten määrä sekä lautakunnanjäsenten aikataulut. Tulosten julkaisupäivämäärän voi esittää kuukaudella tai vuodenajalla. Kilpailuajan päättymisen jälkeen tulosten julkaisupäivämäärän voi tarkentaa.

4.2 Arkkitehtuurikilpailun toteutus

Arkkitehtuurikilpailu julkistetaan, kun sen suunnittelutyö on valmis. Kilpailun järjestäjän on huolehdittava kilpailun tiedottamisesta ja markkinoinnista. Kilpailun julkistamisen jälkeen alkaa kilpailuun osallistuvien kilpailuaika eli kilpailijoiden työaika. Kilpailuaikana järjestäjä voi tarjota kilpailijoille opastettuja kierroksia suunnittelukohteeseen ja mahdollisuuden esittää lisäkysymyksiä. Palkintolautakunnan tehtävänä on arvostella ja tehdä päätös palkittavista kilpailuehdotuksista, kun kilpailuaika on päättynyt. Lopuksi päätös eli tulos julkistetaan.

KUVIO 2. Arkkitehtuurikilpailun suunnittelun vaiheita

4.2.1 Kilpailun julkistaminen, tiedottaminen ja markkinointi

Kilpailun julkistaminen tarkoittaa kilpailun alkamista ja julkista esittelyä asiakirjoi-
neen. Avoimen ja kutsukilpailun julkistamisessa kilpailusta tiedotetaan julkisesti
alan osaajien ympäristössä. Kilpailun julkistamista sekä täytäntöönpanoa varten
tulee luoda virallinen verkkosivusto tai ulkoistaa verkossa tapahtuvat toimet toi-
sen toimijan verkkoalustalle.

Suomen arkkitehtiliiton alaisuudessa olevat kilpailut julkaistaan arkkitehtiliiton
verkkosivustolla. Kilpailuissa yleisenä sääntönä on, että kilpailun tiedot ovat jul-
kisesti kilpailuun osallistuvien saavutettavissa ja jokaisella on mahdollisuus osal-
listua kriteerien täytyessä. Kilpailua voidaan myös markkinoida esimerkiksi säh-
köpostin välityksellä suoraan toiminnanharjoittajille. Tiedon kulkuun helpottaa jos
kilpailuun osallistujien kohderyhmä on jollakin tasolla rajattu, esimerkiksi opiske-
lijat tai on tiedossa markkinointikontaktit, jotka tiedottavat kilpailusta. Opiskelija-
kilpailuissa tukihenkilöitä ovat yliopisto- ja korkeakoulu yhteisöt. Tiedottamisen ja
markkinoinnin tapa tulisi selvittää kilpailun suunnitteluvaiheessa varmistaakseen
kilpailun laajan näkyvyyden.

4.2.2 Kilpailun päättyminen ja kilpailuehdotusten arvostelu

Kilpailun päättyessä kilpailijat ovat palauttaneet kilpailuehdotukset määräaikaan
mennessä. Kilpailijat nimeävät kilpailuehdotuksensa ja palauttavat ehdotukset ja
tekijätiedot erikseen. Tekijätietoja ei luovuteta palkintolautakunnalle tiedoksi en-
nen palkintolautakunnan päätöstä.

Kaikki kilpailuehdotukset voidaan julkaista yleisölle nähtäväksi esimerkiksi digi-
taaliselle alustalle. Kilpailun tasosta ja merkittävydestä riippuen yleisölle voidaan
antaa mahdollisuus kommentoida kilpailuehdotuksia. Kommentit voidaan välittää
palkintolautakunnalle tiedoksi.

Palkintolautakunnan tehtävänä on arvioida kilpailuehdotukset ja tehdä päätökset
kilpailun tuloksesta. Palkintolautakunnan jäsenten tulee tutustua kilpailuehdotuk-
siin ja esittää omat näkemykset päätöksenteon tueksi. Palkintolautakunta sopii

yhtenäiset kriteerit arvioinnilleen sekä arviointitavat. Usein käytetään pisteytysmenetelmää. Arviointikriteerit kirjataan usein kilpailuohjelmaan kilpailijoille tiedoksi. Arviointi ja arvostelu voidaan myös suorittaa kilpailussa esitettyjen tavoitteiden perusteella, kun arviointikriteerejä ei ole ilmoitettu etukäteen kilpailuohjelmassa.

Palkintolautakunnan päätöksen tekeminen on vaikea jos kilpailu on tasainen. Kilpailuohjelmaan sisällytetään usein palkintojen jakoa koskeva sääntö, että ”palkintojen jaosta voidaan päättää myös toisin”. Kilpailuohjelmassa ilmoitettu yhteenlaskettu palkkiosumma on jaettava kilpailussa, mutta jos selkeää voittajaehdotusta ei ole voidaan palkkio jakaa esimerkiksi kolmen parhaan kesken. Toisin maksettavista palkintosummien jaosta päättää palkintolautakunta. Kun voittajaehdotuksista on tehty päätös, voidaan lisäksi päättää lunastuksista ja kunniamaininnoista, mikäli tämä on sisällytetty kilpailun sääntöihin.

4.2.3 Kilpailun tuloksen julkistaminen

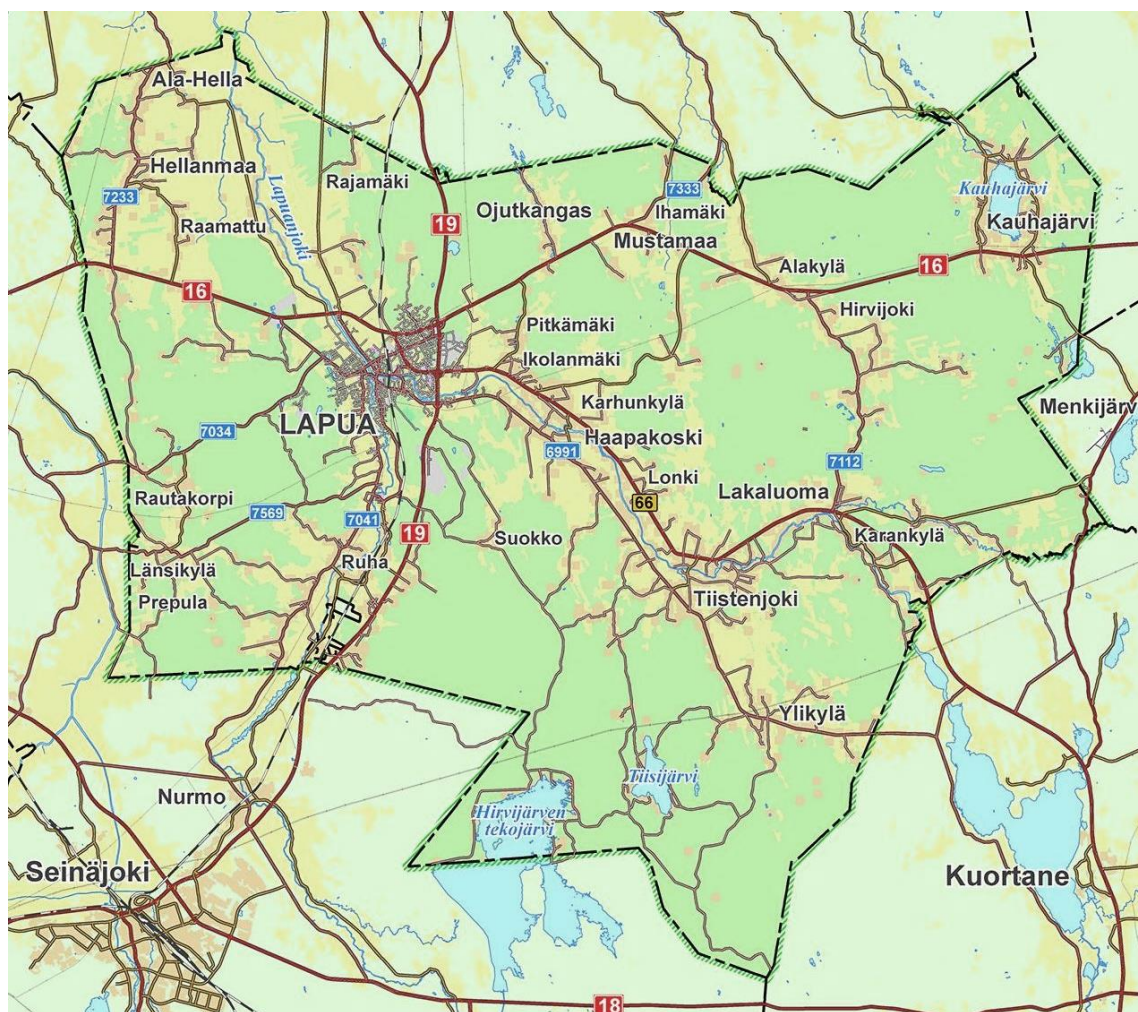
Kun palkintolautakunnan jäsenet ovat kokoontuneet, arvostelleet kilpailuehdotukset ja päättäneet palkintojenjaosta, on vuorossa kilpailun tuloksen eli päätöksen julkistaminen ja palkintojenjako.

Tulosten julkistaminen tapahtuu tavallisesti tälle varatussa tilaisuudessa, joka voidaan järjestää verkossa tai paikan päällä. Julkistamistilaisuus voidaan järjestää kutsuvieraille, joita tyypillisesti ovat kilpailutöiden tekijät sekä median edustajat tai se voi olla avoin yleisölle. Tuloksen julkistamistilaisuudessa kilpailun järjestäjä ja palkintolautakunnan jäsenet pitävät mahdollisesti puheita kilpailuehdotusten arvostelusta. Lopuksi paljastetaan voittajat, lunastukset ja kunniamaininnat. Puheenvuoroja odotetaan myös esitettävän palkittujen kilpailijoiden toimesta. Palkintolautakunnan arvostelupöytäkirja asetetaan myös nähtäville kilpailun tuloksen julkistamisen jälkeen.

5 IDEAKILPAILU LAPUAN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ

5.1 Lapua

Lapuan kaupunki sijaitsee Etelä-Pohjanmaan maakunnassa. Naapurikuntia ovat Seinäjoki, Kauhava, Lappajärvi, Alajärvi ja Kuortane. Lapuan pinta ala on 750,78 km² ja asukasluku yli 14 000.

KUVA 22. Ote Lapuan kartasta (lapua.karttatiimi.fi)

Pienestä koostaan huolimatta Lapua on hyvin persoonallinen kaupunki, jolla on värikäs ja pitkä historia. Satoja vuosia sitten asutus muodostui jokivarsille kahden joen risteytymään.

5.1.1 Lapuan historiaa

Lapuan asukkaista on kirjallista tietoa 1540-luvulta lähtien. Toimeentulot muodostuivat pitkään maanviljelyksestä ja tervanpoltosta. Ensimmäinen kirkko rakennettiin Lapualle 1550-luvulla ja nykyinen Carl Ludvig Engelin suunnittelema Lapuan tuomiokirkko rakennettiin vuonna 1827 (KUVA 23). Lapuasta tuli itsenäinen seurakunta ja pian Lapua itsenäistyi myös hallintopitäjänä. (Lapuan kaupunginarkisto n.d)

KUVA 23. Lapuan tuomiokirkko ja kellotapuli (Jukka Risikko)

Lapualla on pitkä sotahistoria, nuijasodasta toiseen maailmansotaan. Vuonna 1808 Suomen sodan ensimmäinen kenttätaistelu käytiin Lapualla. Tunnetuimpia Lapualaisia sotasankareita Suomen vapaussodassa olivat Lapuan Laurilat. Lapua leimattiin herännäisyyden aikana 1840-luvulla körttipitäjäksi ja 1900-luvun alkupuolella Suomen ensimmäinen herännäisopisto sijoittui Lapuan Karhunmäkeen. Samoihin aikoihin teollistumisen kasvu alkoi koko Suomessa ja niin myös Lapualla. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen valtio päätti sijoittaa Lapualle kivääripanostehtaan, jonka toiminta alkoi 1920-luvulla. (Lapuan kaupunginarkisto n.d)

Lapualla on kasvanut suuria poliittisia vaikuttajia. Kommunismia vastustava Lapuan liike syntyi 1920-luvun lopulla ja Lapuan liikkeen jatkoksi myös Isänmaallinen kansanliike 30-luvun alussa. Lapuan kirkonkylä kasvoi kasvamistaan ja 1950-luvulla päätettiin uusista sivistystoimista ja perustettiin ammattikoulu sekä kansalaisopistotoiminta aloitettiin. Lapuan kunnasta tehtiin kauppala vuonna 1964 ja kaupunki vuonna 1977. Kaupunki koki suuren menetyksen vuonna 1976, kun patruunatehtaassa tapahtui tuhoisa räjähdys. Tehtaan 40 työntekijää sai surmansa ja tragedia pysäytti koko Suomen. Presidentti Urho Kekkonen saapui Lapualle uhrien siunaustilaisuuteen ja esitti suruvalittelun. Vuosia myöhemmin patruunatehtaan toiminta siirrettiin kauemmas kaupungin keskustasta ja alueesta restauroitiin kulttuurikeskus Vanha Paukku. (Lapuan kaupunginarkisto n.d)

5.1.2 Lapuan kaupunkikeskus

Lapuan kaupunkikeskus levittäytyy kirkon ympäristöön joen molemmin puolin. Kirkkoympäristön valtakunnallisesti arvokas alue yhdistyy maakunnalliseen arvoalueeseen, jossa talonpoikainen rakennusperintö sulautuu osaksi liike- ja hallintokeskuksen kehitysvaiheita. Lapuan kaupunkikeskustaan muodostuu historiallisesti kerroksinen, alueen kehitysvaiheita kuvastava kokonaisuus.

Lapuan kirkonkylään rakennettiin ensimmäiset kaupparakennukset sekä maataloilille paljon uusia rakennuksia 1860 - 70-luvuilla. Rakentaminen noudatti kuitenkin talonpoikaista rakentamisen perinnettä, johon uusia vaikutteita omaksuttiin hitaasti. Lapualla lapuanliikkeen toiminnan aikaa elettiin 1920 – 30-luvulla, mutta samalla myös teollisuuden, kaupan ja kansakoulujen vahvistumisen ja laajentumisen aikaa. Kirkonkylään rakennettiin monia uusia liikerakennuksia, kouluja ja teollisuustiloja. Säilyneissä 1920 - 30- lukujen rakennuksissa näkyvät selvästi aikakauden tyylivaikutteet, esimerkiksi 1920-luvun klassismin piirteet. Lapuan keskusta kehittyi valtavasti 1950 – 60-luvulla (KUVA 24). Kauppakadulle rakennettiin tiheästi paljon liikerakennuksia ja liikerakennusten alue laajentui läheisille poikkikaduille. (Lapuan kaupunginarkisto n.d)

KUVA 24. Lapuan kaupunkikeskus 1960-luvulla (Lapuan kaupungin kuvakoelmat)

5.1.3 Lapuan kaupungintalo ja torialue

Lapuan kaupungintalo on seisonut paikallaan vuodesta 1924, sen on suunnitellut arkkitehti Matti Visanti. Ennen kaupungintalon rakentamista alue oli peltoa ja paikoin maalaispihapiirejä rakennuksineen. Kaupungintalo on Lapuan keskustan tärkeimpiä maamerkkejä. Nykyisessä kaupungintalon ympäristössä on asuin- ja palvelurakennuksia, monumentteja, Lapuan tori, paljon varttuneita puita, vihervyöhykkeitä sekä paikoitusalueita. Vuosien mittaan keskusta laajentui kaupungintalon ympäristöön.

Linja-autoaseman valmistuttua vuonna 1964 Lapuan kauppatori toimintaa harjoitettiin rakennuksen ympärillä. Kauppatori koki muutoksen 1980-luvulla, kun se siirrettiin kaupungintalon puolelle vanhan paloaseman viereen (KUVA 25). Myöhemmin vanha paloasema purettiin ja vuonna 2015 myös linja-autoasema purettiin. (Lapuan kaupunginarkisto n.d)

KUVA 25. Lapuan kaupungintalo ja torialue 90 -luvulla. (Lapuan kaupungin kuvakokoelmat)

Lapuan tori on osa kaupungintalon ympäristön hallinto- ja monumentaalikeskusta. Kaupungintalon edustalle sijaitsee painija Lauri Koskelan olympiatammi ja muistolaatta sekä Etelä-Pohjanmaan puutarhaseuran lahjoittama ja vihervuoden kunniaksi istutettu koristeomenapuu. Torialueen edustalla on raivaajien muistomerkki, patsas nimeltään muuttunut maisema. Patsaan ja merkkipuiden välissä on Lapuan ja Hohenlockstedtin ystävyyskilpi. (Lapuan kaupunginarkisto n.d)

5.2 Lapuan torialueen ja sen ympäristön kehittäminen

Lapuan torialueen ja sen ympäristön (KUVA 26) kehittämistyössä on ensisijaisesti löydettävä alueen vahvuudet, heikkoudet ja mahdollisuudet. Syy siihen miksi kaupunkitila ei ole houkutteleva ja millaisia kehittämisen keinoja voisi olla.

Arkkitehtuurikilpailu on keino edistää kehitystä. Lapuan kaupunkikeskusta on vuosien mittaan muuttunut hiljaisemmaksi. Suurimmat kauppohenkeskukset on rakennettu kaupungin laiduille ja keskusta on osakseen autioitunut. Lapuan kaupunki päätti toteuttaa Lapuan keskustan kehittämiseksi ensimmäistä kertaa arkkitehti- ja rakennusarkkitehtiopiskelijoille suunnatun arkkitehtuurikilpailun. Kilpailu päätettiin toteuttaa aatetasoisena eli ideakilpailuna.

KUVA 26. Tyhjä kenttä (Lapuan kaupungin kuvakokoelmat)

Ideakilpailun tavoitteena on saada mahdollisimman paljon uusia ideoita, ajatuksia ja ratkaisuja, jotka toimivat tulevaisuudessa suunnittelutyökaluina Lapuan torialueen ja sen ympäristön sekä koko kaupunkikeskuksen kehittämistyössä.

5.2.1 Lähtökohdat

Torialueella kuhisee ihmisiä lähinnä keskiviikkojen toripäivillä. Käyttäjystävällisyys on torialueella mitätöntä, saniteetitilat puuttuvat ja istumapaikkoja on kaksi. Laatoitukset ja asfalttipinnat ovat osaksi epätasaisia ja rikki. Lapuan grilli on toiminut torialueella 60-luvulta lähtien ja asiakkaita saapuu myös muualta Suomesta. Lapuan grilli toimii alueen keskiosassa rakennuksessa, joka on tyydyttävässä kunnossa. Ruokapaikka huonokuntoisessa rakennuksessa ei ole välttämättä kovin houkutteleva kokonaisuus, lisäksi sen sijaintiin tulisi kiinnittää huomiota.

Lapuan kaupungintalo on alueen merkittävin arvorakennus, jonka ympäristö toimii lähinnä paikoitusalueena. Rakennuksia on vain muutama alueella. Itäsuunnasta Lassilantieltä Lapuan kaupungintalon pääjulkisivun näkyvyyden peittää tiivis rakentaminen (KUVA 27). Hyvin vähällä käytöllä oleva Valtuustontie kaupungintalon edessä on ainut autotie alueen sisällä. Valtuustontie rajaa kaupungintalon omaksi alueekseen, mutta vähentää alueen viihtyisyyttä sekä turvallisuuden tunnetta.

KUVA 27. Lapuan kaupungintalo on rakennusten ja puiden takana. (Lapuan kaupungin kuvakokoelmat)

Alueella ei ole autojen pysäköintipaikoista pulaa. Lapuan linja-autoaseman purkamisen jäljiltä alueelle on jäänyt iso tyhjä kenttä, mikä on toiminut siitä lähtien pysäköintialueena. Suurimman osan ajasta alue on autio. Linja-autoaseman purkaminen teki alueesta myös jäsentymättömän, mikä vaikuttaa huomattavasti alueen kokonaisrakenteeseen.

Suunnittelualueen koko on 24 802 m² (KUVA 28). Kauneinta alueella on sen kasvillisuus ja kaupungintalo. Kaupungintalon edustan puusto on osaksi melkein sadan vuoden ikäistä ja myös torilla tilaa rajaavat varttuneiden puiden rivistöt.

KUVA 28. Suunnittelualue (Lapuan kaupungin kuvakokoelmat)

5.2.2 Tavoitteet

Torialueen ja sen ympäristön tulisi olla omaleimainen ja elävä kokonaisuus, joka tarjoaa eri käyttäjäryhmille paikkoja virkistymiseen, oleskeluun sekä rauhoittumiseen jokaisena vuodenaikana. Torialueen ja sen ympäristön tulisi olla myös esteetön ja käyttäjäystävällinen. Oleskelupaikkoja istumapaikkoineen sekä julkiset saniteettitilat ovat ihmisille viihtyvyyden kannalta perustarpeita. Alue kaipaa vetovoimaisia virkistysalueita vapaa-ajan aktiviteetteineen.

Kaupungintalo on keskustan tärkeimpiä maamerkkejä (KUVA 29). Rakennuksen ympärillä ei kuitenkaan varsinaisesti ole tunnistettavaa aluetta ja rakennus ei yhdisty kaupungin keskustan rakenteeseen. Kaupungintalon asemaa tulisi vahvistaa kaupunkikuvassa. Kaupungintalon ympäristöä suunniteltaessa tulisi muistaa torien ja aukoiden muutkin merkitykset kuin paikoitusalueena toimiminen. Kaupungintalolle on jätettävä tilaa ”hengittää”.

KUVA 29. Kaupungintalon lanternni näkyy keskipisteenä puiden välissä. (Lapuan kaupungin kuvakokoelmat)

Rakennusten ja rakenteiden ryhmittely, materiaalien käyttö, toiminnot, katutilat ja niiden jäsentely tulisi yhdistää olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Rakenteiden ja rakennelmien sijoittelussa ja mittasuhteissa on tärkeää huomioida hyvät ilmansuunnat ja alueiden valovoimaisuus.

5.3 Ideakilpailun valmistelu ja julkistaminen

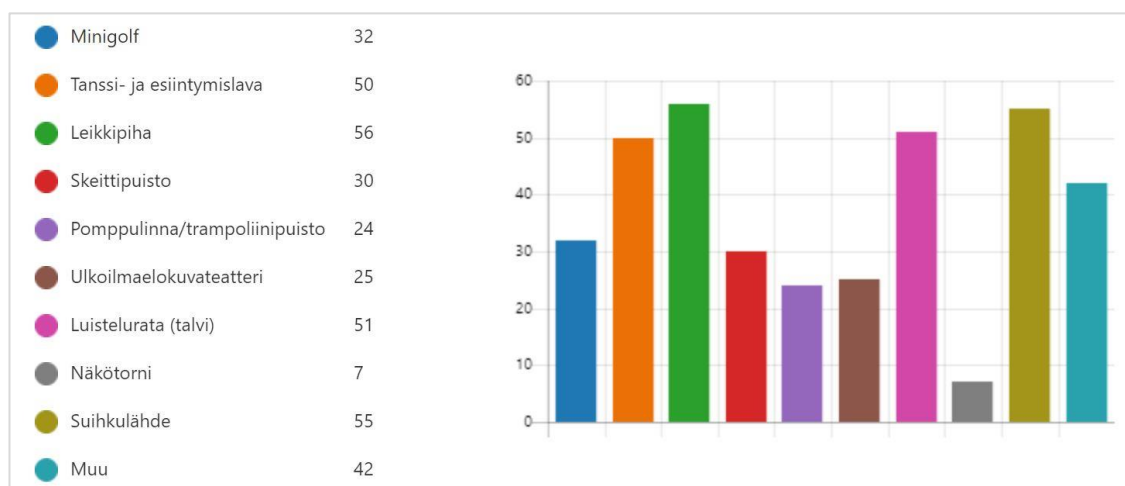
Kaupunkitilojen käyttäjien, eli asukkaiden mielipiteet ovat tärkeitä. He tekevät tulevaisuudessa kaupunkitilasta elävän käyttämällä sitä. Ideakilpailua valmistavana toimena Lapuan kaupunki järjesti torialueesta ja sen ympäristöstä tyytyväisyyskyselyn asukkaille. Vastauksia saapui 107 kappaletta. Ideakilpailun kilpailu-

aineistoa täydennettiin vastauksien perusteella. Kilpailuaineisto sisälsi kilpailuohjelman lisäksi selvityksiä, karttapohjat, valokuvia, ilmakuvia ja kilpailua varten tehdyn tiivistelmän Lapuan keskustan kulttuurihistoriallisesti merkittävistä kohteista.

Kilpailu julkistettiin alkaneeksi 17.3.2022 ja kilpailusta tiedottaminen suoritettiin sähköpostien välityksellä. Kilpailun kaikki tiedot, aineistot ja asiakirjat olivat ladattavissa kilpailun verkkosivuilta.

5.3.1 Lapualaisten osallistaminen

Lapuan kaupungin järjestämä tyytyväisyyskysely (LIITE 1) sisälsi ehdotuksia aktiviteeteista ja elementeistä (KAAVIO 1), joita torille voisi sijoittaa. Kyselyssä kysyttiin lisäksi, mikä torilla on hyvää, mikä huonoa, pyydettiin merkkihenkilöiden nimeämistä ja aiheita historiasta, joita toivoisi näkyvän Lapuan kaupunkikuvassa sekä vapaamuotoisen palauteosion. Vastaukset sisälsivät hyviä oivalluksia, ideoita ja ajatuksia. Saatujen vastausten perusteella täydennettiin Lapuan torialueen ja sen ympäristön ideakilpailun kilpailuohjelmaa.

KAAVIO 1. Vastauksien tulos aktiviteeteista ja elementeistä

5.3.2 Aineistot ja asiakirjat

Ideatasoinen kilpailu ei vaatinut tarkkoja piirustuksia olemassa olevista rakennuksista, eikä täydellistä karttapohjaa maaston muodoista. Kilpailun aineiston hankinta olisi vaatinut huomattavasti enemmän aikaa jos kilpailulla olisi haettu valmiista suunnitelmaa. Kilpailuun tarvittavat asiakirjat suunniteltiin valmiiksi ja tarvittavat aineistot hankittiin muutamassa kuukaudessa.

Maantaso- sekä ilmakuvat kilpailua varten kuvattiin kesällä 2021. Suunnittelijan tueksi asiakirjoihin liitettiin Lapuan kaupungin arkistosta selvityksiä Lapuan kulttuuriympäristöstä ja kaupunkikuvasta. Keskustan alueesta koostettiin tiivistelmä kulttuurihistoriallisesti merkittävistä kohteista. Lisäksi annettiin vinkkejä Lapuan historiaan viittaavasta kirjallisuudesta.

Kilpailijan tärkein asiakirja on kilpailuohjelma (LIITE 2), jossa esitetään järjestäjä, palkinnot, palkintolautakunta, säännöt, aikataulut, tavoitteet, kilpailualue ja suunnitteluohjeet. Kaikki kilpailua koskevat tiedot löytyvät kilpailuohjelmasta. Suunnitteluohjeiden sisällöt pyrittiin tuottamaan kilpailijan näkökulmasta ja kilpailuohjelmassa esitettiin ehdotuksia ja vinkkejä suunnittelun tueksi.

<p>1. KILPAILUKUTSU</p> <p>1.1 KILPAILUN JÄRJESTÄJÄ, LUONNE JA TARKOITUS 1.2 OSANOTTO-OIKEUS 1.3 KILPAILUN AIKATAULU 1.4 PALKINNOT 1.5 PALKINTOLAUTAKUNTA</p> <p>2. KILPAILUN TEKNISET TIEDOT</p> <p>2.1 KILPAILUASIAKIRJAT 2.2 ALUEESEEN TUTUSTUMINEN 2.3 KILPAILUA KOSKEVAT KYSYMYKSET 2.4 KILPAILUN RATKAISEMINEN, TULOSTEN JULKISTAMINEN JA NÄYTTÄILLEPANO 2.5 KILPAILUEHDOTUSTEN KÄYTTÖ- JA TEKIJÄNOIKEUS 2.6 KILPAILUNKIELI</p> <p>3. KILPAILUALUEEN JA LÄHIYMPÄRISTÖN KUVAUS</p> <p>3.1 LAPUA 3.2 LAPUAN KAUPUNKIKESKUS 3.3 LAPUAN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ 3.3.1 PALVELUT 3.3.2 RAKENNUSKANTA 3.3.3 PUISTOT JA KASVILLISUUS 3.3.4 LIIKENNE JA PYSÄKÖINTI 3.3.5 MUISTOMERKIT</p>	<p>4. KILPAILUN TAVOITTEET JA SUUNNITTELUOHJEET</p> <p>4.1 YLEISTÄ 4.2 MONIPUOLINEN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ 4.3 ARVOKAS KAUPUNGINTALON YMPÄRISTÖ 4.4 ALUEEN UUDISRAKENTAMINEN 4.4.1 PALVELUT 4.4.2 VIRKISTYS- JA VIHERALUEET 4.4.3 AKTIVITEETIT JA ELEMENTIT 4.4.4 ASUNTORAKENTAMINEN 4.5 ALUEEN RAKENNUKSET 4.6 LIIKENNE JA PYSÄKÖINTI 4.7 KULTTUURI JA TAIDE</p> <p>5. KILPAILUEHDOTUSTEN LAADINTAOHJEET</p> <p>5.1 VAADITTAVAT ASIAKIRJAT 5.1.1 ASEMAPIIRROS 1:1000 5.1.2 KOKONAISUUNNITELMA 1:1000 5.1.3 ALUEJULKISIVUT 1:1000 5.1.4 ALUEPOIKKILEIKKAUS 5.1.5 ALUEEN HAVAINNEKUVAT 5.2 KILPAILUSALAISUUS</p> <p>6. KILPAILUEHDOTUSTEN PALAUTUS</p>
---	---

KUVA 30. Ote kilpailuohjelman sisällysluettelosta

5.3.3 Kilpailuaika, verkkosivut ja tiedottaminen

Kilpailu julkistettiin 17.3.2022. Kilpailijoilla eli opiskelijoilla huhtikuu on kiireisintä aikaa opinnoissaan. Suunnitteluajaksi päätettiin noin kolme kuukautta opiskelijoiden aikatauluun sovittamisen varmistamiseksi. Pitkällä suunnitteluajalla pyrittiin lisäämään kilpailijoiden osallistujamäärää. Invest Lapuan verkkoalustalle luotiin kilpailun viralliset verkkosivut (KUVA 31). Kilpailuohjelma ja tarvittavat asiakirjat olivat verkkosivulta julkisesti ladattavissa sekä kilpailutietojen palautustiedostot tuli toimittaa verkkosivulla siihen varatussa osiossa.

[MIKSI LAPUA](#)
[AJANKOHTAISTA](#)
[YRITTÄJÄLLE](#)
[TOIHIN LAPUALLE](#)
[OTA YHTEYTTÄ](#)
[HAKU](#)

IDEAKILPAILU LAPUAN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ

KILPAILU ON PÄÄTTYNYT 12.6

Lapuan kaupunki järjesti suunnittelukilpailun arkkitehti- ja rakennusarkkitehtiopiskelijoille 17.3 – 12.6.2022.

Kilpailun tarkoituksena oli hakea ideoita alueen jatkosuunnitteluun.

Mitään kilpailutyötä ei sellaisenaan rakenneta, ne toimivat suunnittelutyökaluina Lapuan keskustan kehittämistyössä.

HUOM KILPAILIJAT!

Osasta kilpailuehdotuksesta puuttuvat tekijätiedot. Tarkistakaa, että olette varmasti palauttaneet tekijätiedot sähköpostiosoitteeseen kilpailijatiedot@lapua.fi

Voitte myös varmuuden vuoksi lähettää kilpailijatiedot uudelleen.

Kilpailijatiedot

- Ehdotuksen nimi
- Tekijöiden nimet
- sekä yhteystiedot

KILPAILUN TULOKSEN JULKISTAMINEN – SYKSY 2022

Kilpailun palkintolautakunta arvostelee kaikki kilpailuehdotukset ja päättää tuloksesta syksyn aikana.

Kilpailuehdotukset

KUVA 31. Ote ideakilpailun verkkosivuilta

Tiedottaminen suoritettiin sähköpostin välityksellä. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen arkkitehtuoriosastojen opettajille tiedotettiin kilpailusta ja opettajat tiedottivat oppilailleen. Kilpailu oli muodoltaan avoin ja osallistumisesta ei vaadittu ilmoitusta.

Kilpailijoille tarjottiin ohjattua tutustumista suunnittelualueelle. Kilpailuohjelmassa oli esitetty kaksi eri päivämäärää tutustumiskierroksille. Ilmoittautumisia ja yhteydenottoja tutustumiskierroksista ei saapunut. Kilpailusta sai esittää kysymyksiä sähköpostin välityksellä 17.3. – 3.6.2022 välisenä aikana. Lisäkysymyksiä saapui viideltä eri henkilöltä. Kaikki kilpailua koskevat tiedot kilpailun päättymisen jälkeen päivitettiin kilpailun verkkosivuille.

5.4 Ideakilpailun tulos

Ideakilpailu Lapuan torialue ja sen ympäristö päättyi 12.6.2022 ja se tuotti yhteensä 14 ehdotusta. Kilpailuehdotukset olivat yleisölle nähtävillä toritapahtumassa (KUVA 32) 18.6.2022 sekä ideakilpailun verkkosivustolla. Yleisö sai äänestää omaa suosikkiaan ja antaa palautetta. Kilpailun palkintolautakunta tutustui ja arvosteli kilpailuehdotukset loppukesän ja syksyn aikana 2022. Lopullinen päätös tehtiin lokakuussa ja tulos julkistettiin 31.10.2022.

KUVA 32. Kilpailuehdotukset nähtävillä Lapuan torilla

5.4.1 Yleisöäänestys ja palaute

Lapuan kaupunki ja Invest Lapua järjestivät Lapuan torilla tapahtuman, jossa olivat esillä kaikki kilpailuehdotukset ja lisäksi pihakirppistoimintaa sekä perinteistä kauppatoritoimintaa. Kilpailuehdotukset olivat nähtävillä myös verkkosivuilla 18.6.2022 alkaen.

Yleisöllä oli mahdollisuus äänestää omaa suosikkiaan ja antaa palautetta 18.6 – 21.7.2022 välisenä aikana. Ääniä annettiin yhteensä 159 kappaletta ja palautetta 40 kappaletta. Äänestyksen voitti kilpailuehdotus nimeltään ”Viivakoodi” 50 kappaleen äänimäärällä. Toiseksi sijoittui kilpailuehdotus nimeltään ”Loop” 27 kappaleen äänimäärällä ja kolmas sija jakautui kahden kilpailuehdotuksen kesken joiden nimet olivat ”Ilo” ja ”Lapuan laakeus”, nämä kilpailuehdotukset saivat molemmat 13 kappaleen äänimäärän.

Palaute ja äänestyksen tulos annettiin palkintolautakunnalle tiedoksi. Kilpailun tuloksen julkistamisen jälkeen palaute ja äänestystulokset toimitettiin myös kilpailijoille, joiden tekijätiedot oli toimitettu Lapuan kaupungille.

5.4.2 Palkintolautakunta ja päätöksen teko

Palkintolautakuntaan nimettiin henkilöitä, jotka ovat alan ammattilaisia sekä heitä, joilla on laaja asiantuntemus ja päätösvalta Lapualla. Nimettyjä Lapuan kaupungin työntekijöitä ja luottamushenkilöitä olivat kaupunginjohtaja Satu Kankare, valtuuston puheenjohtaja Anneli Jäätteenmäki, hallituksen puheenjohtaja Kai Pöntinen, ympäristöinsinööri, vt. tekninen johtaja Mirva Korpi, maankäyttöinsinööri, vt. kaupungingeodeetti Markku Turja ja kaava-valmistelija, ideakilpailun suunnittelija ja laatija Heidi Yliluoma.

Palkintolautaan nimettiin myös Invest Lapuan toimitusjohtaja Matti-Pekka Dahlgren ja Tampereen ammattikorkeakoulun lehtori, arkkitehti Minna Nyström-Järvinen, joka toimi Yliluoman opinnäytetyönohjaajana. Lisäksi palkintolautakuntaan kutsuttiin ja nimettiin entinen Lapuan kaupunginjohtaja Paavo Latva-Rasku sekä entinen Lapuan kaupunginarkkitehti Helena Teräväinen.

Palkintolautakunta tutustui omatoimisesti kilpailuehdotuksiin kilpailun päättymisen 12.6.2022 jälkeen ennen ensimmäistä palkintolautakunnan kokousta, joka pidettiin 18.8.2022. Arvostelu suoritettiin kilpailuohjelmassa esitettyjen tavoitteiden perusteella, jotka esitetään ideakilpailun arvostelupöytäkirjassa (LIITE 3). Palkintolautakunnan jäsenet kokoontuivat toisen kerran 22.9.2022. Kokous päättyi yksimieliseen päätökseen kilpailun tuloksesta.

Palkintolautakunnan mielestä mikään kilpailuehdotus ei ollut sellaisenaan toteutuskelpoinen. Osa ehdotuksista sisälsi kuitenkin hyviä ideoita ja oivalluksia. Palkintolautakunta päätti palkita kilpailuehdotukset, jotka vastaavat parhaiten kilpailussa esitettyjä tavoitteita sekä tuovat monipuolisesti ideoita kaupungin kehittämiseen ja erilaisia ratkaisuja alueen jatkosuunnitteluun.

Parhaimmista kilpailuehdotuksista yksikään ei noussut ylitse muiden. Palkintolautakunta päätti palkita kolme parasta sekä yleisöäänestyksen voittajan yhtä suurella palkkiolla. Lisäksi lunastettiin kaksi ehdotusta kilpailuohjelman mukaisesti. Jokainen kilpailuehdotus arvosteltiin ja arvostelu kirjattiin ideakilpailun arvostelupöytäkirjaan.

5.4.3 Tuloksen julkistaminen

Tuloksen julkistamis- ja palkintojenjakotilaisuus (KUVA 33) järjestettiin Lapuan kaupungintalon valtuustosalissa 31.10.2022. Tilaisuuteen oli kutsuttu kaikki kilpailijat, palkintolautakunnan jäsenet ja medianedustajia. Tilaisuuden juontajina ja tuloksen esittelijöinä toimivat Lapuan kaupunginjohtaja Satu Kankare ja ideakilpailun laatija Heidi Yliluoma.

Palkittavat kilpailuehdotukset olivat "Lakeus" (LIITE 4), "Lapuan sydän ja bulevardi" (LIITE 5) ja "Lapuan Raitti" (LIITE 6) sekä yleisöäänestyksen voittaja "Viivakoodi" (LIITE 7). Lunastettavat ehdotukset olivat "Loop" (LIITE 8) ja "Varrella virran" (LIITE 9). Palkintoina jaettiin yhteensä 5700 euroa. Kolmen parhaan sekä yleisöäänestyksen voittajan kesken jaettiin 5500 euroa, palkkio oli 1375 euroa. Lunastuspalkkio oli 100 euroa ja lunastettavia ehdotuksia oli kaksi. Palkittavien ehdotuksien tekijöille annettiin myös kunniakirjat.

Kilpailun tulos julkistettiin Lapuan kaupungin sosiaalisessa mediassa ja Lapuan paikallislehdessä. Tulos oli nähtävillä kilpailun virallisella verkkosivustolla, jossa oli lisäksi kaikki kilpailuehdotukset ja arvostelupöytäkirja.

Ideakilpailun palkitut: Lakeus-ehdotuksen tekijät Leena Salminen (vas.) ja Egor Tchernykh, Lapun sydän ja bulevardin Ekaterina Laumets, Lapuan raitin ideoija Heta Pääkkönen ja yleisön suosikin Viivakoodin tekijä Ida Korsimo. Taustalla ideakilpailun "äiti" Heidi Yliluoma.

KUVA 33. Ote Lapuan Sanomien artikkelista: Torin ideakilpailussa neljä voittajaa (Leena Hjelt, Lapuan Sanomat)

6 POHDINTA

Lapuan torialueen ja sen ympäristön ideakilpailun suunnittelu oli nopea tempoista. Jälkikäteen heräsi ajatusta siitä oliko tavoitteet asetettu tarpeeksi selkeiksi, oliko kilpailun ajankohta oikea ja oliko kilpailusta tiedottaminen ja markkinointi tarpeeksi laajaa?

Kilpailun ollessa käynnissä ei tiennyt osallistujien määrää, mikä huolestutti järjestäjää kilpailun päättymiseen saakka. Verkkosivuille olisi ollut mahdollista asentaa seuranta siitä, montako kertaa kilpailuohjelma on avattu. Seurannan avulla olisi pystynyt seuraamaan tilannetta. Lisäksi kilpailun julkistamisesta olisi voitu järjestää seminaarituloisuus, jonka osallistujamäärä olisi kartoittanut tilannetta.

Palkintolautakunta oli kilpailuehdotuksien määrään tyytyväinen ja useista ehdotuksista löytyi potentiaalisia ideoita suunnittelun mahdolliseen jatkokehitykseen. Kilpailuehdotusten laatuun ei oltu täysin tyytyväisiä ja palkintolautakunnan jäsenille heräsi kysymys siitä, kuinka moni kilpailija oli tutustunut alueeseen ja Lapuaan konkreettisesti.

Palkittavien ehdotuksien tekijöistä suurin osa ei vierailut kilpailuaikana Lapualla. Arkkitehtuurikilpailuissa on tyypillistä, etteivät kaikki osallistujat vieraile suunnittelukohteessa. On ymmärrettävää, ettei esimerkiksi kansainvälisissä kilpailuissa matkusteta maasta toiseen. Kuitenkin, paikan henki ja koettavuus on joissain kaupunkitiloissa erittäin tärkeä ja aistihavaintoja ei voida välittää kilpailijoille digitaalisessa muodossa.

Kaupunkitilojen suunnittelussa on suurempi todennäköisyys onnistua, kun tutustuu suunnittelukohteeseen ja sen ympäristöön, kaupunkiin ja sen kulttuuriin sekä tiedostaa olemassa olevan ympäristön merkityksen. Pienillä paikkakunnilla on myös tärkeää, että kilpailijat tiedostavat mitä kaupunki ennestään tarjoaa käyttäjilleen ja mikä on käyttäjien määrä.

Suomessa järjestettävissä alan opiskelijoille suunnatuissa kilpailuissa voisi tulevaisuudessa esittää vaatimuksena kilpailukohteeseen konkreettista tutustumista, kun suunnittelukohteena on merkittävä kaupunkitila.

Kilpailun julkistamis- ja palkinnonjakotilaisuudessa kilpailija kertoi, ettei saanut tietoa kilpailusta korkeakoulunsa välityksellä, vaan eri tietolähteestä. Kilpailijat kertoivat myös, että kilpailusta tiedottaminen olisi ollut hyvä suorittaa aikaisemmin, jolloin kilpailuun olisi voinut valmistua omien aikataulujen sovittamiseksi.

Korkeakouluyhteistyö on tärkeää kilpailusta tiedottamisen ja markkinoinnin kanssa. Oikeiden kontaktien löytäminen voi olla kilpailun järjestäjälle haastavaa. Jos kilpailun tiedottaminen ei tavoita jokaista alan opiskelijaa, niin kuin tässä opinäytetyössä selvisi, olisiko tähän olemassa toinen keino? Esimerkiksi yleinen verkkosivusto, jossa tiedotettaisiin alan opiskelijoille suunnatuista kilpailuista ja sivustolle yhteystietonsa jättäneille opiskelijoille lähetettäisiin automaattisesti tiedotteita sähköpostiin arkkitehtuurikilpailuista.

Arkkitehtuurikilpailu on hyödyllinen niin järjestäjälle kuin osallistujalle. Suunnitelmien ja ideoiden lisäksi järjestäjä saa positiivista näkyvyyttä korkeakouluyhteistyön avulla tarjoamalla nuorille alan opiskelijoille mahdollisuuden ansaita mainetta ja kunniaa sekä lisäksi rahallista tukea kilpailun parhaimmistolle.

LÄHTEET

Beerman, M. n.d. Prix de Rome - historia. Luettu 1.8.2022.

<https://prixderome.nl/en/historie/>

Campbell, J. 2019. Hull Daily Mail. The little-known secrets behind Hull's hugely popular dancing fountains. Luettu 20.6.2022.

<https://www.hulldailymail.co.uk/news/hull-east-yorkshire-news/secrets-behind-hull-dancing-fountains-3111031>

Gehl, J. 2018. Ihmisten kaupunki. Rakennustieto Oy, Helsinki

Haapala, A. Kaukio, V. 2008. Ympäristö täynnä tarinoita. UNIpress. EU

Helander, V. 1993. Arkkitehtuuri. Teoksessa Molarius, P. (toim.) Suomen taide ja kulttuuri. Helsingin yliopisto. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Helminen, M. 2006. Töölön kaava 100 vuotta. Kvartti. Neljännesvuosijulkaisu. Helsingin kaupunki. Luettu 10.6.2022.

<https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/kvartti/2006/helminen.pdf>

Junttila, U. 1995. Kaupunkiympäristön suunnittelu. Rakennustieto Oy. Tammer-Paino Oy, Tampere.

Kaipiainen, M. Suomen Arkkitehtiliitto SAFA. 2006. Kilpailtuja unelmia ja työvoitoja - 130 vuotta suomalaisia arkkitehtuurikilpailuja. Helsinki.

Kruskopf, E. 2000. Veistosten kaupunki. Taidetta Helsingin katukuvassa. Schildts Kustannus Oy, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä

Lapuan kaupunginarkiston kokoelmat. n.d.

Memluk, M. 2013. Designing Urban Squares.

<https://www.intechopen.com/chapters/45404>

Museovirasto. 22.12.2009. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Etu-Töölön kaupunginosa. Luettu 10.6.2022.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1561

Museovirasto. 22.12.2009. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Helsingin rautatientori. Luettu 10.6.2022.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4629

Museovirasto. Uusi Kansallinen arkkitehtuurikilpailu.

<https://arkkitehtuurikilpailu.uusikansallinen.fi/>

Pevsner, N. 1968. Euroopan arkkitehtuurin historia. 7. painos. Penguin Books Ltd, Harmondsworth, Middlesex, England

Prix de Rome. Beeldende kunst, 2011. Pilvi Takala
<https://prixderome.nl/winnaar/pilvi-takala/>

Rousteau-Chambon, H. 2016. The director, the first architect of the academy and the professor: The roles of those figures in the academic teaching of eighteenth-century France. Teoksessa Wouters, I. Voorde, S. Bertels I. Espion, B. Jonge, K. Zastavni, D. (toim.) 2018. Building Knowledge, Constructing Histories: Proceedings of the 6th International Congress on Construction History. Belgia

Tapana, E. 2004. Turun Sanomat. Kilpailuvirasto purkaa arkkitehtiiton kilpailu-monopolin. Luettu 4.8.2022. <https://ts.fi/uutiset/1073940016>

Sotarauta, M. Mustillamäki, N. 2001. Alueiden kilpailukyvyn kahdeksan elementtiä. 1. painos. Suomen kuntaliitto. Helsinki.

Suomen arkkitehtiitto SAFA. 2021. Kilpailusäännöt. Luettu 10.2.2022.
https://www.safa.fi/wp-content/uploads/2021/11/2021_kilpailusaannot-FI.pdf

Suomen arkkitehtiitto SAFA. Arkkitehtuurikilpailut. Eri kilpailumuodot. Luettu 10.2.2022. <https://arkkitehtuurikilpailut.fi/kilpailumuodot/>

Villa Medici Academia de France a Rome. The history of the Academy. Luettu 3.8.2022. <https://www.villamedici.it/storia-e-patrimonio/storia-dellaccademia/>

LIITTEET

LAPUAN TORIALUEEN JA SEN YMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN

KYSELYLOMAKE

PALAUTATHAN VASTAUKSESI

13.3.2022 MENESSÄ

LAPUA

Osallistuminen kehittämistyöhön

Vastaajan nimi:
puhelinnumero:
sähköpostiosoite:

Lapuan torialuetta ja sen ympäristöä ollaan kehittämässä. Valmistelutyöhön kuuluu Lapuan asukkaiden ja torialueen käyttäjien osallistaminen suunnitteluprojektiin keräämällä mielipiteitä, toiveita ja ajatuksia torialueen kehittämisestä.

Lapuan tori ei ole vain kauppatori. Se on myös osa Kaupungintalon ympäristön hallinto- ja monumentaalikeskusta.

Kuva 1. Suunnittelalueen rajaus

1. Milloin ja miten torialue ja sen ympäristö on tullut tutuksi sinulle?

2. Mainitse vähintään kolme (3) hyvää puolta torialueesta tai sen ympäristöstä. Perustele vastauksesi.

3. Mainitse vähintään kolme (3) huonoa puolta torialueesta tai sen ympäristöstä. Perustele vastauksesi.

4. Onko Suomessa tai ulkomailla torialueita, jotka ovat olleet mielestäsi viihtyisiä? Mitkä tekijät tekivät torialueesta viihtyisän?

5. Valitse omat suosikit seuraavista virkistysalueista ja vapaa-ajan aktiviteeteista, mitä toivoisit torialueen ympäristössä olevan.

☐	Minigolf
☐	Tanssi- ja esiintymislava
☐	Leikki- ja leikkipiha
☐	Skeittipuisto
☐	Pomppulinna/trampoliinipuisto
☐	Ulkoilmaelokuvateatteri
☐	Luistelurata (talvi)
☐	Näkötorni
☐	Suihkulähde
☐	Muu mikä?
☐	
☐	

6. Mitä palveluja toivoisit torialueella olevan?

7. Mitä historiallisia arvoja toivoisit alueella tuotavan esiin? Kuten esimerkiksi merkittävät tapahtumat, jotka ovat osa suunnittelualan historiaa.

8. Ketkä merkkiphenkilöt Lapualla eivät ole mielestäsi saaneet ansaitsemaansa tunnustusta Lapuan kaupunkikuvassa? Perustele vastauksesi.

9. Mitä muita ideoita sinulla on torialueen ja sen ympäristön kehittämiseen?

Kiitos osallistumisesta Lapuan kaupungin kehittämistyöhön, palautteesi on meille arvokas.

Voit palauttaa täytetyn kyselylomakkeen Vanhan Paukun pääkirjastoon tai Lapuan Grillille.

Voit jättää myös vapaamuotoisesti palautetta Lapuan maankäyttö- ja kiinteistöosastolle, Heidi Yliluomalle, Poutuntie 8, 62100 Lapua. Tai sähköisesti heidi.yliluoma@lapua.fi

Parhaat palautteet palkitaan Lapuan Grillin 20 euron arvoisilla lahjakorteilla. Lahjakortteja on jaossa viisi (5) kappaletta. Ollaksesi mukana parhaan palautteen palkintokilpailussa jätähän yhteystietosi. Voit osallistua palautteen antamiseen ilman yhteystietoja, mutta silloin et voi voittaa palkintoa.

Parhaille palautteen antajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti.

Liite 2. Ideakilpailu Lapuan torialue ja sen ympäristö: kilpailuohjelma

1 (23)

IDEAKILPAILU LAPUAN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ
KILPAILUOHJELMA 17.3.-12.6.2022

LAPUA

2 (23)

SISÄLLYSLUETTELO

1. KILPAILUKUTSU

- 1.1 KILPAILUN JÄRJESTÄJÄ, LUONNE JA TARKOITUS
- 1.2 OSANOTTO-OIKEUS
- 1.3 KILPAILUN AIKATAULU
- 1.4 PALKINNOT
- 1.5 PALKINTOLAUTAKUNTA

2. KILPAILUN TEKNISET TIEDOT

- 2.1 KILPAILUASIAKIRJAT
- 2.2 ALUEESEEN TUTUSTUMINEN
- 2.3 KILPAILUA KOSKEVAT KYSYMYKSET
- 2.4 KILPAILUN RATKAISEMINEN, TULOSTEN JULKISTAMINEN JA NÄYTTÄILLEPANO
- 2.5 KILPAILUEHDOTUSTEN KÄYTTÖ- JA TEKIJÄNOIKEUS
- 2.6 KILPAILUNKIELI

3. KILPAILUALUEEN JA LÄHIYMPÄRISTÖN KUVAUS

- 3.1 LAPUA
- 3.2 LAPUAN KAUPUNKIKESKUS
- 3.3 LAPUAN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ
  - 3.3.1 PALVELUT
  - 3.3.2 RAKENNUSKANTA
  - 3.3.3 PUJSTOT JA KASVILLISUUS
  - 3.3.4 LIIKENNE JA PYSÄKÖINTI
  - 3.3.5 MUISTOMERKIT

4. KILPAILUN TAVOITTEET JA SUUNNITTELUOHJEET

- 4.1 YLEISTÄ
- 4.2 MONIPUOLINEN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ
- 4.3 ARVOKAS KAUPUNGIN TALON YMPÄRISTÖ
- 4.4 ALUEEN UUDISRAKENTAMINEN
  - 4.4.1 PALVELUT
  - 4.4.2 VIRKISTYS- JA VIHERALUEET
  - 4.4.3 AKTIVITEETIT JA ELEMENTIT
  - 4.4.4 ASUNTORAKENTAMINEN
- 4.5 ALUEEN RAKENNUKSET
- 4.6 LIIKENNE JA PYSÄKÖINTI
- 4.7 KULTTUURI JA TAIDE

5. KILPAILUEHDOTUSTEN LAADINTAOHJEET

- 5.1 VAADITTAVAT ASIAKIRJAT
  - 5.1.1 ASEMAPIIRROS 1:1000
  - 5.1.2 KOKONAISUUSSUUNNITELMA 1:1000
  - 5.1.3 ALUEJULKISIVUT 1:1000
  - 5.1.4 ALUEPOIKKILEIKKAUS
  - 5.1.5 ALUEEN HAVAINNEKUVAT
- 5.2 KILPAILUSALAISUUS

6. KILPAILUEHDOTUSTEN PALAUTUS

LAPUAN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ

1. KILPAILUKUTSU

1.1 KILPAILUN JÄRJESTÄJÄT, LUONNE JA TARKOITUS

Lapuan kaupunki järjestää suunnittelukilpailun arkkitehti- ja rakennusarkkitehtipiskelijöille. Suunnittelukilpailulla haetaan ehdotuksia alueen jatkosuunnitteluun.

Lapuan tori-alue ja sen ympäristö on ollut pitkään muutosvaiheessa. Tehtävänä on suunnitella monipuolista toimintaa alueelle sekä vahvistaa kaupungintalon asemaa, joka korostaa lapualaista henkeä kaupunkikuvassa.

Suunnittelijoilta odotetaan toteutuskelpoisia, rohkeita ja laadukkaita ratkaisuja.

1.2 OSANOTTO-OIKEUS

Kilpailu on avoin kaikille suomalaisissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskeleville arkkitehti- ja rakennusarkkitehtipiskelijöille. Kilpailuun voi osallistua yksin tai ryhmässä. Jokainen oppilaitos antaa erikseen ohjeet kilpailuun mahdollisesta hyväksilukemisesta osana opintoja.

1.3 KILPAILUN AIKATAULU

- Kilpailu alkaa 17.3.2022
- Tutustuminen kilpailualueeseen 30.3.2022 ja/tai 13.4.2022
- Kilpailu päättyy 12.6.2022
- Kilpailuehdotukset verkossa 12.6.2022 klo 23:59. Tämän jälkeen saapuneita ehdotuksia ei arvostella.
- Kilpailuehdotukset nähtävillä 18.6.2022
- Kilpailun tuloksen julistaminen elokuussa 2022.

1.4 PALKINNOT

Palkintoina jaetaan yhteensä 5 700 euroa seuraavasti:

1. palkinto 3 500 euroa
2. palkinto 1 500 euroa
3. palkinto 500 euroa

Sekä kaksi lunastusta, kumpikin 100 euroa.

Palkintolautakunta voi yksimielisellä päätöksellään jakaa palkintoihin varatun summan toisinkin. Palkintosummat ovat veronalaista tuloa.

1.5 PALKINTOLAUTAKUNTA

• Mirva Korpi	Lapuan kaupunki / ympäristöinsinööri, vs tekninen johtaja
• Markku Turja	Lapuan kaupunki / maankäyttöinsinööri, vt geodeetti
• Heidi Ylluoma	Lapuan kaupunki / maankäytön suunnittelija
• Satu Kankare	Lapuan kaupunki / kaupunginjohtaja
• Anneli Jäättänenmäki	Lapuan kaupunki / valtuuston puheenjohtaja
• Kai Pöntinen	Lapuan kaupunki / hallituksen puheenjohtaja
• Paavo Latva-Rasku	Lapuan kaupunki / kaupunginjohtaja v.1993–2012
• Matti-Pekka Dahlgren	Invest Lapua / toimitusjohtaja
• Minna Nyström-Järvinen	Tampereen ammattikorkeakoulu / lehtori, arkkitehti SAFA
• Helena Teräväinen	Tekniikan tohtori, arkkitehti SAFA, Lapuan kaupunginarkkitehti v. 1984–2004

KILPAILUALUE

2. KILPAILUN TEKNISET TIEDOT

2.1 KILPILUASIAKIRJAT

Kilpailuohjelma ja asiakirjat ovat ladattavissa kilpailun verkkosivulla www.investilapua.fi/torilalue Sivulla tiedotetaan kaikista kilpailuun liittyvistä asioista koko kilpailun ajan.

Kartat

- Pohjakartta (dwg, pln,)
- vanhatkartat.fi
- maanmittauslaitos.fi
- lapua.karttatiimi.fi

Valokuvat ja muu aineisto

- Ortoilmakuva (tlf 1:1000)
- Viiistolilmakuvia alueesta (jpg)
- Valokuvia alueelta (jpg)

- lapuanhelempi.fi

Muu materiaali

- Lapuan rakennuskulttuuria, 1993 (pdf)
- Maisemaselvitys ja kaupunkikuva, 2009 (pdf)
- Kulttuuriympäristöselvitys uudempi rakennuskanta, 2011 (pdf)
- Etelä-Pohjanmaan uudemman rakennetun kulttuuriympäristön kohdeluettelo Lapua 2019 (pdf)
- Tiivistelmä Lapuan keskustan kulttuuri historiallisesti merkittävistä kohteista, 2022 (pdf)

Kirjat (vinkki)

- Suuntaviivoja : Pohjanmaan arkkitehtuuri 1900-luvulla / Antti Mentula
- Lapuan historia : osa 1 / Erkki Lehtinen, osa 2 / Erkki Lehtinen, Ville Luho, osa 3 / Esa Ruuskanen, Teppo Yitälö

2.2 ALUEESEEN TUTUSTUMINEN

Alueeseen voi tutustua omatoimisesti tai osallistua esittelykierrokselle 30.3.2022 klo 12-13.30. Esittelykierrokselle tulee ilmoittautua etukäteen sähköpostitse otsikolla "esittelykierros ilmoittautuminen" osoitteeseen heidt.villuoma@lapua.fi

Ilmoittautujien määrästä riippuen vaihteellinen tai toinen esittelykierros voidaan toteuttaa 13.4.2022 klo 12-13.30.

Lapualle on hyvät kulkuyhteydet. Rautatieasemalta suunnittelualueelle on 500 metrin matka. Junat pysähtyvät harvemmin Lapualla, mutta naapuri kaupungissa Seinäjoella usein. Lapuan rautatieasemalla sijaitsee matkahuolto, josta kulkee päivän aikana noin tunnin välein linja-autokuljetukset Seinäjoelle.

2.3 KILPAILUA KOSKEVAT KYSYMYKSET

Opiskelijoilla on oikeus lisäkysymyksiin **17.3.2022 - 3.6.2022** välisenä aikana. Lisäkysymykset lähetetään sähköpostilla osoitteeseen heidt.villuoma@lapua.fi

Kysymyksiin vastataan viiden (5) arkipäivän kuluessa kysymyksen vastaanottamisesta.

2. KILPAILUN TEKNISET TIEDOT

2.4 KILPAILUN RATKAISEMINEN, TULOSTEN JULKISTAMINEN JA NÄYTEILLEPANO

Kaikki kilpailuehdotukset julkaistaan 18.6.2022 Lapuan kaupungin ja Invest Lapuan verkkosivuilla.

Yleisöllä on mahdollisuus äänestää ja antaa palautetta kilpailuehdotuksista ennen palkintolautakunnan ratkaisua. Saatu palaute ja äänestyksen tulos annetaan palkintolautakunnalle tiedoksi ja palautetta hyödynnetään alueen jatkosuunnittelussa.

Kilpailu ratkaistaan elokuun 2022 aikana.

Palkittavat kilpailutyöt tekijätietoineen julkistetaan Lapuan kaupungin- ja Invest Lapuan verkkosivuilla sekä Lapuan paikallislehdessä Lapuan Sanomissa. Palkintolautakunnan arvostelupöytäkirja asetetaan nähtäville kaupungin verkkosivuilla.

2.5 KILPAILUEHDOTUSTEN KÄYTTÖ- JA TEKIJÄNOIKEUS

Kilpailun järjestäjällä on omistusoikeus palkittuihin ja lunastettuihin ehdotuksiin. Kilpailun järjestäjä saa hyödyntää ja jatkojalostaa kilpailuehdotuksia projektin toteutuksen vaatimalla tavalla ja toteuttaa ehdotuksen kokonaan tai osittain.

Mikäli kilpailuehdotuksen tuottaa useampi kuin yksi henkilö (ryhmä), tulee heidän sopia keskenään kirjallisesti etukäteen tekijänoikeuksien ja mahdollisen palkintosumman jakaantumisesta tekijöiden kesken.

2.6 KILPAILUN KIELI

Kaikki kilpailumateriaali annetaan ja tulee luovuttaa suomen kielellä.

3. KILPAILUALUEEN JA LÄHIYMPÄRISTÖN KUVAUS

3.1 LAPUA

Lapua kaupunki sijaitsee Etelä-Pohjanmaan maakunnassa. Lapualla on yli 14 000 asukasta.

Kaupunki on pienestä koostaan huolimatta hyvin persoonallinen ja sillä on värikäs historia. Lapua tunnetaan parhaiten Lapuan patruunoista, patruunatehtaan räjähdyksestä, Lapuan liikkeestä, sekä urheilumenestyksestä niin maailmalla kuin Suomessaakin.

3.2 LAPUAN KAUPUNKIKESKUS

Lapuan kaupunkikeskus levittäytyy kirkon ympäristöön joen molemmiin puoliin. Kirkkoympäristön valtakunnallisesti arvokas alue yhdistyy maakunnalliseen arvoalueeseen, jossa talonpoikainen rakennusperintö sulautuu osaksi liike- ja hallintokeskuksen kehitysvaiheita.

Lapuan kaupunkikeskustaan muodostuu historiallisesti kerroksinen, alueen kehitysvaiheita kuvastava kokonaisuus.

1860 - 70-luvuilla Lapuan kirkonkylään rakennettiin ensimmäiset kaupparakennukset sekä mastioliille paljon uusia rakennuksia. Rakentaminen noudatti kuitenkin talonpoikaista rakentamisen perinnettä, johon uusia vaikutteita omaksuttiin hitaasti.

1920- ja 30-luku olivat Lapualla lapuanliikkeen toiminnan aikaa, mutta myös teollisuuden, kaupan ja kansakoulujen vahvistumisen ja laajentumisen aikaa. Kirkonkylään rakennettiin monia uusia liikerakennuksia, kouluja ja teollisuustiloja. Säilyneissä 1920 - 30-lukujen rakennuksissa näkyvät selvästi aikakauden tyyli-vaikutteet, esimerkiksi 1920-luvun klassismin piirteet.

1950- ja 60-lukujen aikana Lapuan keskusta kehittyi valtavasti. Kauppakadulle rakennettiin tiheästi paljon liikerakennuksia ja liikerakennusten alue laajentui läheisille poikkikaduille, mm. Oskarinkadulle ja Asemakadulle. Kunnasta tehtiin kauppa 1964 ja kaupunki 1977.

LAPUAN KESKUSTA 1960-LUVULLA

3. KILPAILUALUEEN JA LÄHIYMPÄRISTÖN KUVAUS

3.3 LAPUAN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ

Lapuan aukiosta tärkein tori. 1960-luvulta lähtien kilpailualueella on ollut kauppatori toimintaa ja tunnelmaa. Vanhan linja-autoaseman valmistuttua vuonna 1964 kauppatorin keskittymä oli linja-autoasema rakennuksen ympärillä. Kauppatori koki muutoksen 1980-luvulla, kun se siirrettiin kaupungintalon puolelle vanhan paloaseman eteen. Pikkuhiljaa alue laajentui nykyiseen asuunsa. Kilpailualueen koko on yhteensä 24 802 m².

Lapuan tori ei ole vain kauppatori. Se on myös osa Kaupungintalon ympäristön hallinto- ja monumentaalikeskusta.

3.3.1 PALVELUT

Torialueella on toiminut grilli vuodesta 1968. Vuonna 1984 nykyinen rakennus valmistui linja-autoaseman viereen. Rakennuksessa palveli apteekki sekä Lapuan grilli. Nykypäivänä apteekin tilalla toimii kirpputori, mutta grillin toiminta jatkuu edelleen.

Kuvassa vanha grilli vuonna 1983. Vanha grilli sijaitsi lähellä raivaajien muistomerkkiä. Rakennus on purettu vuoden 1984 jälkeen uuden rakennuksen valmistuttua.

3.3.2 RAKENNUSKANTA

● VALTUUSTONTIE 1

Tontilla sijaitsee kaksi liikerakennusta. Lapuan Sähkö Oy rakennutti tähän päivään hyvin säilyneen kivitalon vuonna 1948, paikalla olleen häirsien toimitalon paikalle, joka paloi vuonna 1947. Rakennuksessa on toiminut Lapuan osuuskassa vuosina 1950-1955 ja myöhemmin Lapuan kaupungin osastoja. Toinen samalla tontilla sijaitseva liikerakennus on rakennettu vuonna 1961. Rakennuksen runko on betonia ja julkisivut puuverhoiltuja.

● LASSILANTIE 10

Tontilla on vuonna 1984 valmistunut yksikerroksinen liikerakennus, jossa alun perin toimi apteekki ja Lapuan grilli. Nykyisin rakennuksessa toimii apteekin tilalla diakonia kirpputori, mutta Lapuan grilli on toiminut rakennuksessa alusta saakka. Rakennus on rungottaan puuta ja julkisivut kahkitiltä. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Erkki Karvala, Matti Silvennoinen, Markku Koskinen.

Lassilantie 10 rakennuksen viereessä oli 1964-luvulta vuoteen 2015 arkkitehti Ahti Korhosen suunnittelema Lapuan linja-autoasema, kunnes se purettiin.

● LAPUAN KAUPUNGINTALO

Ennen kaupungintalon rakentamista alue oli peltoa ja paikoin maalaispihapiirejä rakennuksineen. Lapuan kaupungintalo valmistui vuonna 1924. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Matti Visanti ja se edustaa 1920-luvun klassismia. 1920-1930-luvuilla elettiin Lapuan nousukauden aikaa. Kaupungintalon rakentamisen jälkeen kaupungin, silloisen kauppalan kasvaessa, keskustan alue laajeni kaupungintalon ympäristöön.

Kaupungintalon takana, torialueeseen yhdistettynä oli aikoinaan Lapuan paloasema, joka purettiin 1980-luvulla.

KILPAILUALUE JA SEN YMPÄRISTÖÄ 1980-LUVULLA

3. KILPAILUALUEEN JA LÄHIYMPÄRISTÖN KUVAUS

3.3.3 PUISTOT JA KASVILLISUUS

Toriaukion läheisyydessä on puistoja. Heimonpuisto sekä Hohenlockstedtinpuisto. Komeista nimistä huolimatta puistot ovat jääneet pieniksi suikaleiksi.

Kasvillisuus koostuu suurimmilta osin lehtipuista, puistolehmuksesta. Kilpailualueella kasvaa muun muassa seuraavia lehtipuita: tuomi, vaahtera, pylväshaapa, serbianpihta, berlinintammi, pihlaja ja riippupihlaja. Kuusilajaja alueella esiintyy muutamia.

Kaupungintalon pihassa kasvaa suurimmilta osin jaloja lehtipuita. Berliinin olympialaisissa vuonna 1936 annettiin kultamitalistien saaneille tammentammi. Näistä yksi, Lauri Kosketan voiton taimi kasvaa Lapuan kaupungintalon pihassa.

Vuonna 2016 Etelä-Pohjanmaan puutarhaseura ry lahjoitti ja istutti koristeomenapuun kaupungintalon pihaan Vihervuoden kunniaksi.

3.3.4 LIIKENNE JA PYSÄKÖINTI

Suunnittelualueetta rajaa Tuomaalankatu, Lassilantie, Poutuntie, Hissanpolku sekä osaksi Valtuustontie. Alueen poikki kulkee puistomainen kevyenliikenteenväylä Leipurintie.

Lapuan kaupungintaloa palveleva autopysäköinti sijaitsee rakennuksen etelä- länsi- sekä pohjoispuolella. Torilla kävijöitä palvelee oma pysäköintialueensa sekä Lapuan grillin asiakkaat pysäköivät autonsa tyhjälle kentälle.

3.3.5 MUISTOMERKIT

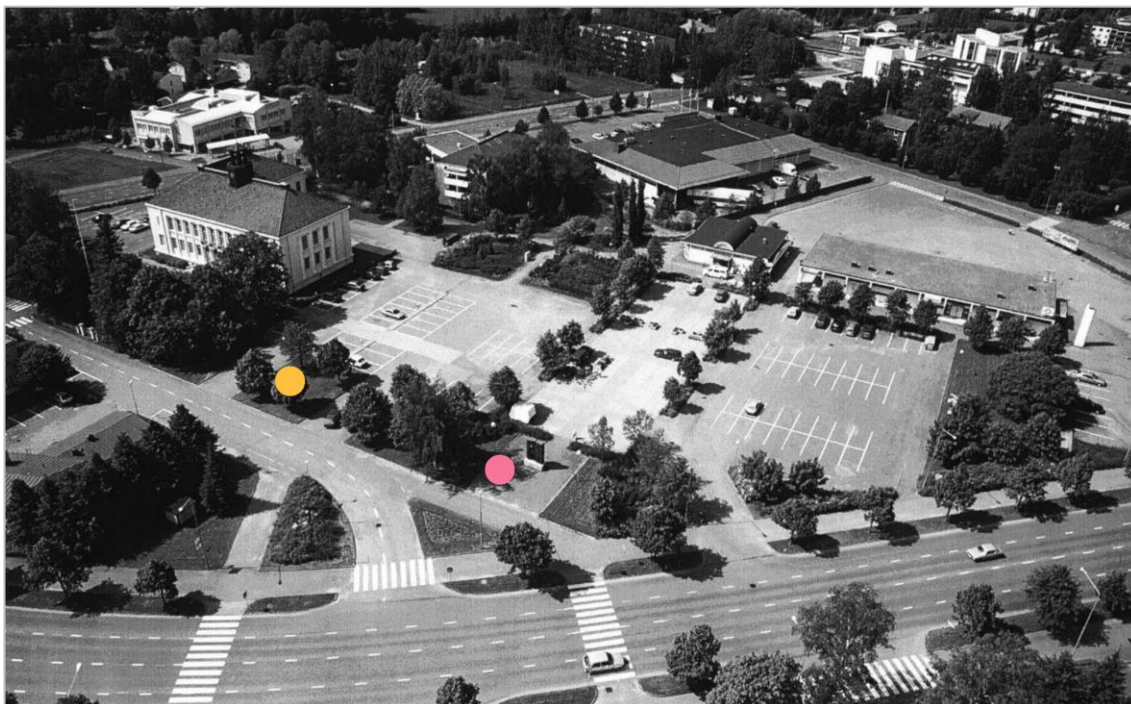
● LAPUAN JA HOHENLOCKSTEDTIN YSTÄVYYSKILPI

Ystävyysopimus Länsi-Saksan kaupungin Hohenlockstedtin kanssa syntyi vuonna 1974 Lapuan ollessa kauppa. Asiasia alitteellinen oli ollut jääkäriilto, joka oli suositellut 1970-luvun alussa suomalaisiksi kummikunnaksi Lapuaa, Jääkärivärväyksen vahvaa työssijaa.

● MUUTTUNUT MAISEMA (RAIVAACIEN MUISTOMERKKI)

Vuonna 1981 järjestettiin kilpailu, jonka tarkoituksena oli hankkia ideavaihtoehtoja Lapuan kaupungintalon edustalle pystytettävästä muistomerkistä, jonka tulee symbolisoida esi-isien työtä hoidan raivatessaan Lapuan- ja Nurmonjoen laaksot viljaviksi peltoalueiksi.

Vuonna 1983 paljastettiin kaupungintalon lähiympäristöön pystytetty muistomerkki "muuttunut maisema". Teoksen on suunnitellut Ossi Somman, Reijo Paavilainen ja Pertti Mäkinen.

MUISTOMERKKIEN SIJAINNIT. VANHA PALO-ASEMA ON PURETTU

4. KILPAILUN TAVOITTEET JA SUUNNITTELUOHJEET

4.1 YLEISTÄ

Kilpailun tavoitteena on laatia Lapuan torialuetta ja sen ympäristöstä koskeva kokonaisvaltainen suunnitelma, jonka tarkoituksena on tuottaa monipuolisia ideoita ja ratkaisuja alueen jatkokehityksen pohjaksi.

Tavoitteena on luoda kaikille avoin, viihtyisä, esteettinen, identiteettinen, vetovoimainen, turvallinen ja monipuolinen alue, joka on arkkitehtonisesti laadukas ja kestävä kokonaisuus.

Kilpailussa ei tarvitse noudattaa nykyisiä asemakaavamääräyksiä.

4.2 MONIPUOLINEN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ

Torialueen ja sen ympäristön tulee olla omaleimainen ja elävä kokonaisuus, joka tarjoaa eri käyttäjäryhmille paikkoja virkistymiseen, oleskeluun sekä rauhoittumiseen jokaisena vuodenaikana. Julkisen ulkotilan suunnittelu tulee rakennusten/rakenteiden ryhmittelyyn, materiaalien käyttöön, toimintojen, katutilan ja jäsentelyn keinoin yhdistää olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Alueelle tulee suunnitella vetovoimaisia virkistysalueita vapaa-ajan aktiviteetteineen sekä helposti hoidettavia viheralueita.

Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota laadukkaaseen ympäristöön ja sen toimivuuteen. Uusien rakenteiden ja rakennelmien sijoittelussa ja mittasuhteissa on tärkeää huomioida hyvät ilmansuunnat ja alueiden valovoimaisuus.

Torialueella ja sen ympäristössä esteettömyyden tulee olla lähtökohhta kaikessa suunnittelussa.

4.3 ARVOKAS KAUPUNGINTALON YMPÄRISTÖ

Kaupungintalon ympäristö on enimmäkseen pysäköintialuetta. Pääjulkisivun edessä on viheralue, jossa kasvaa varttuneita puita. Viheralueelle on lisäksi istutettu lahja- ja merkki puu.

Kaupungintalon ympäristöstä suunniteltaessa on muistettava torien ja aukoiden muitakin merkitykset kuin paikoitusalueena toimiminen. Kaupungintalolle on jätettävä tilaa hengittää.

Kaupungintalo on keskustan tärkeimpiä maamerkkejä. Rakennuksen ympärillä ei kuitenkaan varsinaisesti ole tunnistettavaa aluetta. Kaupungintalon aseman vahvistaminen kaupunkikuvassa on kilpailijan ratkaistavissa.

LAPUAN KAUPUNGINTALO

4. KILPAILUN TAVOITTEET JA SUUNNITTELUOHJEET

4.4 ALUEEN UUDISRAKENTAMINEN

4.4.1 PALVELUT

KAUPPATORI 1500-2000 m²

Kilpailijan on jäsennettävä alue siten, että torialue on keskeisimmässä asemassa ja tori on sijoitettava paikkaan, josta se havaitaan pääkadulle (Lassilantie). Kauppatorin myyntitoiminnan aikana alueella tulee säilyä pelastustievaatimukset. Kaupunkitapahtumat edellyttävät toriin liittyen myös joustotilaa.

GRILLIKAHVIO 200 m²

Grillikahvio tulisi sijoittaa vetovoimaiseen paikkaan, esim. keskeiseen aktiiviseen kaupunkitilaan. Rakennuksen tulee jäädä matalaksi ja siihen tulee sijoittaa terassirakennelma.

Kilpailija voi oman harkintansa mukaan suunnitella grillikahvioon liitettäväksi esimerkiksi esiintymis- ja tanssilavan tai muita aktiviteetteja.

Lisäksi grillikahvion tulee olla virkistyspalvelujen yhteydessä siten että, aktiviteettien mahdollinen myynti ja palvelu hoidetaan grillikahvion kautta. Esimerkiksi minigolf.

4.4.2 VIRKISTYS- JA VIHERALUEET

Kilpailijan tulee esittää kilpailuehdotuksessaan virkistys- ja viheralueita, joiden tulee muodostaa toiminnallisesti selkeä ja jäsennetty verkosto.

Torin ympäristöön tulee suunnitella virkistysvyöhykkeitä, jotka lisäävät alueen vetovoimaisuutta.

Kaupungintalon ympäristön vihreys on tärkeä tekijä arvoraakennuksen aseman korostamiseksi kaupunkikuvassa.

4.4.3 AKTIVITEITIT JA ELEMENTIT

Lapuan kaupungin tekemän kyselyn perusteella vapaa-ajan aktiviteetit voivat olla esimerkiksi seuraavia.

- Minigolf
- Tanssi/esintymislava
- Leikkipiha
- Luistelurata
- Pomppulinna-alue
- Ulkoilmaelokuvateatteri
- Koira-alue
- Hyötykasvihuone

Lapuan kaupungin tekemän kyselyn perusteella elementit voivat olla esimerkiksi seuraavia.

- Näkötorni
- Suihkulähde

Kilpailijan ei tarvitse sisällyttää ehdotettuja vapaa-ajan aktiviteetteja ja elementtejä suunnitelmaansa. Kilpailija saa oman harkintansa mukaan suunnitella vapaa-ajan aktiviteetteja ja elementtejä ehdotuslistan ulkopuolelta.

4.4.4 ASUNTORAKENTAMINEN

Kilpailualueelle voi suunnitella pienmittakaavaista kerrostalorakentamista. Suurin osa kilpailualueesta tulee kuitenkin suunnitella virkistyspalveluiden alueeksi.

KILPAILUALUEEN RAJAUS

4. KILPAILUN TAVOITTEET JA SUUNNITTELUOHJEET

4.5 ALUEEN RAKENNUKSET

Kilpailijan tulee ratkaista alueen nykyisten Valtuustontie 1 rakennuksen sekä Lassilantie 10 rakennuksen säilyttäminen tai purkaminen.

Lassilantie 10 (Grilli)

Mikäli kilpailija päättää säilyttää nykyisen Lassilantie 10 rakennuksen, tulee kilpailijan esittää tälle uusi käyttötarkoitus. Ehdotuksen voi esittää kokonaisuunnitelmassa tai erikseen kaaviona.

Valtuustontie 1

Osoitteessa Valtuustontie 1 on kaksi rakennusta. Tontin **päärakennus on säilytettävä** (● merkintä kuvassa).

Toisen rakennuksen (○ merkintä kuvassa) säilyttäminen tai purkaminen on kilpailijan ratkaistavissa.

4.6 LIIKENNE JA PYSÄKÖINTI

Kilpailijan tulee esittää suunnitelmaehdotuksessaan alueelle toimivat liikennejärjestelyt, pysäköinnit sekä pelastustiet.

Pysäköinnin tapa on kilpailijan ratkaistavissa. Katujen varteen voi esittää kadunvarsipaikoitusta yleiselle pysäköinnille. Palvelujen sekä asumisen vaatimat velvoiteautopaikat voi sijoittaa maanpäällisesti tai maanalaisesti rakenteellisiin pysäköintiratkaisuihin.

Autopaikkoja on esitettävä vähintään seuraavasti:

Palvelut:

- Kaupungintalo, 60 autopaikkaa
- Tori, 40 autopaikkaa
- Valtuustontie 1, 20 autopaikkaa
- Grillikahvio, 15 autopaikkaa + lastausmahdollisuus, kulkeminen kuorma-autolla tulee mahdollista

Asuminen:

- Asunnot 1 ap/80 k-m² (1 ap/asunto)

Maanalaisen pysäköintialueiden tilantarpeen mitoitusperusteena on käytetty 30 m² /autopaikka.

Liikennejärjestely- sekä pelastustieratkaisut, autopysäköintiratkaisut, sijainnit ja autopaikkojen määrät tulee esittää kokonaisuunnitelmassa tai erikseen kaaviona.

Kilpailija voi yhdistää pysäköintipaikkoja yhteiseksi, jolloin autopaikka määrää voi pienentää 15%. Esimerkiksi siten että, torin (40ap) ja grillikahvion (15ap) pysäköintialue on yhdistetty, jolloin autopaikkojen määrän tarvitsee olla yhteensä vähintään 46 autopaikkaa.

KESKIVIIKON KAUPPATORITOIMINTAA KESÄLLÄ 2021

4. KILPAILUN TAVOITTEET JA SUUNNITTELUOHJEET

4.7 KULTTUURI JA TAIDE

Kaupunki, joka ei tunne menneisyytään eikä ilmennä sitä kaupunkikuvassaan, ei voi myöskään kunnolla suunnitella tulevaisuuttaan. Harvalla paikkakunnalla on niin monenlaisia voimia historiansa kuin Lapualla. Niiden ilmentymien soisi jäävän näkyviin myös rakennetussa ympäristössä, ei vain historian kirjoihin. Rakennettu ympäristö toimii eräänlaisena yhteisön muistina, josta me kaikki saamme tiedostettua ja tiedostamatonta tietoa ihan niin paljon kuin kykenemme vastaanottamaan.

Kilpailijan tulee esittää ehdotussuunnitelmassa kulttuurin ja taiteen sijoittamista alueelle, esimerkiksi rakenteisiin tarinoiden muodossa tai muulla tavalla.

Kulttuurin ja taiteen sijoitus kohteet voivat olla esimerkiksi seuraavia:

- Suihkulähde
- Valaistus
- Pihakiveys
- Torikojut
- Ulko-oleskelutilat

Vinkejä aiheen ja inspiraation etsintään:

- Lapuanjoki, Simpsönvuori sekä peltolakeudet ovat Lapuan luonnonrikkauksien tunnusomaiset piirteet.
- Lapualla on pitkä sotahistoria, nuijasodasta toiseen maailmansotaan. Näiden välissä myös Lapuan taistelu ja vapaussota.
- Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Lapualla vastustettiin näkyvästi kommunismia. Syntyi Lapuanliike ja myöhemmin isänmaallinen kansanliike.

- Valtio perusti Lapualle patruunatehtaan vuonna 1923, joka räjähiti vuonna 1976. Alue on kunnostettu ja toimii nimellä Kulttuurikeskus Vanha Paukku.

- Herännäisyys eli körttiläisyys on näkynyt vahvasti Lapualla. Monille herännelille isänmaa oli sydämen asia ja monet tukivat isänmaallista kansanliikettä.

- Lapualla on menestytty urheilussa. Vuosien varrella löytyy olympivoittajia, maailmanmestaruuksia sekä seurojen Suomenmestaruuksia.

Lapuan kaupungin tekemän kyselyn perusteella aiheet voivat olla esimerkiksi seuraavia:

Uskonnollinen ja poliittinen aktiivisuus postitiivisellä tavalla esin tuotuna, vanha paloasema torin nurkalla, Lapuan historia kauppapaikana ja emäpitäjänä, Suomen ensimmäinen maaseutukirjakauppa, liimonaditehtaat, harmonitehdas, Pyhälahden valokuvaamo.

Merkkiphenkilöitä mainittiin muun muassa seuraavina: Matti Laurila poikineen, Vihtori Kosola, Kustaa Tiltu, Laakes-Feetu, Hilja Ripinen, Nils Kustaa Malmberg, kuvanveistäjä Tommi Toija, Miljoonasateen Heikki Salo sekä olympiapainijat ja Pöntisen pesin naiset.

Kilpailijan ei tarvitse sisällyttää ehdotettuja kulttuurin ja taiteen kohteita ja aiheita suunnitelmaansa. Kilpailija saa oman harkintansa mukaan suunnitella kohteet ja aiheet ehdotuslistan ulkopuolelta.

KAUPUNGINTALO JA SEN YMPÄRISTÖ VUONNA 1965

5. KILPAILUEHDOTUSTEN LAADINTAOHJEET

5.1 VAADITTAVAT ASIAKIRJAT

Kilpailija palauttaa luonnostasoiset suunnitelmat nimimerkillä varustettuna ja niistä on poistettava kaikki tekijään liittyvät tunnisteet. Suunnitelmat esitetään vaakasuuntaisilla A2-kokoisilla kuvaplaneilla ja ne toimitetaan yhtenä PDF-tiedostona.

Kuvaplaneissa saa olla enintään viisi (5) kappaletta ja kilpailijan tulee varustaa kaikki kuvaplaneit selvävin tekstein.

Vaadittujen asiakirjojen lisäksi kilpailija voi esittää ehdotustaan kuvaavaa materiaalia oman harkintansa mukaan planssimäärän sallimissa puitteissa.

5.1.1 ASEMAPIIRROS 1:1000

Kilpailija esittää julkiset ulkotilat ja käyttötarkoitukset, maanpinnan korkeusasemat, rakennusten kerrostuvut ja pääkäyttötarkoitukset, istutetut alueet, reitit ja pysäköinti.

5.1.2 KOKONAISUUNNITELMA 1:1000

Kilpailija esittää maankäytöllisen kokonaissuunnitelman ja liittymisen ympäröivään kaupunkirakenteeseen.

Kuvassa tulee esittää:

- Liittyminen maisemaan ja kaupunkiympäristöön
- Julkiset viheralueet, viherreitit ja ukkotilat toimintoinen
- Liikenteen ja liikkumisen järjestelyt ja kytkeytyminen ympäröivään liikenneverkkoon
- Uudet rakennukset kerrosalatieltoineen, kerrosluokineen ja käyttötarkoituksineen
- Autopysäköinnin ratkaisut, sijainnit ja paikkamäärät pysäköintialueittain
- Kilpailualueen rajaus

5.1.3 ALUEJULKISIVUT 1:500

Kilpailija esittää aluejulkisivut Lassilantieltä sekä Tuomaalankadulta katsottuna suunnittelualueelle.

5.1.4 ALUEOIKKILEIKKAUS 1:500

Kilpailija esittää kokonaisideansa kannalta tärkeänä pitämänsä kohdan ja tekee tästä alueoikkileikkauksen.

5.1.5 ALUEEN HAVAINNEKUVAT

Kilpailija esittää vähintään kaksi havainnollistavaa kuvaa mahdollisimman laajasta näkö/kuvakulmasta, jossa esittää kokonaisideansa tärkeimpiä yksityiskohtia.

5.2 KILPAILUSALAISSUUS

Kilpailuehdotuksen mukana on toimitettava dokumentti, joka nimetään "Kilpailijatiedot"-tekstillä ja joka sisältää ehdotuksen nimimerkin, tekijöiden nimet sekä yhteystiedot.

Kilpailijatiedot eli tekijätiedot toimitetaan sähköpostitse osoitteeseen: kilpailijatiedot@lapua.fi

6. KILPAILUEHDOTUSTEN PALAUTUS

Kilpailuaika päättyy 12.6.2022 klo 23.59. Kilpailuehdotusten tiedostot jätetään sähköisessä muodossa määräaikaan mennessä.

Kilpailuehdotusten palautus toimitetaan sähköisesti osoitteeseen: www.investilapua.fi/torialue → Palautus

Tekijätiedot lähetetään sähköpostitse osoitteeseen: kilpailijatiedot@lapua.fi

Kilpailijoita kehoitetaan palauttamaan ehdotuksensa hyvissä ajoin ennen järjestelmän sulkeutumista, onnistuneen vastaanoton varmistamiseksi.

Kaikki kilpailutukset ovat nähtävillä 18.6.2022 - 31.7.2022 välisenä aikana. Yleisöllä on mahdollisuus antaa kilpailutuksista palautetta nähtävilläoloaikana sähköpostitse: heidt.yllkuoma@lapua.fi

Liite 3. Ideakilpailu Lapuan torialue ja sen ympäristö: arvostelupöytäkirja

1 (20)

IDEAKILPAILU LAPUAN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ
17.3.-12.6.2022

ARVOSTELUPÖYTÄKIRJA

LAPUA

2 (20)

SISÄLLYSLUETTELO

1. KILPAILUKUTSU

- 1.1 KILPAILUN JÄRJESTÄJÄ, LUONNE JA TARKOITUS
- 1.2 OSANOTTO-OIKEUS
- 1.3 PALKINNOT
- 1.4 PALKINTOLAUTAKUNTA
- 1.5 KILPAILUN AIKATAULU JA VAIHEET

2. KILPAILUN TAUSTA JA TAVOITE

- 2.1 KILPAILUALUE
- 2.2 KILPAILUN TAVOITE

3. ARVOSTELU

- 3.1 YLEISTÄ
- 3.2 KILPAILUALUE
  - 3.2.1 LAPUAN TORI
  - 3.2.2 LAPUAN KAUPUNGINTALON YMPÄRISTÖ
  - 3.2.3 LIIKENNE JA PYSÄKÖINTI

4. EHDOTUSKOHTAINEN ARVOSTELU

- 5.1 PALKITUT EHDOTUKSET
- 5.2 LUNASTETUT EHDOTUKSET
- 5.3 MUUT EHDOTUKSET

5. ARVOSTELUPÖYTÄKIRJAN ALLEKIRJOITUS

6. PALKITTUJEN JA LUNASTETTUJEN TÖIDEN TEKIJÄT

LAPUAN TORIALUE JA SEN YMPÄRISTÖ

1. KILPAILUKUTSU

1.1 KILPAILUN JÄRJESTÄJÄT, LUONNE JA TARKOITUS

Lapuan kaupunki järjesti ideakilpailun Lapuan torialueen ja sen ympäristön suunnittelusta arkkitehti- ja rakennusarkkitehtiopiskelijoille.

Kilpailu oli avoin ja yksivaiheinen.

Kilpailun tarkoituksena oli löytää ideoita alueen jatkosuunnitteluun.

1.2 OSANOTTO-OIKEUS

Kilpailu oli avoin kaikille suomalaisissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskeleville arkkitehti- ja rakennusarkkitehtiopiskelijoille.

1.3 PALKINNOT

Palkintoina jaettiin yhteensä 5 700 euroa seuraavasti:

4 125€ jaettiin kolmen parhaan kesken sekä yleisöäänestyksen voittajalle maksettiin saman suuruinen palkkio 1375€

Kilpailuohjelman mukaisesti lunastettiin kaksi kilpailuehdotusta, kumpikin 100 euroa.

1.4 PALKINTOLAUTAKUNTA

Satu Kankare	Lapuan kaupunki / kaupunginjohtaja
Anneli Jäätteenmäki	Lapuan kaupunki / valtuuston puheenjohtaja
Kai Pöntinen	Lapuan kaupunki / hallituksen puheenjohtaja
Mirva Korpi	Lapuan kaupunki / ympäristöinsinööri, vt. tekninen johtaja
Markku Turja	Lapuan kaupunki / maankäyttöinsinööri, vt. geodeetti
Heidi Ylliuoma	Lapuan kaupunki / kaavavalmistelija, ideakilpailun laatija, rakennusarkkitehtiopiskelija (ideakilpailu=opinnäytetyö)
Paavo Latva-Rasku	Lapuan kaupunki / kaupunginjohtaja v.1993–2012
Helena Teräväinen	Lapuan kaupunki / kaupunginarkkitehti v.1984–2004 Tekniikan tohtori, arkkitehti SAFA
Matti-Pekka Dahlgren	Invest Lapua / toimitusjohtaja
Minna Nyström-Järvinen	Tampereen ammattikorkeakoulu / lehtori, arkkitehti SAFA

Palkintolautakunnan puheenjohtajana toimi Lapuan kaupunginjohtaja Satu Kankare ja sihteerinä ideakilpailun laatija Heidi Ylliuoma.

KILPAILUALUE

1. KILPAILUKUTSU

1.5 KILPAILUN AIKATAULU JA VAIHEET

Kilpailuaika

- Kilpailu alkoi 17.3.2022
- Kilpailijoille oli tarjottu opastettuja tutustumiskäyntejä kilpailu-alueelle. Tutustumiskäynneille ei saapunut ketään.
- Kilpailukysymykset tuli jättää 3.6.2022 mennessä. Yhteydenottoja oli yhteensä 5kpl. Lapuan kaupunki vastasi kysymyksiin määräaikaan mennessä.
- Kilpailu päättyi 12.6.2022. Määräaikaan mennessä saapui 14 kilpailuehdotusta.

Kilpailuehdotuksien näytteillepano

- Kilpailuehdotukset asetettiin nähtävillä 18.6.2022. Yleisö sai äänestää ja antaa palautetta 31.7.2022 mennessä. Äänestyksen äänimäärä oli 159 kpl ja ehdotuksista annettiin palautetta yhteensä 40 kpl. Äänestyksen tulos ja palaute annettiin palkintolautakunnalle tiedoksi.

Kilpailutuloksen päätös ja julkistus

- Ensimmäinen palkintolautakunnan kokous pidettiin 18.8.2022
- Toinen palkintolautakunnan kokous 22.9.2022.
- Kilpailun tulokset julkaistaan 31.10.2022.

2. KILPAILUN TAUSTA JA TAVOITE

2.1 KILPAILUALUE

Lapuan tori on sijainnut 60-luvulta lähtien Lapuan kaupungintalon kupeessa, samoin Lapuan grilli. Tori alueella on ihmisistä lähinnä keskiviikkojen toripäivillä. Vanhan linja-autoaseman purkamisen vuonna 2015 teki alueesta jäsenytmättömän, mikä vaikuttaa huomattavasti koko alueen rakentamiseen. Käyttäjävaihtelu on torialueella mitätöntä, sanitteittilait puuttuvat ja istumapaikkoja on kaksi. Laatoitukset ja asfalttipinnat ovat osaksi epätasaisia ja rikki.

Alueen merkittävin arvorakennus, Lapuan kaupungintalo on rakennettu 1924 ja sen ympäristö toimii lähinnä paikoitusalueena. Lapuan kaupungintalon pääjulkisivun näkyvyyden peittää myös tiivis rakentaminen.

2.2 KILPAILUN TAVOITE

Kilpailun tavoitteena oli tuottaa monipuolisia ideoita ja ratkaisuja, luoda kaikille avoin, viihtyisä, esteettinen, identiteettinen, vetovoimainen, turvallinen ja monipuolinen alue, joka on arkkitehtonisesti laadukas ja kestävä.

Torialueen ja sen ympäristön tulisi olla omaleimainen ja elävä kokonaisuus, joka tarjoaa eri käyttäjäryhmille paikkoja virkistymiseen, oleskeluun sekä rauhoittumiseen jokaisena vuodenaikana.

Kaupungintalo on keskustan tärkeimpiä maamerkkejä. Rakennuksen ympärillä ei kuitenkaan varsinaisesti ole tunnistettavaa aluetta. Kaupungintalon asemaa tulisi vahvistaa kaupunkikuvassa.

Rakennusten ja rakenteiden ryhmittely, materiaalien käyttö, toiminnot, katutilat ja niiden jäsentely tulisi yhdistää olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Rakenteiden ja rakennelmien sijoittelussa ja mittasuhteissa tulisi huomioida hyvät ilmansuunnat ja alueiden valovoimaisuus.

KILPAILUALUE JA SEN YMPÄRISTÖÄ 1980-LUVULLA

3. ARVOSTELU

3.1 YLEISTÄ

Kilpailuun saapui yhteensä 14 ehdotusta. Kilpailuehdotusten laatu oli hyvin vaihtelevaa.

Kilpailuohjelmassa ei ilmoitettu arvosteluperusteita. Arvostelu suoritettiin kilpailussa annettujen tavoitteiden mukaan.

Arvostelun kilpailuehdotukset satunnaisessa järjestyksessä

1. Lakeus
2. Sola
3. Ilo
4. Viivakoodi
5. Lapuan sydän ja bulevardi
6. Palstat
7. Lapuan keskiö
8. Laidun
9. Aavistellen
10. Kohtaaminen
11. Lapuan räitti
12. Loop
13. Varralla virran
14. Lapuan laakeus

3.2 KILPAILUALUE

Kilpailun lähtökohtana oli toteuttaa kaupunkikuvallisesti elävä ja vetovoimainen ympäristö sekä kehittää alueen toimintaa ja käyttäjäturvallisuutta.

Kilpailussa tavoiteltiin kaupunkikuvallisesti ympäristöön sopivaa, toteutuskelpoista ja laadukasta kokonaisratkaisua.

Kaupunkitilojen suunnittelussa on tärkeää huomioida olemassa oleva kaupunkirakenne. Mitä toimintoja lähiympäristö tarjoaa ja mikä tuo lisäarvoa uuteen, miten tilat yhdistetään toisiinsa, millaiset näkymät luodaan, mitä reittejä on olemassa, mitä säilytetään, onko uusille tarvetta ja miten niitä yhdistetään toisiinsa ja olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Millaisia mittakaavoja, massoitteita ja materiaaleja lähiympäristö edustaa. Mitä hyödynnetään olemassa olevasta ja mikä vaatii uudistusta. Mitä historiallisia arvoja alueella voisi tuoda esiin ja miten se toteutettaisiin.

Kyseessä on merkittävä kaupunkitila, edellä mainittujen tekijöiden avulla kaupunkitiloja voidaan liittää laadukkaasti olemassa olevaan kaupunkiympäristöön.

Osa kilpailualueen laiduille suunniteltavista rakennuksista oli mittakaavoiltaan, massoitteiltaan ja materiaaleiltaan epäonnistuneita. Liian suuret ja monotoniset mittakaavat yhdistettynä rytmittömään massoitteeluun ja yksinkertaisiin materiaalivalintoihin eivät tuoneet lisäarvoa alueelle.

Kilpailualue on vanhan linja-autoaseman purkamisen jälkeinen jäänyt automaiseksi. Kasvillisuus, varttuneet puut ovat yksin aluetta rikastuttavat elementit. Puuston hyödyntäminen alueen kehittämisessä on katsottu tarpeelliseksi ja osassa ehdotuksista olemassa olevaa puustoa on hyödynnetty hyvin.

Kilpailussa tavoiteltiin myös kulttuurin ja talteen sijoittamista alueelle, mikä oli kilpailuehdotuksissa keskenään. Osa ehdotuksista sisälsi kiinnostavia ajatuksia.

KESKIVIIKON KAUPPATORITOIMINTAA KESÄLLÄ 2021

3. ARVOSTELU

Mikään kilpailuehdotus ei ole toteutuskelpoinen sellaisenaan

Palkintolautakunta päätti palkita kilpailuehdotukset, jotka vastaavat parhaiten kilpailussa esitettyjä tavoitteita sekä tuovat monipuolisesti hyviä ideoita ja erilaisia näkemyksiä kaupungin kehittämiseen.

3.2.1 LAPUAN TORIALUE

Lapuan torialueesta tavoiteltiin jokaisena vuodenaikana palvelevaa kaupunkitilaa, jossa on paikkoja virkistymiseen, oleskeluun sekä rauhoittumiseen.

Tori tuli sijoittaa keskeiseen paikkaan ja toritoimintaan liittyen edellytettiin joustotilaa. Monessa ehdotuksessa oli esitetty tori näkyvälle paikalle, mutta sen jäsentäminen kokonaisuuteen oli ristiriitaista.

Osa ehdotuksista sisälsi reilusti aktiviteettiehdotuksia. Aktiviteetteja tarjoavassa kaupunkiympäristössä määrä ei korvaa laatua. Kaupunkikeskuksen lähiympäristössä on ennestään olemassa tarjontaa esimerkiksi urheilu- ja leikkipaikoista, samojen toimintojen ei ole sopia useassa kaupunkikeskuksen virkistysalueessa.

Ehdotuksissa ei välittynyt historiallisesti vahva identiteetti, mutta sen sijaan ne sisälsivät omaperäisiä oivalluksia ja ideoita historiallisista viitteistä.

Lapuan torilla olevat rakennelmat ja rakennukset eivät suurimmaksi osaksi kilpailleet kaupungintalon kanssa, sen sijaan rakennuksien sijainnit, jäsentely ja liittyminen ympäristöön oli osassa ehdotuksista kyseenalainen.

Ilmansuunnat, kaupunkitilojen valovoimaisuus ja esteettömyys oli huomioitu hyvin ehdotuksissa.

3.2.2 LAPUAN KAUPUNGINTALON YMPÄRISTÖ

Kaupungintalon aseman korostaminen, kulttuuriympäristön rikastuttaminen oli kilpailussa yksi keskeinen tavoite.

Monessa ehdotuksessa kaupungintalolle oli annettu tilaa hengittää, yhdistyminen kaupunkirakenteeseen jäi kuitenkin valtonaiseksi.

Parhaimmissa ehdotuksissa torialue oli sijoitettu kaupungintalon välttämättömään läheisyyteen, Valtuustontie oli rauhoitettu kävelykaduksi ja parkkipaikat oli keskitetty yhdeksi alueeksi Poutuntien puolelle.

3.2.3 LIIKENNE JA PYSÄKÖINTI

Suunnittelualueita rajaa Tuomaalankatu, Lassilantie, Poutuntie, Hissanpolku sekä osaksi Valtuustontie. Alueen poikki kulkee puistomainen kevyenliikenteenväylä Leipurintie.

Lapuan kaupungintaloa palveleva autopysäköinti sijaitsee rakennuksen etelä- länsi- sekä pohjoispuolella. Torilla kävijöitä palvelee oma pysäköintialueensa sekä Lapuan grillin asiakkaat pysäköivät autonsa tyhjälle kentälle.

Kilpailulla tavoiteltiin toimivia liikennejärjestely- sekä pysäköintiratkaisuja.

Ehdotuksissa oli erinomaisia liikenteellisiä oivalluksia, joita voidaan hyödyntää jatkossa. Valtuustontien rauhoittaminen kevyenliikenteenväyläksi on hyvin perusteltua.

Henkilöautoilijointen ja pysäköinnin järjestäminen on välttämätöntä toripalveluiden asiakkaille. Pysäköinnin järjestäminen oli suunnitelmassa huomioitu hyvin.

LAPUAN KAUPUNGINTALO

4. EHDOTUSKOHTAINEN ARVOSTELU

4.1 PALKITUT EHDOTUKSET

LAKEUS

Liikeneratkaisut ja liikkumisen tarpeet on tutkittu kokonaisuudessaan huolellisesti. Ajoneuvoliikenne on keskitetty kilpailualueen reunamille, kevyttä liikennettä on lisätty ja korostettu olemassa olevista reiteistä. Valtuustontiestä on tehty kävelykatumainen promenadi, mikä luo turvallisuuden tunnetta ja nostaa kaupungintalon arvoasemaa kaupunkikuvassa.

Kaupungintalon arvoasemaa nostaa myös puistoalue aktiiviteetteineen kaupungintalon pohjoispuolella sekä torin sijoittaminen paraatipaikalle kaupungintalon kulmaan.

Rakennusten jäsentely, massat ja mittakaavat ovat sopivia suhteessa olemassa olevaan kaupunkiympäristöön. Kaupunkirakenne on rakennusten, reittien ja vihervyöhykkeiden osalta kilpailun vakuuttavimpia

Torin lisäksi suunnitelmassa on esitetty aukio. Alue on liian suuri käyttäjämääräänsä nähden sekä suuri koko luo alueen jäsentelyyn liikaa automaisuutta. Tori on hieman irrallinen ja toiminnallisuudeltaan liian kaukana sille varatusta paikoitusalueesta.

Promenadin viherkaistojen sijoittelu on hieman kyseenalainen, kävellen tai pyöräillen kulkeminen on pujottelua puolelta toiselle.

4. EHDOTUSKOHTAINEN ARVOSTELU

4.1 PALKITUT EHDOTUKSET

LAPUAN SYDÄN JA BULEVARDI

Tori ja kahvila on sijoitettu keskeiselle paikalle kaupunkitilaan kaupungintalon lähettyville. Keskusaiheeksi on valittu vesielämysalue, joka tukee oleskelutoimintojen jäsentelyä tämän ympärille. Valoisa ja kaupunkivihreä ympäristö toteutuu hyvin suunnitelmassa.

Alue ei ole kaupunkikuvallisesti laadukkaimmasta päästä, ehdotus kuitenkin sisältää hyviä elementtejä ja olemassa olevaa ympäristöä on hyödynnetty hyvin. Valtuustontien 1 rakennus, lapualaisten keskuudessa paremmin tunnettuna Torvelan rakennus on suunnitelmassa saatu näyttämään houkutteleva.

Torin myyntipaikkoja on sijoitettu moneen paikkaan, ne tulisi keskittää toimivaksi kokonaisuudeksi. Grillikahvio sijoittaminen raivaajapatsaan kylkeen vie patsaalta sen ravitsemisen tilan.

Ehdotuksessa on huomioitu ansiokkaasti olemassa olevaa ympäristöä reittien osalta. Ehdotuksessa on esitetty kehitettäviä reittejä puistoalueelle, Laurilan puistoon, Lapuan joelle ja Lapuan tuomiokirkolle.

Valtuustontie on esitetty Lapuan bulevardina. Tien muuttaminen "hidasreitiksi" on hyvä oivallus, tämän muuttaminen kokonaisuudessaan kevyenliikenteen-väyläksi olisi ollut hyvin perusteltua.

4. EHDOTUSKOHTAINEN ARVOSTELU

4.1 PALKITUT EHDOTUKSET

LAPUAN RAITTI

Ehdotus on hyvin selkeä ja suoraviivainen. Olemassa olevaa kaupunkivihreää sekä reittejä on huomioitu huolellisesti, lukuun ottamatta Leipurintien/Leipurinpolun katkeamista.

Kaupungintalolle on annettu riittävästi tilaa hengittää. Näin suuri puisto kaupungintalon ympärillä, sekä leikkipuisto ei kuitenkaan tuo lisäarvoa alueelle. Ehdotus ei ole kaupunkikuvallisesti laadukkaimmasta päästä ja rakenteellisesti se on erittäin maitillinen.

Historia ja kulttuuri oli suunnitelmassa esitetty Lapuan raitin varrelle. Klassismia edustavan kaupungintalon pääjulkisivun edustalla idea kylän raitista, jonka varrella sijaitsee olemassa olevat muistomerkit sekä uutta taidetta on ansiokas. Lisäksi leikkipuisto Molskissa on veistos nimeltä karhupaini. Suunnitelmassa oli paljon ajatusta ja ideaa kaupungin kehittämisen suunnittelutyökäluihin historiaan viittaavan identiteetin luomisesta.

Suunnitelmassa oli esitetty grillirakennuksen kunnostamista, uuden rakentamisen sijaan. Sijainti ei ole keskeinen sekä uusi terassirakennelma ei ole ilmansuunniltaan valovoimainen, eikä myöskään puoleensavetävä.

Torin koko on liian suuri käyttäjämääräänsä nähden sekä sijainti kyseenalainen.

4. EHDOTUSKOHTAINEN ARVOSTELU

4.1 PALKITUT EHDOTUKSET

VIIVAKOODI

YLEISÖÄÄNESTYKSEN VOITTAJA

Kaupungintalolle on annettu tilaa hengittää, kuitenkin maanpäällisten pysäköintipaikkojen määrä on jäänyt liian vähäiseksi. Näin pienellä paikkakunnalla kuin Lapua, pitkä kävelymatka maanalaisesta pysäköintihallista koetaan hankalaksi.

Torin sijoituspaikka on hyvä. Torin/aukion koko on liian suuri käyttäjämääräänsä nähden, kaupunkikuvallisesti se luo tilaan liikaa automaista tunnelmaa.

Kaupunkirakenne on ehdotuksessa hajanainen ja kävelyreitit eivät ole selkeitä.

Ehdotus sisältää paljon elementtejä, jotka voivat olla potentiaalisia kaupungin kehittämiseen.

4. EHDOTUSKOHTAINEN ARVOSTELU

4.2 LUNASTETUT EHDOTUKSET

LOOP

Ehdotuksen esitystapa on kilpailun parasta antia. Kaupunkirakenne on jäsenneity toimivaksi kokonaisuudeksi sekä liikennejärjestelyt ovat ansiokkaat. Kaupunkikuvallisesti ehdotus on kuitenkin liian vieras ja futuristinen.

Pyöreä rakennelma on **erittäin rohkea**. Kilpailun yhtenä merkittävänä tavoitteena oli korostaa kaupungintalon asemaa kaupunkikuvassa. Suunnitelmassa kaupungintalon asema jää toiseksi näin näyttävälle rakennelmalle. Pyöreärakennelma vie huomion myös raivaajapatsaalta.

Alue ei heijasta historiallisia viitteitä. Suunnitelmassa on luotu täysin uusi identiteetti.

VARRELLA VIRRRAN

Ehdotus sisältää hyviä ideoita. Mutkikas rakenne on kuitenkin liian voimakas. Torialue on sijoitettu kaupungintalon välittömään läheisyyteen. Grillikahvio on sijoitettu torille kaupungintalon linjojen mukaan. Tori on muodostettu selkeäksi tilaksi ympärillä olevista rakennuksista. Ehdotuksessa olemassa olevia paikoitusalueita on hyödynnetty hyvin.

Ehdotuksen jäsentely herättää mielenkiintoa, kaupunkirakenne on kuitenkin liian mutkikas olemassa olevaan ympäristöön. Reitistö on vaikeasti hahmotettava. Pohjoisosassa rakentamisen mittakaava on liian massiivista, epärealistista ja paikkaan sopimatonta.

4. EHDOTUSKOHTAINEN ARVOSTELU

4.3 MUUT EHDOTUKSET

PALSTAT

Ehdotuksessa torin ulkopuolelle sijoituvan rakentamisen määrä sekä myös aukoiden määrä on runsasta. Kaupungintaloo Lassilantieltä peittää myös uusi rakennus. Alueella ei ole tarvetta niin suurelle määrälle aukioita, rakennuksia/rakennelmia. Peltopalstat ja latomaiset rakennukset ovat kaupunkikeskuksessa kyseenalaiset, vaikka tarkoituksena on viitata alueen historiaan.

Suunnitelmassa on oivallettu hyvin torin sijoittaminen keskeiselle paikalle kaupungintalon vieren sekä kaupungintalon parkkipaikat on jäsenneetty erityisen toimivaksi kokonaisuudeksi, huomioiden myös reitit. Valtuustontie on muutettu kevyenliikenteenväyläksi, mikä on hyvin perusteltua.

L Aidun

Värikkäissä ehdotuksessa on ideoitu toimintoja runsaasti, mutta kokonaisvaltaisesti tilan muotoilu ja jäsenntely on turhan levotonta. Mutkikas ja pyöreä kokonaisratkaisu ei istu luontevasti ruutuakavamaiseen kaupunkiympäristöön.

Ehdotuksessa kaupungintalon arvoasemaa on nostettu esille sitä ympäröivää puistoa sekä olemassa olevaa puustoa on hyödynnetty hyvin. Lapua-kirjalimet ja vesialue ovat mukavia yksityiskohtia.

KOHTAAMINEN

Ehdotus on erityisesti toimintojen tasolla idearikas, mutta hieman epärealistinen. Arkkitehtoninen ja kaupunkikuullinen ote suunnittelussa vaikuttaa jääneen toissijaiseksi. Ehdotuksessa on esitetty rakennus Valtuustontielle, tämä peittää kaupungintalon näkyvyyttä ja aseman korostamista Lassilantien suuntaan.

Toiminnallisia ideoita toritilan käytöstä eri vuodenaikoihin on esitetty hyvin ja alueen toiminnot ovat monipuoliset. Lapuan jokialue torikivetyksessä on hauska oivallus. Vihreää kaupunkitilaa on runsaasti kaupungintalon ympärillä, mikä nostaa sen asemaa kaupunkikuvassa. Olemassa olevia katutiloja ja paikoitusalueita on hyödynnetty hyvin.

LAPUAN KESKIÖ

Ehdotuksessa on kiinnostavia yksityiskohtia, mutta kokonaisratkaisu on kaupunkikuullisesti liian aulio. Toimintojen jäsenntely on alueelle sopimaton. Alueen keskeisimpään kaupunkitilaan kaupungintalon ja monumenttien väliin on sijoitettu iso paikoitusalue.

Pikkusimpisö ja jokialue istuimet ovat ehdotuksessa mielenkiintoisia yksityiskohtia. Kaupungintaloo ympäröivä puisto nostaa kaupungintalon arvoasemaa kaupunkikuvassa ja lisäksi sen edustalla on hauska yksityiskohta Lapua-kirjalimet.

4. EHDOTUSKOHTAINEN ARVOSTELU

4.3 MUUT EHDOTUKSET

AAVISTELLEN

Ehdotuksessa on huomioitu kaupungintalon asema, mutta kokonaisuutena kaupunkirakenne ei yhdisty olemassa olevaan kaupunkiympäristöön. Kaupunkikuva on automainen ja tilallisesti keskeneräinen.

Kaupungintalon arvoasemaa on nostettu ansiokkaasti esiin kauniin puiston ja sen sisältämien rakennelmien ja istutuksien avulla. Kaupungintaloo vieressä oleva puisto näyttää viihtyisältä ja se antaa kaupungintalolle tilaa hengittää. Lisäksi puisto yhdistää monumentit osaksi kaupungintalon ympäristöä.

ILO

Ehdotuksessa on tuotu esille alueelle suunniteltujen yksittäisten rakennusten suunnitelmia ja niiden detalleja. Aluesuunnitelmissa rakenteiden yksityiskohdat vievät huomiota kokonaisratkaisulta ja esitystapa on levoton. Kaupungintalon vihreä ja arvokas aukio jää epävarmaksi, pysäköintialue heikentää arvoasemaa monumenttien ja kaupungintalon välissä.

Eriaiset aukiot suunnitelmassa herättävät mielenkiintoa sekä vihreää kaupunkitilaa on vaalittu runsaasti. Lisäksi on hyödynnetty olemassa olevia reittejä ansiokkaasti.

SOLA

Ehdotuksessa on ideoitu toimintoja hyvin sekä rakennuksissa ja rakenteissa on kevyttä toistoa, mutta kokonaisvaltaisesti tilojen ja kaupunkirakenteen muodostuminen on jäänyt liian matillisiksi. Kaupungintaloo reunustavat paikoitusalueet, mitkä heikentävät sen arvoasemaa kaupunkikuvassa.

Alueen tarjoamat toiminnot on jäsenntetty selkeiksi. Kaupunkivihreää ja virkistysalueita on oivallettu hyvin sekä olemassa olevia reittejä on säilytetty ja hyödynnetty. Liikenteen jäsenntely on sijoitettu suuriltaan alueen reunamille, lukuunottamatta Valtuustontietä. Valtuustontie ei tuo alueelle liikenteellisesti lisäarvoa.

LAPUAN LAAKEUS

Ehdotuksen ideana on jakaa alueen toiminnot pyöreämuotoisiin tiloihin. Muoto on toistuva ja selkeä, mutta se on liian voimakas ja vieras olemassa olevaan ympäristöön. Lisäksi alueen liikenteellinen jäsenntely on liian mutkikas. Ehdotuksen esitys on jäänyt keskeneräiseksi.

Ehdotuksessa on runsaasti torialueelle sopivia toimintoja. Suunnitelmassa on mielenkiintoisia yksittäisiä ratkaisuja, kuten puistomainen kävelykatu, sekä aktiviteetit toiminta-alueella.

5. ARVOSTELUPÖYTÄKIRJAN ALLEKIRJOITUS

PALKINTOLAUTAKUNTA HYVÄKSYI ARVOSTELUPÖYTÄKIRJAN.

LAPUALLA 31.10.2022

Satu Kankare, puheenjohtaja

Mirva Korpi

Paavo Latva-Rasku

Anneli Jäätteenmäki

Markku Turja

Helena Teräväinen

Kai Pöntinen

Heidi Ylluoma, sihteeri

Minna Nyström-Järvinen

Matti-Pekka Dahlgren

6. PALKITTUJEN JA LUNASTETTUJEN TÖIDEN TEKIJÄT

- Ehdotusten tekijöiksi osoittautuivat seuraavat henkilöt tai ryhmät

PALKITUT EHDOTUKSET:

LAKEUS

Tekijät:
Leena Salminen
Egor Tchernykh
Metropolia ammattikorkeakoulu

LAPUAN RAITTI

Tekijä:
Heta Pääkkönen
Aalto yliopisto

LAPUAN SYDÄN JA BULEVARDI

Tekijä:
Ekaterina Laumets
Metropolia ammattikorkeakoulu

VIIVAKOODI

Tekijä:
Ida Korsimo
Tampereen ammattikorkeakoulu

LUNASTETUT EHDOTUKSET:

VARRELLA VIRRRAN

Tekijät:
Oona Länsisalmi
Arttu Honkapirtti
Oulun yliopisto

LOOP

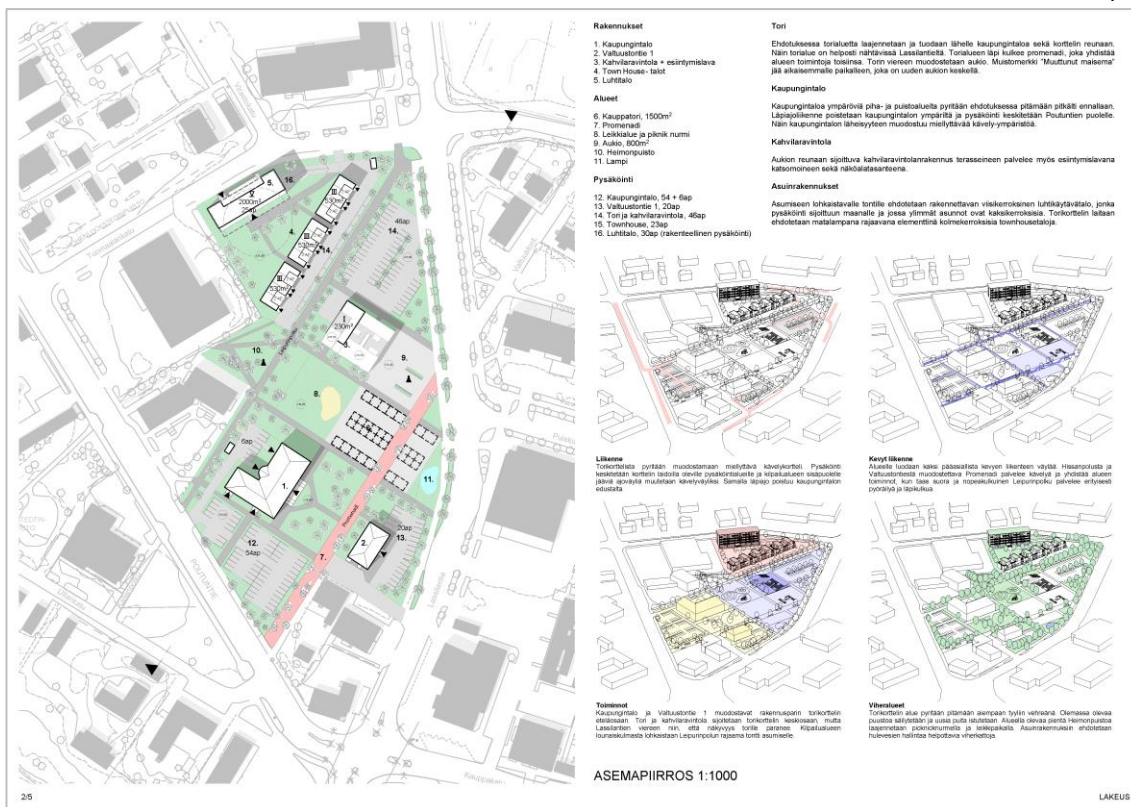
Tekijä:
Egor Tchernykh
Metropolia ammattikorkeakoulu

Liite 4. Kilpailuehdotus Lakeus

1(5)

2 (5)

45

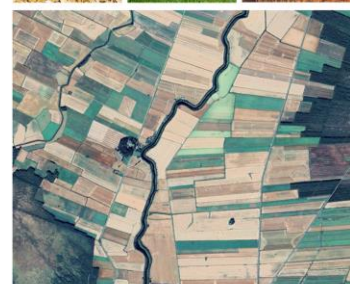
ILMAKUVA
LAKEUS

35

LAKEUS

Suunnitelma on saanut inspiraations ympäristöstä. Maakunnan maaseuran omaleimainen tunnusväri on oiva pohja suunnitelmalle. Suunnitelma on saanut inspiraations ympäristöstä. Maakunnan maaseuran omaleimainen tunnusväri on oiva pohja suunnitelmalle. Suunnitelma on saanut inspiraations ympäristöstä. Maakunnan maaseuran omaleimainen tunnusväri on oiva pohja suunnitelmalle.

MATERIAALIPALETTI

KOKONAISUUNNITELMA 1:1000

LAKEUS

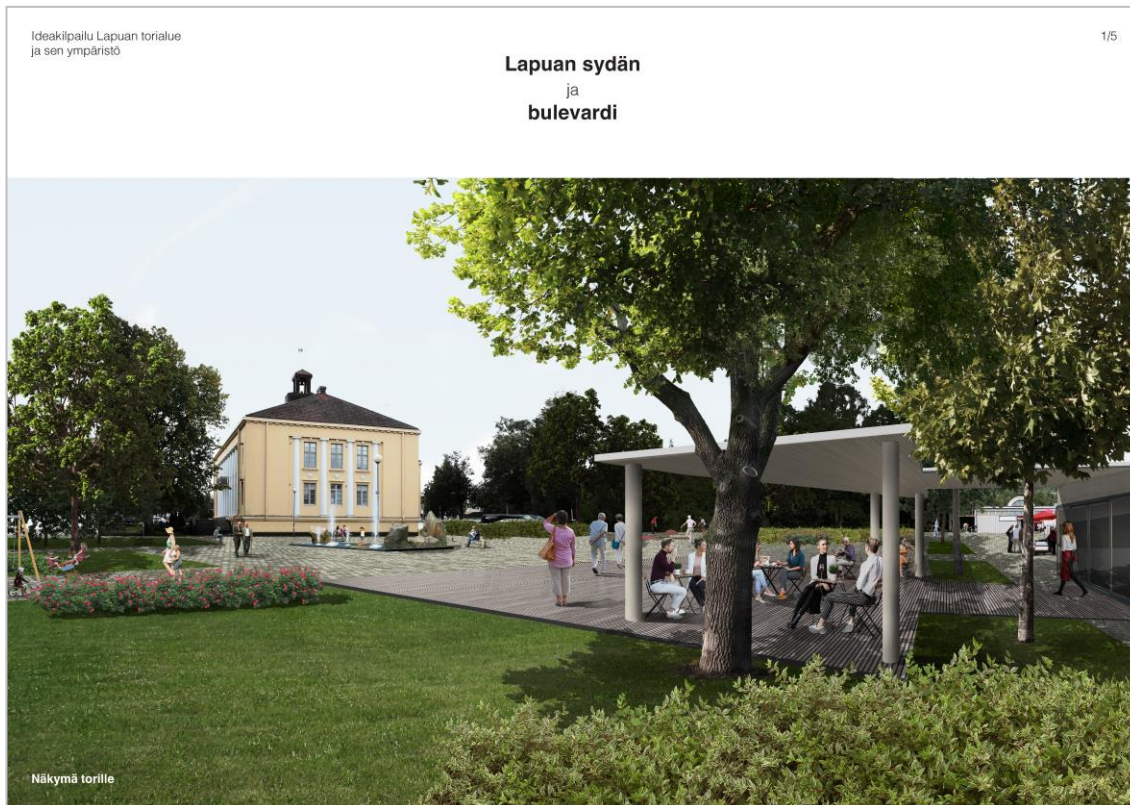
HAVAINNEKUVA UUDISRAKENTAMISESTA

KATUJULKISIVU TUOMAALANKADULTA 1:500

KATUJULKISIVU LASSILANTIETÄ 1:500

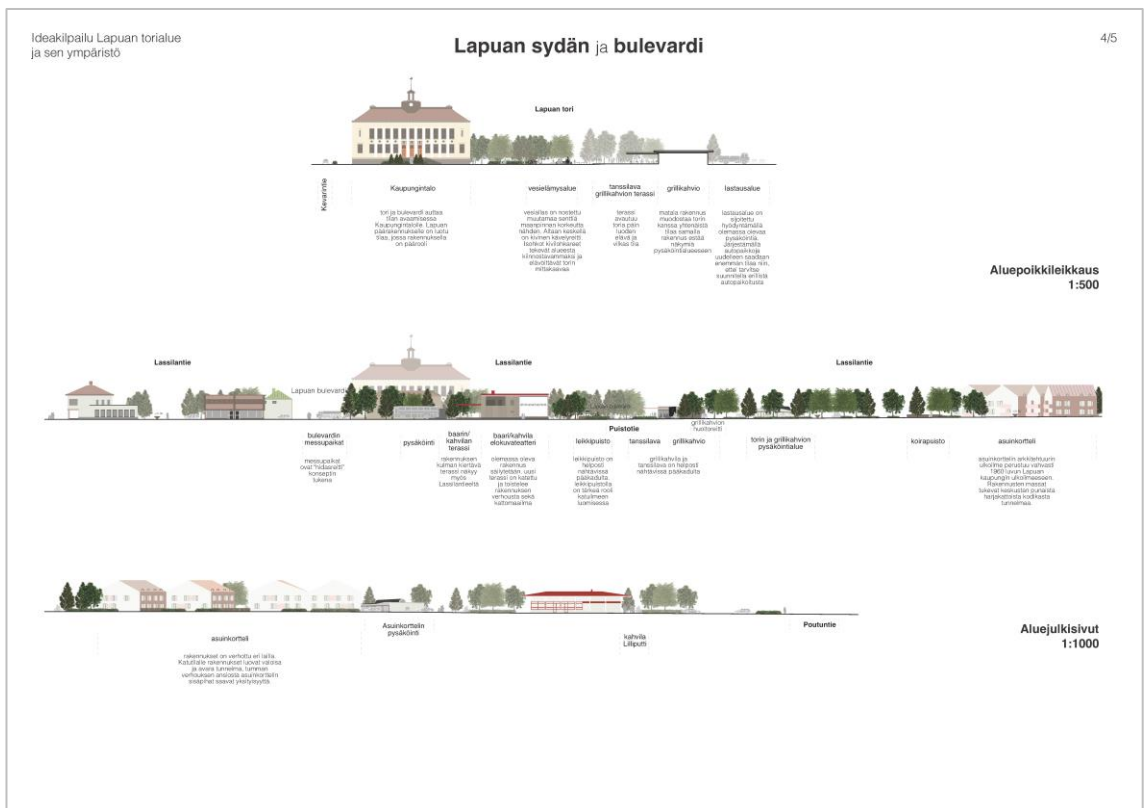
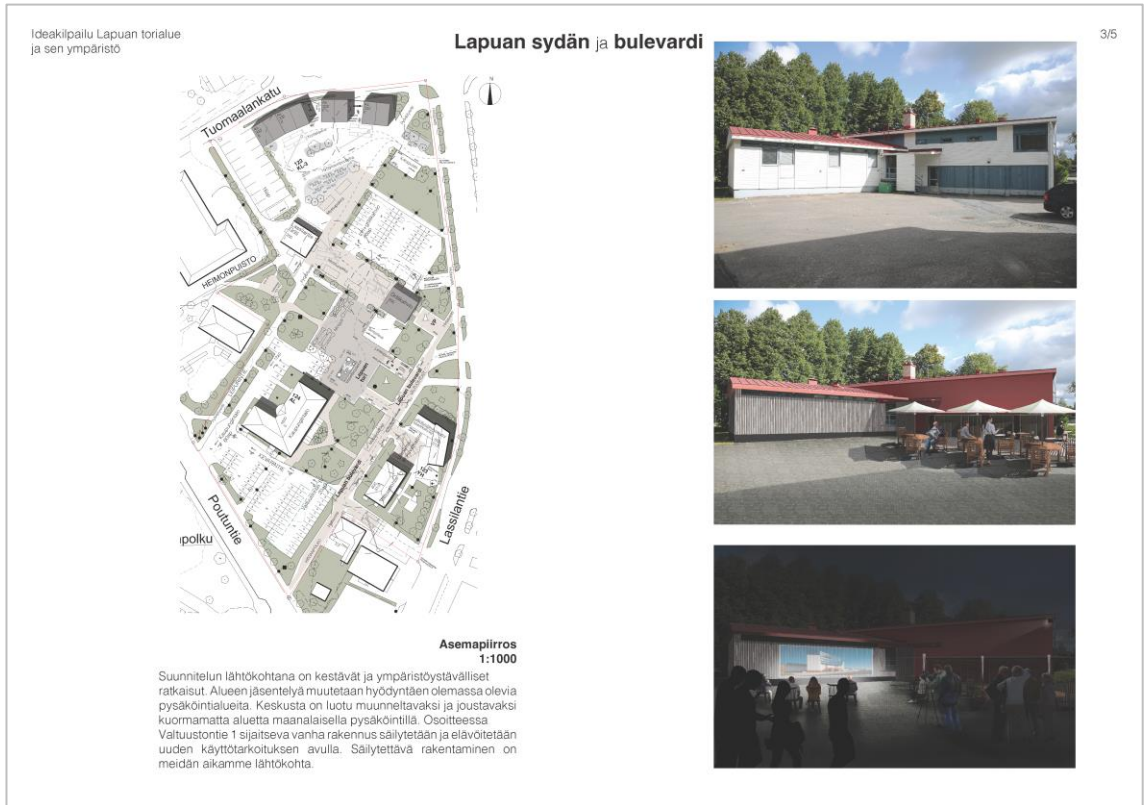
Liite 5. Kilpailuehdotus Lapuan sydän ja boulevardi

1 (5)

2 (5)

Liite 6. Kilpailuehdotus Lapuan raitti

1 (5)

Havainnekuva kävelykuta Lapuan Raitista. Vasemmalla ulkoilmataidegalleria, oikealla Muuttunut maa -muistamerkin takana leikkipuisto Molski.

LAPUAN RAITTI

Ennen mainoin kyläraitit olivat asukkaiden kohtaamispaikkoja ja muodostivat kylän maiseman selkärangan. Tämä suunnitelma haluaa palauttaa Lapuan keskustaan kylämaista tunnelmaa yhdistämällä Valtuustontien ja Hissankulun yhdessä kävelykaduksi - Lapuan Raitiksi. Kävelykatu toteutetaan puistomaisena, lehtipuiden rajaamana ympäristönä, jonka varrella on niin levähdyspaikkoja, viilähdyksiä Lapuan historiaan kuin aktiviteettejakin. Raitilta voi myös poiketa ostokille tai kahvittelemaan Lapuan torille. Suunnitelma ehdottaa myös vehreän raittirympäristön jatkamista suunnittelualueen rajojen yli kohti koulussa Asematietä ja lounaassa rantaa ja Kosolan taloa.

Lapuan Raitin lisäksi suunnittelualueen pysäköintä tiivistetään ja keskitetään, jotta pysäköinniltä vapautuu tilaa uusille viheralueille. Alueen pohjoisosaan rakennetaan minigolf-rata, jonka rahoitus toimitaan kunnostettua grillikahvion kautta. Kaupungintalon koillispuolen puistoalueita uudistetaan poistamalla alueelta asfaltoituja alueita ja yhtenäistämällä istutusalueita. Kaupungintalon ja torin väliin rakennetaan lapualaisesta painihistoriasta nspiroitunut Leikkipuisto Molski, jonka tarkoituksena on innoittaa lapsia liikkuvan elämäntapaan. Myös akusille tuodaan liikuntamahdollisuuksia uudistamalla Heimonpuisto ulkoilmakuntosaliksi. Lisäksi Valtuustontie Tssa sijaitseva vaalea sivarakennus puretaan ja sen tilalle rakennetaan puistoalue, joka toimii paikallista ympäristö- ja viestotiedetta esittelevänä ulkoilmagalleriana.

Lapuan Raitin materiaaliapaletti

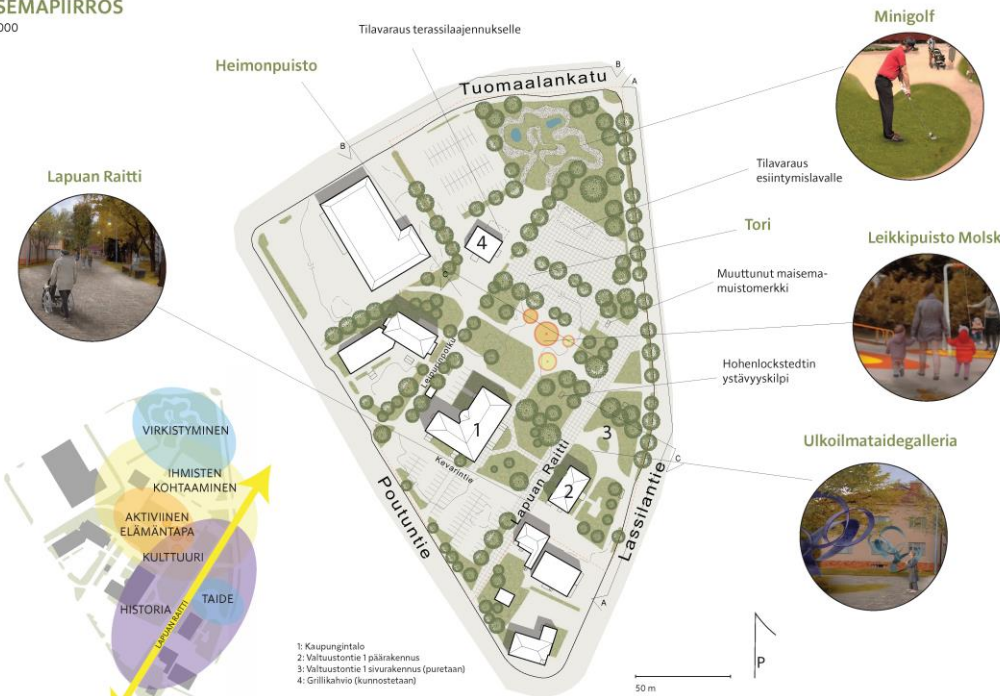

Planssi 1/5

2 (5)

ASEMAPIIRROS

1:1000

Lapuan Raitti

Minigolf

Tilavaraus esiintymislavalle

Tori

Muuttunut maisema-
muistomerkki

Hohenlockstedtin
ystävyysskiipi

Ulkoilmataidegalleria

Heimonpuisto

Tilavaraus terassilajennukselle

Tuomaalankatu

Lapuan Raitti

Pouuntie

Lassilantie

1: Kaupungintalo
2: Valtuustontie 1 pääkirjennus
3: Valtuustontie 1 sivarakennus (puretaan)
4: Grillikahvio (kunnostetaan)

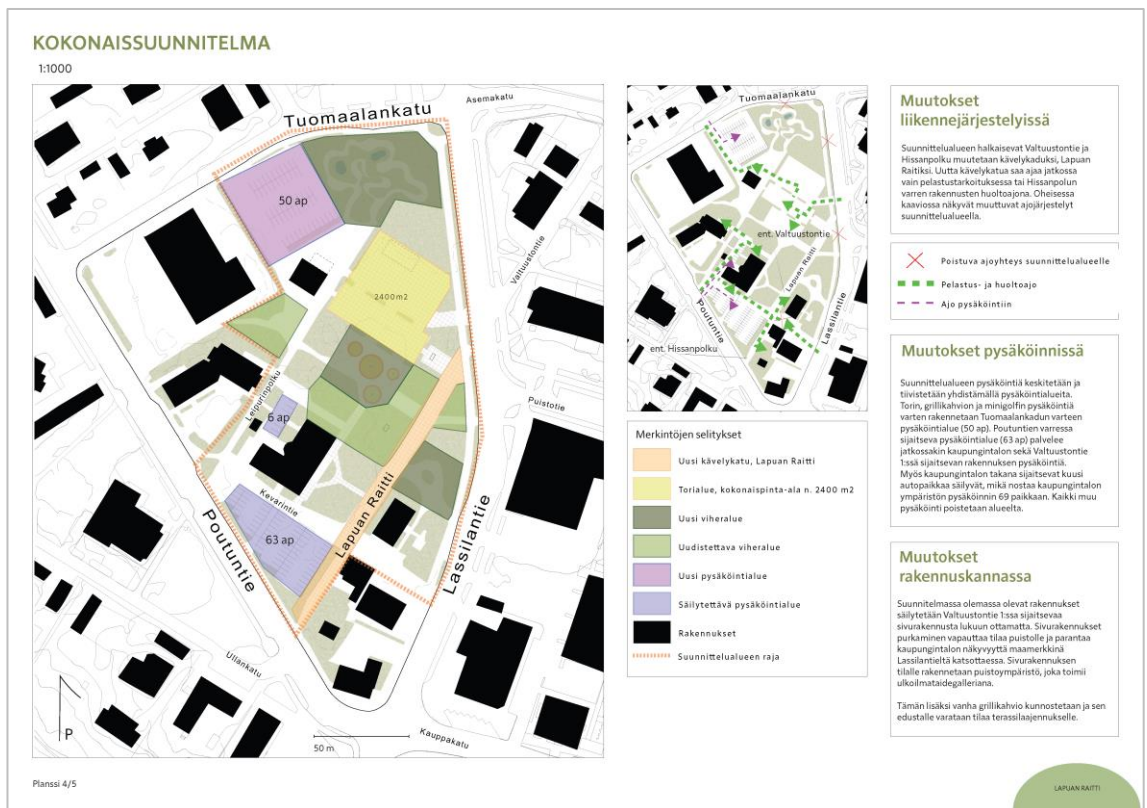
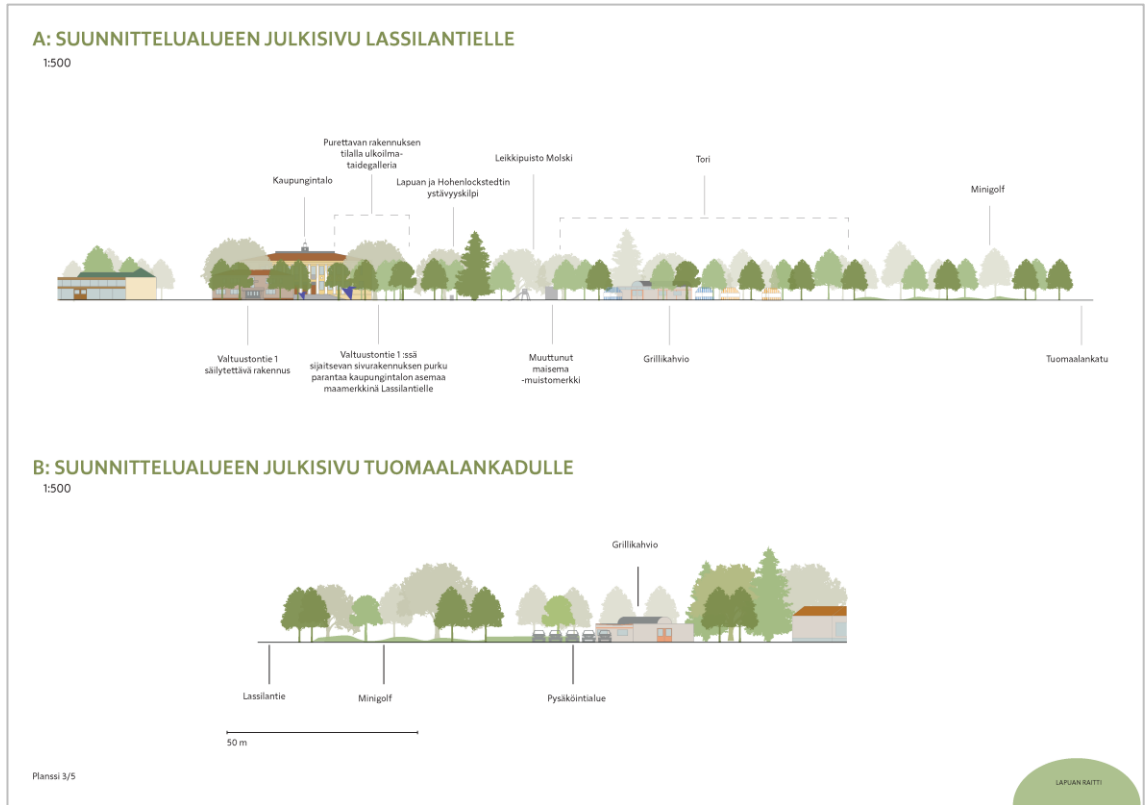
50 m

VIRKISTYMINEN
IHMISTEN KOHTAAMINEN
AKTIIVIINEN ELÄMÄNTAPA
KULTTUURI
HISTORIA
TAIDE

LAPUAN RAITTI

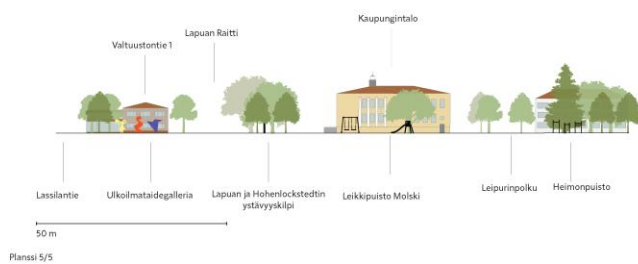
Planssi 2/5

C: ALUELEIKKAUS

1:500

Planssi 5/5

Uudet viheralueet

Minigolf

Suunnittelualueen kolliksulmaan toteutetaan minigolfraita, jonka ilme koostuu nurmikumpujen välissä kiemurtelevista hiekkakummuista, pienistä lammiuksista, jotka toimivat vesiteenä ja auringon pöytäkukselta suojaavista koristepuista.

Leikkipuisto Molski
Leikkipuisto rakennetaan lapualaisen painiperinteen muistoksi inspiroidaan myös tulevia sukupolvia liikunnalliseen elämäntapaan. Leikkipuiston leikkivälineissä suositetaan materiaalia kehitäviä välineitä kuten erilaisia kiipeilyvälineitä. Leikkivälineiden suoja-alueet muistuttavat painimattoja värikyseiltään ja puistoon toteutetaan puinen moottorisahahevosto "Kahrupaini".

Ulkoilmataidegalleria

Ulkoilmataidegalleria esittelee paikallista ympäristö- ja veistotaiteita varuamalla puiston nurmelta alueita, joihin voidaan pystyttää taideteoksia. Puiston yleisille pidetään yksinkertaisena nurmen, puistoa reunustavien puiden ja kiintokäskyävien kokonaisuutena, johon on helppo sovittaa taidetta. Puiston puiden ei anneta kasvaa liian kookkaiksi, jotta ne eivät peitä näkymiä Lassilantieltä kaupungintalolle.

Havainnekuva minigolfalalta kohti uudistettua grillikohviasta.

Uudistettavat viheralueet

Suunnittelualueella on paljon vireää puustoa, jota pyritään säilyttämään ja sisällyttämään osaksi uusia ja uudistuvia puistoalueita. Näin säästetään sekä kustannuksia että vältytään alueen liialta avartumiselta.

Kaupungintalon ympäristö

Kaupungintalon kolliksulmaan viheraluetta venytetään niin, että se yhdistää luontevasti uuden leikkipuiston, Hoherlocktedin ystävyyskiiven muistomerkkialueen ja Lapuan Raitin reunan yhdeksi viheraluekokonaisuudeksi. Alueelle istutetaan uusia lehtipuita, asfalttoituja alueita korvataan nurmialueella ja helppoitotuisilla penssistutuksilla.

Heimonspuisto

Heimonspuiston kasvillisuutta raivataan, jotta tila saa sekä valoa että sinne mahtuvat uudet ulkokuntousovälineet.

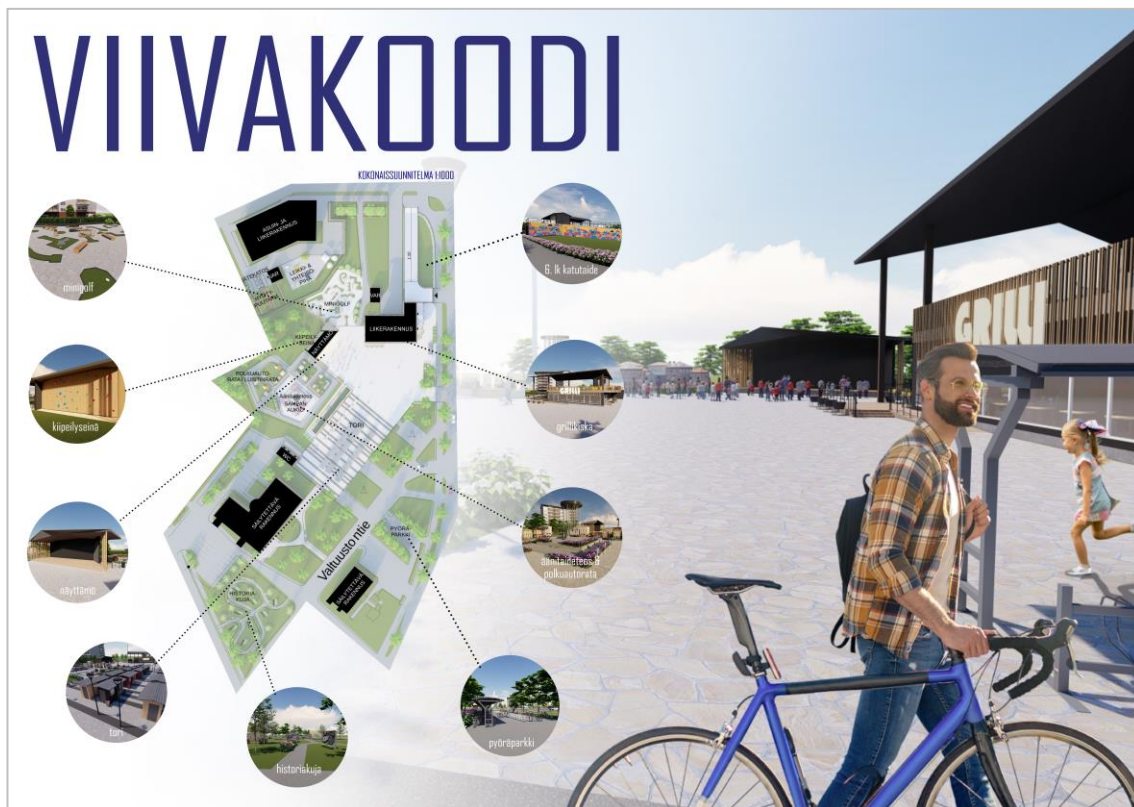

Havainnekuva "Kahrupaini" moottorisahahevostesta leikkipuisto Molskissa.

LAPUAN RAITTI

Liite 7. Kilpailuehdotus Viivakoodi

1 (4)

2 (4)

Liite 8. Kilpailuehdotus Loop

HUAVINNEPUMPI LASSITTELTU TORIPALKEELLE

Kilpailuehdotus "LOOP" on tiivis ja suuri puinen toripalkeistö, joka on myös mukautettavissa siihen jatkuvan liikkeen ja ajan vaihtelun tullen vuorokauden Puolesta on ympärisi muuttava ja se säilyy suuritehokkaan keskeisellä sijainnilla alion maan alla ja aiotut uudet Puolesta-keskustat ovat tervetulleita, kolmen erään vuorokauden ja niiden jälkeisen vuorokauden vuorokauden vuorokaudella. Siksi toripalkeistö on tiivis ja keskittynyt, se kutsuu kanta-asukkaita ja vieraita lähtiä Keskustasta ja viihtyä sen omissa Puolesta-keskustissa omilla toimintatavoillaan ja omilla toimintatavoillaan. Puolesta-keskustat on suunniteltu maahan, joka on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan. Puolesta-keskustat on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan. Puolesta-keskustat on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan.

LOOP

Uudistettu torikatu ja toripalkeistö toteutetaan kahdella etapilla. Ensimmäisessä etapissa torikatu ja toripalkeistö on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan. Toisessa etapissa torikatu ja toripalkeistö on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan.

Uudistaminen

Kilpailuehdotuksessa on toripalkeistöä lisäksi tarkasteltu suunniteltavan pohjoispuolella Toripalkeistöalueen toripalkeistöä ja sen ympärillä maahan. Puolesta-keskustat on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan. Puolesta-keskustat on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan.

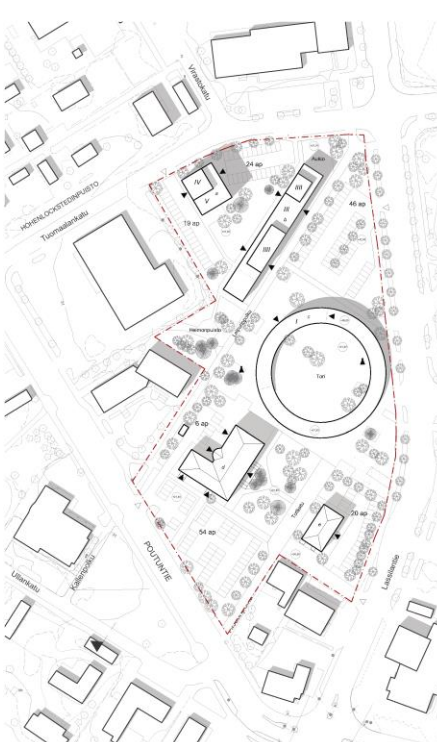
IDEAKILPAILUALUEPILPALLE JA SEN YMPÄRISTÖ

Likenne

Suunniteltu suunniteltu liikenteen kantavuus on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan. Liikenteen kantavuus on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan. Liikenteen kantavuus on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan.

Kävely ja viihtyminen

Suunniteltu suunniteltu kävely- ja viihtymisen osaksi toripalkeistöä ja uudistettua torikatu. Puolesta-keskustat on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan.

Uusi liiketila edustaa yksityiselle osalle poliittisesti vahvan Uudistamisalueen hyödyntämistä viihtymisen hallinnan osana. Myös toripalkeistö on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan. Puolesta-keskustat on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan.

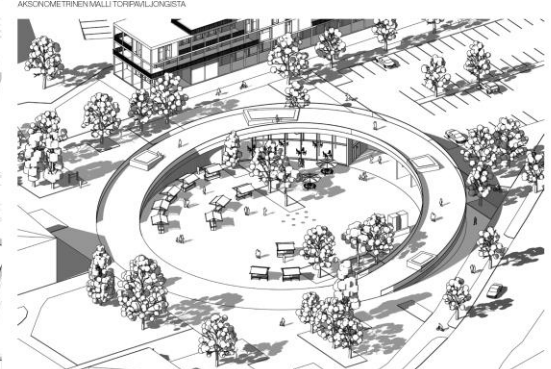
Kävelyalue

Suunniteltu suunniteltu kävely- ja viihtymisen osaksi toripalkeistöä ja uudistettua torikatu. Puolesta-keskustat on suunniteltu maahan ja sen ympärillä maahan.

Rakennukset

- a Keskusta 2005 km²
- b Puolesta-keskus 1005 km²
- c Toripalkeistö 1005 km²
- d Keskusta 1005 km²
- e Liikenne

AKSONOMETRIEN MALLI TORIPALKEISTO

ASEMAPPIROS 1:1000

IDEAKILPAILUALUEPILPALLE JA SEN YMPÄRISTÖ

HUIMINNEKIVA TORIPALLEESTA TALVIKAAN

ALUEJULKISUUS TUOMARINKADULTA 1500

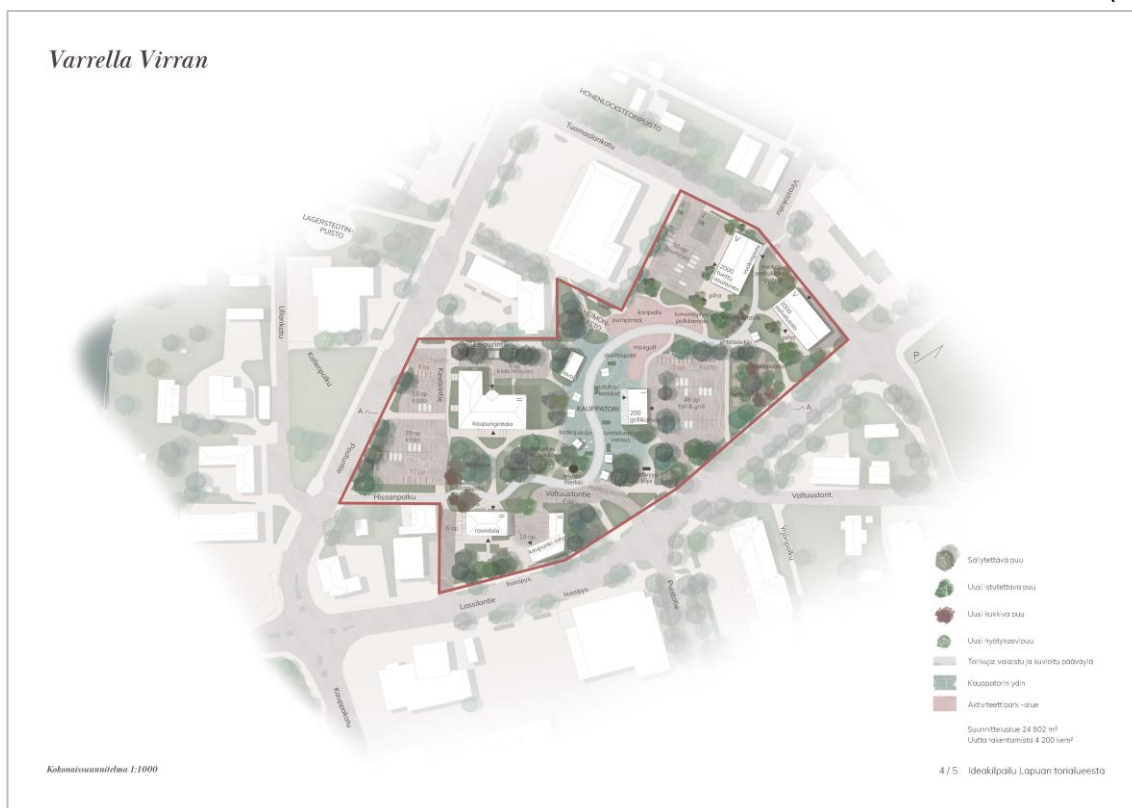
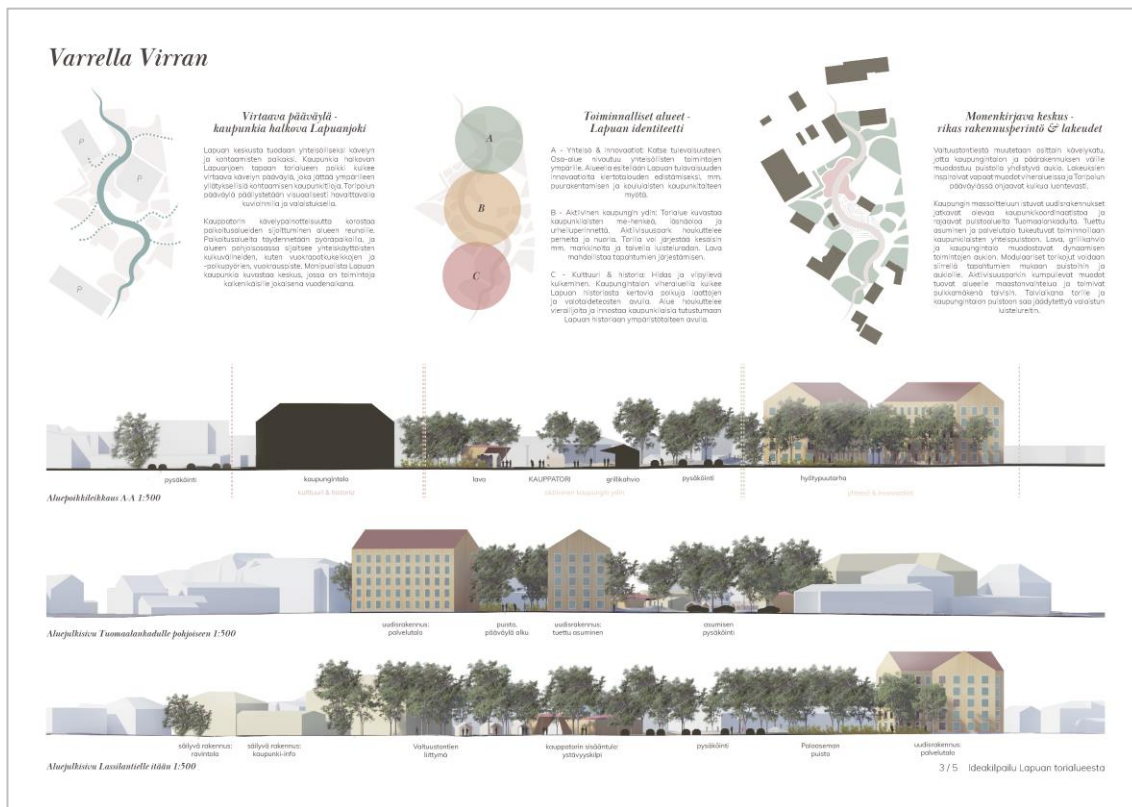
ALUEJULKISUUS LANSIANTELTÄ 1500

1.00P

EEAKEPILULUPUNTORIPALLE JASENYMPÄRISTÖ

55

Varrella Virran

Ilmakuva suunnittelusta

5 / 5 Ideakilpailu Lapuan torialueesta